

Mwaluko Chilongole

Ulonzi wa chikatali ulinguhola itagwa lya chitabu achi, Mwaluko, na changwaluka na ulonzi, “Aho mwaluko.” Ahyo achi ndo chitabu cha mwaluko cha Ilagano lya Katali. Chitabu achi changutulajila vinhu vyeng'ha kovilumbigwe, na vila Nguluwi navyoyaluche kilumba na wanhu. Wasomile zuwa lino wana majesa menji galivinji kwa chiwalo cha munhu ama wanhu nawandiche chitabu cha Mwaluko na ndo mhela wachi chitabu achi hochandichigwe. Wabaho walingijesa kota chitabu achi nachikungajizwa kulawa kuli vyandichigwe vilivinji vya katali, ako Babiloni, kuli mhela wa kaline ya kahano mbaka kaline ya sita, mhela Yesu loyang'hali pondigwa. Wanji wangikundiza kota Musa nakandika chitabu cha Mwaluko na kahi vitabu vinji viwele ndo Kulawa na Walawi na Hisabu na Chikumbuchilo hali mhela wa 1,300 ama 1,400 Yesu loyang'hali kupondigwa.

Chitabu cha mwaluko chimema mbuli ziwele zinojile ng'hatu zilinguwatanza Wakilistu kuvizela honhu hanji heng'ha ha Bibiliya, ziwe ndo za Ilagano lya Katali ama Ilagano Linyale. Chitabu cha Mwaluko, changutulajila vila gehile vyogenjile muisi na vila wanhu weng'ha vyowalinguganigwa kuloholigwa na Mlohozi. Chitabu achi kahi, changuwika hazelu Nguluwi vyoyalingi-wika goya kuwalohola wanhu. Ali lyoweza kwenela kwa uloli wa mwaluko woulagule ku-

muwala Yesu (Mwaluko 3:15) na ilagano lya Ngu-luwi kwa Abulahamu kwa kuzitambichiza isi zeng'ha ziwele amu muisi (Mwaluko 12:3).

Gali mgati

1. Nguluwi nakalumba isi na kahi nakawalumba Adamu na Hawa kota vyoilingusimilwa kuli sula ya 1 na sula ya 2.
2. Sula ya 3 mbaka ya 5 yanguwasimila Adamu na Hawa na gehile ga hewo na lulelo lwao.
3. Sula ya 6 mbaka ya 9, yangusima mbuli ya Nuhu na yila nhonya ya mazi tendema.
4. Kulawila aho, chitabu cha Mwaluko changusima chila chilawile kuli mhela wa Nuhu mbaka mhela wa Abulahamu na mbuli za ilingo wa Babiloni kahi, kuli sula ya 10 na 11.
5. Sula ya 12 mbaka ya 50 zangumuwala Abulahamu na ivyazi lyake na mwaluko wa isi ya Isilaeli.
 - a. Ukomu wa Abulahamu na mchewake Sala gangusimigwa kulawa sula ya 12 mbaka sula ya 25.
 - b. Mbuli ya ukomu wa Isaka na mchewake Lebek gangusimigwa kulawa kuli sula ya 21 mbaka 28 na kubagama kwa heye kwan-gusimigwa kuli sula ya 35.
 - c. Mbuli ya ukomu wa Yakobo na wanage na vyowalawile Kanaani kuza Misili gangusimigwa kuli sula ya 25 mbaka 50.
 - d. Sula ya 37 mbaka 50 imema mbuli za Yusufu, mwana yaganigwe na Yakobo, na vila vyoyezile kuditigwa kuwa chilongozi mkulu wa Misili.

Kulumbigwa kwa isi

¹ Aho mwaluko, Nguluwi nakalumba kilanga na isi. ² Isi nayali kota kugunuche na nayalihela chinhu. Jiza nayali igubiche mazi menji, na Muhe wa Nguluwi nayali yekale yenele mchanya mwa mazi menji.

³ Na Nguluwi nakalunga, “Kuwe kubunguzuche,” baho kubunguzuka. ⁴ Nguluwi nakona kubunguzuka kunoga. Hamba Nguluwi kalekaniza kubunguzuka na jiza. ⁵ Nguluwi nakaluchema lumuli “Nemisi” na jiza nakaichema “Nechilo.” Iwa matinazo na iwa mitondo, zuwa lya mwaluko.

⁶ Nguluwi nakalunga, “Hawe honhu hagati ha mazi, ugawanuse mazi banzi mbili.” ⁷ Nguluwi nakadita honhu aho, kalekaniza mazi gawele kuchanya na mazi gawele hasi, iwa hihyo. ⁸ Nguluwi nakahachema “Ulanga.” Iwa matinazo na iwa mitondo, zuwa lya keli.

⁹ Nguluwi nakalunga, “Mazi gawele hasi ha ulanga, gawe honhu hamwe, isi ili kigongo ilawile.” Iwa hihyo. ¹⁰ Nguluwi nakahachema honhu aho kigongo “Isi” na nhing’hano ya mazi kahachema “Bahali”. Nakona kuta inoga.

¹¹ Hamba Nguluwi nakalunga, “Isi nayote mizuchila, mizuchila jilingulela nyhule na migodi jilingulela mafuza gawele na nyhule, nyhule zilingulela mizuchila ja nhanzi yiyo.” Iwa hihyo.

¹² Lelo isi yota mizuchila jilingulela nyhule za chila nhanzi na migodi jilingulela mafuza gawele na nyhule za chila nhanzi, Nguluwi nakona kota inoga. ¹³ Iwa matinazo, iwa mitondo, zuwa lya kadatu.

¹⁴ Nguluwi nakalonga, “Mimwemwesa jiwe kilanga, jilekanize nemisi na nechilo, jilajile mihela ja mnvina na zuwa na miyaka, ¹⁵ na lumwemwese kilanga na kuimwemwesela isi.” Iwa hihyo.

¹⁶ Lelo Nguluwi nakadita mimwemwesa mili mikulu, ula ukulu ulangaze nemisi, na ula udodo ulangaze nechilo, nakadita na nhondwe kahi.

¹⁷ Nguluwi nakawika mimwemwesa jiwele kilanga jimwemwesele isi, ¹⁸ iwe ilangaza nemisi na nechilo, na kulekaniza lumuli na jiza. Nguluwi nakona kota inoga. ¹⁹ Iwa matinazo, iwa mitondo, zuwa lya kane.

²⁰ Nguluwi nakalonga, “Mazi nagalavye vilundo vya vilumbigwe viwele na ukomu, na kilanga kumemezwe videje vilinguguluka kuulanga.” ²¹ Lelo Nguluwi nakalumba migongolo ming'hangala ja bahali, chila chilumbigwe cha mli bahali na nhanzi zawo.

Nakalumba chila videje na nhanzi zawo. Nguluwi nakona kota inoga. ²² Nguluwi nakavitambichiza, nakalonga, “Mlele miyonjeze, mmemeze mazi ga bahali, navyo videje vyonjezeche kuli isi.” ²³ Iwa matinazo, iwa mitondo, zuwa lya kahano.

²⁴ Kahi Nguluwi nakalonga, “Isi nailavye vilumbigwe vyeng'ha viwele vikomu, vyakudimigwa hakaye, vilingutambala, na vilingikala kisolo chila chilumbigwe kwa nhanzi zawo.” Iwa hihyo. ²⁵ Lelo Nguluwi nakalumba nhanzi zeng'ha za migongolo ja kisolo na ja kufujigwa na vilingutambala. Nguluwi nakona kota inoga.

²⁶ Hamba Nguluwi nakalonga, “Tumdite

munhu kwa kiwhana na hetwe, yalongoze somba mli bahali na videje vya kilanga na migongolo ja kufujigwa hakaye hali isi yeng'ha na vilumbigwe vyeng'ha vilingutambala.”²⁷ Lelo Nguluwi nakalumba munhu kwa kiwhana na heye, ena, kwa kiwhana na heye Nguluwi nakamlumba. Nakawalumba mlume na mdala.²⁸ Nguluwi nakawatambichiza na kuwalonjela, “Muwe na wana mwonjezeche na mkaimemeze isi yeng'ha na kuilongoza, mlongoze somba ziwele mbahali na videje kuli ulanga na chila chilumbigwe chikomu chilingujenda muisi.”

²⁹ Hamba Nguluwi nakalonga, “Mlote ndanguwapa chila izuchila muisi lilingulela nyhule, na chila igodi lilingulela mafuza gawele na nyhule, mafuza gake na nyhule zake zowa chilyo cha hemwe.”³⁰ Na ajo migongolo jeng'ha na videje vyeng'ha viwele kuli ulanga na vilumbigwe vilingutambala, ena chila chilumbigwe chiwele na ukomu, chilyo chawo chowa mahamba geng'ha ga mizuchila.” Iwa hihyo.³¹ Nguluwi nakona chila chinhu choyaditile kota ndo chinoga ng'hatu. Iwa matinazo, iwa mitondo, zuwa lya sita.

2

¹ Ahyo ndo kilanga kweng'ha na isi lovigongo-manyigwe hamwe na vinhu vyeng'ha viwele mgati.² Zuwa lya saba Nguluwi nakasinda mijito ja heye joyaditile, zuwa alyo lya saba Nguluwi nakesela kwa jila mijito jeng'ha joyakolile.³ Nguluwi nakalitambichiza zuwa lya saba na kulidita liwe lyelile, kwa vila zuwa alyo Nguluwi

nakesela kwa jila mijito ja heye jeng'ha ja kulumba. ⁴ Ahyo ndo vyoivele kilanga na isi yeng'ha lovilumbigwe.

Kamgunda ka Edeni

Mhela wula Mkulu Nguluwi loyazilumbile isi na kilanga, ⁵ kwali kuduhu mizuchila kuli isi ne migodi hajizuchile kwa vila Mkulu Nguluwi nahaitowele nhonya isi, na hakuwele munhu wa kulima. ⁶ Na baho mazi nagalawa hasi gainweza isi yeng'ha. ⁷ Lelo Mkulu Nguluwi nakamlumba mlume kwa misanga, kamputila kumenyehelo lweselo lwa ukomu, na ayo mlume nakawa chilumbigwe chiwele na ukomu.

⁸ Hamba Mkulu Nguluwi nakalumba kamgunda ako Edeni, nzingo ya kolilawilaga isanya na mumo nakumuwika mlume yamlumbile. ⁹ Mkulu Nguluwi kazoteza kuli misanga chila nhanzi ya migodi jinojile jilingulela mafuza ganojile kwa chilyo. Hagati ha kamgunda nakanyala mgodi wa ukomu na mgodi wa uwanzi wa ganojile na gehile.

¹⁰ Kwali na lwanda ako Edeni luwele lubohoka mazi na kukanweza ako kamgunda, kulawila ako lwanda alo nalugawanuka kuwa nzanda zine. ¹¹ Itagwa lya lwanda lwa mwaluko lyali Pishoni, alo lwanguzunguluta honhu heng'ha ha Havila kuwele na zahabu. ¹² Zahabu ya honhu aho inoga ng'hatu. Ako kahi hana unhunyhililo ulinguchemigwa bedola na maganga ga sendi nyinji galingupulika galinguchemigwa shohamu. ¹³ Itagwa lya lwanda lwa keli ndo Gihoni, alo lwanguzunguluta honhu heng'ha ha

Kushi. ¹⁴ Itagwa lya lwanda lwa kadatu ndo Tigili, nalo lwangubohochela nzingo ya kolilawilaga isanya honhu heng'ha ha Ashulu, na itagwa lya lwanda lwa kane ndo Eyufulate.

¹⁵ Lelo Mkulu Nguluwi nakamhola ayo mlume, kamuwika kuli kala kamgunda ka Edeni, yalime na kulolela. ¹⁶ Mkulu Nguluwi nakamlajiza ayo mlume, “Hegwe koweza kulya mafuza goneche kuli kamgunda, ¹⁷ ila mafuza ga mgodi wa uwanzi wa ganojile na gehile, uleche kulya. Mina loulya mafuza ga mgodi awo, ndangukomya, zuwa alyo hegwe kobagama.”

¹⁸ Hamba Mkulu Nguluwi nakalonga, “Hainojile ayu mlume yapone yaliyeka. Ndomditi la mtanzi yatanganiche.” ¹⁹ Lelo kulawila kuli misanga, Mkulu Nguluwi nakalumba chila igongolo na videje vya kilanga, hamba kamigalila ayo mlume yalole kowachemela matagwa gachi na matagwa yawapele ndo gawa matagwa gawo. ²⁰ Lelo ayo mlume nakajipa matagwa migongolo jeng'ha jila ja kufujigwa na ja kisolo na videje vya kilanga. Ila hakuwele na mtanzi yatanganiche kwa Adamu.

²¹ Lelo Mkulu Nguluwi nakamdita ayo mlume yebatigwe na usinjizi lukami. Loyawele muusinjizi nakahola lubavu lwake lumwe na kuhagubika honhu hala kwa iwunde. ²² Na alo lubavu Mkulu Nguluwi yaluholile kulawa kwa yula mlume, kaudita kuwa mdala, kamigala kwa ayo mlume. ²³ Ndo hala yula mlume yalonjile, “Ena! Ayu ndo izeje kulawa mizeje jangu. Na iwunde kulawila miwunde ja heni. Ayu kochemigwa, ‘Mdala,’

kwa vila kalavigwa kuli mlume.”

²⁴ Ndo mina mlume kangumlekaga mhaza na mayake, na kilumba hamwe na mdala wa heye, na hewo weli wowa lukuli lumwe.

²⁵ Ayo mlume na mdala wa heye weng'ha wali mwazi, ila nahawawene soni.

3

Kuhinduka kwa Adamu

¹ Izoka lyali isugu kusinda migongolo jeng'ha ja kisolo jilumbigwe na Mkulu Nguluwi. Lelo izoka nalimlonjela ayo mdala, “Hambi Nguluwi nakalonga yokomya, mleche kulya mafuza ga mgodi woneche kuli kamgunda?” ² Mdala nakalidichila alyo izoka, “Toweza kulya mafuza ga mgodi woneche kuli kamgunda, ³ ila Nguluwi nakalonga, ‘Mleche kulya mafuza ga mgodi uwele hagati ha kamgunda, kahi mleche kuudoliza, leka mleche kubagama.’ ” ⁴ Izoka nalimlonjela mdala, “Ndangukomya hambagama hebu. ⁵ Nguluwi nakalonga ahyo kwa vila nakavizela kota wone mulye mafuza ga mgodi awo mogubulilwa meho, na hemwe mowa kota Nguluwi, movizela ganojile na gehile.”

⁶ Lelo mdala loyawene kota mgodi awo unoga kwa chilyo, wangunojeza hameho, na kota unoga kwa kuwa na luhala, kabawa ifuza lya igodi, nakalya. Nakamha mlume wa heye na heye, kahi kalya. ⁷ Baho du meho gawo nagagubuligwa, wavizela kota wamwazi, ahyo nawehonela mahamba ga igodi lya ikuyu, weditila salule ya kuvala mchuno.

⁸ Matinazo, mhela wa kwesela mlubehelo, ayo mlume na mdala wa heye wahulika Mkulu Nguluwi yojenda mli kamgunda, na hewo wevisa hagati ha migodi jiwele mumo, leka Mkulu Nguluwi yaleche kuwona. ⁹ Ila Mkulu Nguluwi nakamchema ayo mlume, “Kwa kohi?” ¹⁰ Na heye nakamwidichila, “Nyhulika kujendajenda kwa hegwe kuli kamgunda, nandumba na kivisa kwa vila nandali mwazi.” ¹¹ Mkulu Nguluwi nakamuuzwa, “Yali kohi yakulonjele kota kwa mwazi? Ndaze, kulya ifuza lya mgodi wondikulonjele uleche kulya?” ¹² Ayo mlume nakamwidichila, “Mdala youmhele yekale hamwe na heni ndo yamhele ifuza lya mgodi awo, na heni ndiya.”

¹³ Aho Mkulu Nguluwi nakamuuzwa ayo mdala, “Kudita choni hegwe?” Mdala nakamwidichila, “Izoka nalimbada, na heni ndiya.”

Kugaya

¹⁴ Hamba Mkulu Nguluwi nakalilonjela izoka, “Kwa vila nakudita ahyo, nakupanjilwa kusinda migongolo jeng’ha ja kufujigwa, na migongolo jeng’ha ja kisolo. Kwa lida kotambala, na kulya nhimbwisi mazuwa gose ga ukomu wa hegwe.

¹⁵ Ndowika ung’honyo hagati ha hegwe na ayo mdala, hagati ha lulelo lwako na lulelo lwake, heye kochitowa chitwi cha hegwe, na hegwe kochitowa chisigino cha heye.”

¹⁶ Hamba nakamlonjela mdala,

“Ndokonjezela usungu wa kuponda,
kwa usungu koponda wana,
kowa na maya na mlume wa hegwe,
ila heye kowa na ludali lwa kukulongoza.”

¹⁷ Hamba nakamlonjela Adamu,
“Kwa vila hegwe nakumhulichiza mdala wa
hegwe,
nakulya mafuza ga mgodi wondiwalajize mleche
kulya,
ahyo, kwa wihe wa hegwe isi ipanjilwa.
Kwa kitunya kochipalila chilyo cha hegwe,
mazuwa gose ga ukomu wa hegwe.

¹⁸ Isi yokulelela miwa na migugu,
na hegwe yokugana kulya mizuchila.

¹⁹ Kwa chituguti kopala chilyo,
mbaka louhiluka kuli misanga koulawile,
mina hegwe kwa misanga, na kuli misanga ko-
hiluka.”

²⁰ Adamu nakamchemela mdala wa heye
itagwa, “Hawa*,” kwa vila nayali mambo
wa wanhu weng’ha. ²¹ Mkulu Nguluwi
nakawagongomanyila Adamu na mdala wa heye
ivalo lya igozi, kawavaliza.

*Adamu na Hawa wanguwinjigwa kuli kam-
gunda*

²² Hamba Mkulu Nguluwi nakalonga, “Sambi
munhu kawa kota yumwe wa hetwe, kavizela
ganojile na gehile. Igana kumlemeza kulya alila
ifuza lya mgodi wa ukomu, kwa vila wone ya-
lye, kochikala mazuwa gose.” ²³ Lelo Mkulu

* **3:20** Hawa Kwa Chiebulaniya ndo ukomu wa wanhu.

Nguluwi nakamuwinga Adamu kunze mwa kamgunda ka Edeni, leka yakalime mmisanga moy-alawile. ²⁴ Nakamuwinga kunze, na kuwawika wamizi wahilisi nzingo kolilawilaga isanya kuli kamgunda ka Edeni na sengo ya chiluli ilinguhinduka ako na ako, nakwamila nzila ilingulutila kuli mgodi wa ukomu.

4

Kaini na Abeli

¹ Adamu nakawasa na mdala wa heye, na heye nakawa na himila, nakamponda Kaini. Hawa nakalonga, “Ndimponda mwana msongolo kwa utanzi wa Mkulu Nguluwi.” ² Hamba nakamponda mkulugwe Abeli nayawele mdima ming'holo na Kaini nayali mlimi. ³ Mhela udo hela, Kaini nakamlavila Mkulu Nguluwi nhambiko ya mbena ya kumgunda, ⁴ na heye Abeli nakamlavila Mkulu Nguluwi nhambiko ya lulelo lwa mwaluko lwa ming'holo na vihande vya mafuta. Mkulu Nguluwi nakanojezwa na Abeli na nhambiko ya heye, ⁵ ila nahanojezwe na Kaini na nhambiko ya heye. Lelo Kaini nakazudila ng'hatu na kumeho kwa heye nakwali kukwisimbale. ⁶ Mkulu Nguluwi nakamlonjela Kaini, “Lekachoni kwanguzudila, na lekachoni kumeho kwa hegwe kukwisimbala? ⁷ Ndaze, wone uдите ganojile hukundigwa hebu? Na wone huditile ganojile, lelo gehile gangusunjilila hali lwizi, wangukugana kukulongoza, ila kwanguganigwa kuusumya.”

⁸ Hamba Kaini nakamlonjela Abeli mng'holoze, “Tuche honhu kutali na mgunda.” Lelo lowali

kumgunda Kaini nakamvada Abeli mng'holoze na kumkopola. ⁹ Mkulu Nguluwi nakamuza Kaini, “Mng'holozo Abeli kakohi?” Kaini nakamwidichila, “Heni sivizelele. Ndaze, heni nda mwamizi wa mng'holozangu?” ¹⁰ Mkulu Nguluwi nakalonga, “Nakudita choni? Danda ya mng'holozo ya kota luzi lulingundilila kulawa kuli misanga. ¹¹ Lelo hegwe nakupanjilwa na kuwinjigwa mchanya mwa misanga jiwele ngubochela danda ya mng'holozo youmkopole. ¹² Wone ulime misanga hajikugalila kahi mbeni ng'oo. Kowa munhu wa kulubaluba, yalihela honhu hatanganiche ha kikala.”

¹³ Kaini nakamlonjela Mkulu Nguluwi, “Utaguso wa heni wowa ukulu ng'hatu, siweza kwimilila hebu. ¹⁴ Ulole, lehano kumbinga kuli misanga jiwele na mboto na kutali na meho ga hegwe. Lelo ndowa munhu wa kulubaluba, yalihela honhu hatanganiche ha kikala muisi, na yoneche yombona kong'hopola.” ¹⁵ Ila Mkulu Nguluwi nakamwidichila, “Hebu! Yokukopola hegwe Kaini, kohilulilwa mala saba.” Lelo Mkulu Nguluwi nakamuwika Kaini ulajilo wa kumdita munhu yoneche yomona yaleche kumkopola. ¹⁶ Hamba Kaini nakoka kumwando kwa Mkulu Nguluwi, kawa yochikala kuli isi ya Nodi nzingo ya kolilawilaga isanya mwa kamgunda ka Edeni.

Lulelo lwa Kaini

¹⁷ Kaini nakawasa na mdala wa heye, na heye kawa na himila, nakamponda Enoki. Kaini nakazenga muji nakauchema Enoki itagwa lya mwana wa heye. ¹⁸ Enoki nakawa mhaza wa Iladi, na heye Iladi nakawa mhaza wa

Mehuyaeli, na Mehuyaeli nakawa mhaza wa Mesushaeli, na heye Mesushaeli nakawa mhaza wa Lameki. ¹⁹ Lameki nakahola wadala weli, yumwenga nakachemigwa Ada, na yunji Sila. ²⁰ Ada nakamponda Yabali yawele mhaza wa wadimi walingikala mli mihema. ²¹ Mng'holoze nayali Yubali, ayo nayali mhaza wa hewo yawele towa ching'weleng'wele na mluli. ²² Sila na heye nakamponda Tubali-kaini, yawele mponzi wa vinhu vyeng'ha vya shaba na chuma. Lumbulye Tubali-kaini nakachemigwa Naama.

²³ Lameki nakawalonjela wadala wa heye, “Ada na Sila mhulichize lizi lya heni. Mhulichize gondilonga hemwe wadala wa Lameki. Heni nandimkopola munhu kwa chiwalo cha kung'wanyula, ena, nandimkopola msongolo kwa kundumiza. ²⁴ Wone Kaini kohilusilwa mala saba, ndangukomya Lameki kohilusilwa mala makumi saba na saba.”

Seti na Enoshi

²⁵ Adamu nakawasa kahi na Hawa mdala wa heye, na heye nakaponda mwana mlume, kamchemama Seti. Yalonga, “Nguluwi kengalila mwana honhu ha Abeli yakopoligwe na Kaini.” ²⁶ Seti na heye nakamponda mwana mlume, kamchemama Enoshi. Aho ndo wanhu waluche kumlanda Mkulu kwa itagwa lya Mkulu Nguluwi.

5

Lulelo lwa Adamu

¹ Ayi ndo mbuli ya lulelo lwa Adamu. Mhela Nguluwi loyamlumbile munhu, nakamlumba kwa kiwhana na heye. ² Nakawalumba mlume na mdala, hamba nakawatambichiza na kuwapa itagwa “Munhu.”

³ Adamu loyali na miyaka miya imwe na makumi gadatu, nakawa na mwana msongolo yewhanile na heye, nakamchema Seti. ⁴ Kulawila aho, Adamu nakekala miyaka miya nane, na kuwa na wana wanji walume na wadala. ⁵ Adamu nakabagama loyawele na miyaka miya tisa na makumi gadatu.

⁶ Mhela Seti loyawele na miyaka miya imwe na jihano, nakawa mhaza wa Enoshi. ⁷ Loyampatile Enoshi, Seti nakekala miyaka miya nane na saba, na kuponda wana wanji walume na wadala. ⁸ Seti nakabagama loyawele na miyaka miya tisa na kumi na mili.

⁹ Mhela Enoshi loyali na miyaka makumi tisa, nakawa mhaza wa Kenani. ¹⁰ Loyampondile Kenani, Enoshi nakekala miyaka miya nane na kumi na jihano, na kuwa wana wanji walume na wadala. ¹¹ Enoshi nakabagama loyali na miyaka miya tisa na jihano.

¹² Mhela Kenani loyali na miyaka makumi saba, nakampata Mahalaleli. ¹³ Loyampondile Mahalaleli, Kenani nakekala miyaka miya nane na makumi gane, nakawa wana wanji walume na wadala. ¹⁴ Kenani nakabagama loyali na miyaka miya tisa na kumi.

¹⁵ Mhela Mahalaleli loyawele na miyaka makumi sita na jihano, nakawa mhaza wa Yaledi.

¹⁶ Loyampondile Yaledi, Mahalaleli nakekala

miyaka miya nane na makumi gadatu, nakawa wana wanji walume na wadala. ¹⁷ Mahalaleli nakabagama loyawele na miyaka miya nane makumi tisa na jihano.

¹⁸ Mhela Yaledi loyawele na miyaka miya imwe na makumi sita na mili, nakawa mhaza wa Enoki. ¹⁹ Loyampondile Enoki, Yaledi nakekala miyaka miya nane, nakawa wana wanji walume na wadala. ²⁰ Yaledi nakabagama loyawele na miyaka miya tisa na makumi sita na mili.

²¹ Mhela Enoki loyali na miyaka makumi sita na jihano, nakawa mhaza wa Metusela. ²² Enoki na Nguluwi wali weganile. Loyampondile Metusela, Enoki nakekala miyaka miya jidatu nakawa na wana walume na wadala. ²³ Enoki nakekala miyaka jidatu na makumi sita na jihano. ²⁴ Enoki nayali weganile na Nguluwi, nakaheluka hela, ndo mina Nguluwi nakamhola.

²⁵ Mhela Metusela loyawele na miyaka miya imwe na makumi nane na saba, nakawa mhaza wa Lameki. ²⁶ Loyampondile Lameki, Metusela nakekala miyaka miya saba na makumi nane na mili, nakawa na wana wanji walume na wadala. ²⁷ Metusela nakabagama loyawele na miyaka miya tisa na makumi sita na tisa.

²⁸ Mhela Lameki loyawele na miyaka miya imwe na makumi nane na mili, nakampata mwana msongolo. ²⁹ Nakamchema mwana ayo Nuhu, yolonga, “Mwana ayu ndo yotuhembuliza kwa mijito jing’hang’hale yotulingukola kwa moko ga hetwe kuli isi yaipanbile Mkulu Nguluwi.” ³⁰ Loyampatile Nuhu, Lameki nakekala miyaka miya jihano na makumi tisa na jihano,

nakawa na wana wanji walume na wadala.
³¹ Lameki nakabagama loyawele na miyaka miya saba na makumi saba na saba.

³² Nuhu loyafichile miyaka miya jihano, nakawa mhaza wa Shemu na Hamu na Yafeti.

6

Wihe wa Munhu

¹ Wanhu lowaluche konjezeka muisi na kuponda wahinza, ² wahilisi wa Nguluwi* nawawona awo wahinza wa wanhu ndo wenolije ng'hatu, wawahola wala wawaganile na kuwa wadala wawo. ³ Aho Mkulu Nguluwi nakalonga, “Muhe wa heni hauchikala mgati mwa munhu mazuwa gose, mina heye ndo wa kubagama hela. Lelo hochikala lukami miyaka miya imwe na makumi meli.” ⁴ Mhela awo na kuli mazuwa ago nakwali na minhu muisi jiwele ndo lululo lwa wahilisi wa Nguluwi na wahinza wa wanhu. Awo ndo wanhu wawele na mong'ho na lutogo aho katali, nawachemigwa Wanefili.

⁵ Mkulu Nguluwi loyawene winji wa wihe wa wanhu muisi, na kota chila choyochijesa mnhumbula mwa heye mhela weng'ha ndo wihe yeka mhela weng'ha, ⁶ Mkulu Nguluwi nakawa na masinzo ng'hatu kwa kumlumba munhu muisi. Mkulu Nguluwi nakejesa ng'hatu mnhumbula ya heye, ⁷ ahyo Mkulu Nguluwi nakalonga, “Ndomwajiliza munhu yondimlumbile muisi, ndokwajiliza migongolo na vilumbigwe vilingutambala na videje vya

* **6:2** Wahilisi Kwa Chiebulaniya chilonga kota nawali wana wasongolo wa Nguluwi.

kilanga. Ndina masinzo ng'hatu kwa vila nandiwalumba muisi.” ⁸ Ila Nuhu nakaganigwa na Mkulu Nguluwi.

Nuhu

⁹ Ayi ndo mbuli ya Nuhu yawele yanojile yaliyeka na ndo yawele hela nongwa mhela wa heye. Nayali weganile na Nguluwi. ¹⁰ Nuhu nayali na wana wadatu wasongolo, Shemu na Hamu na Yafeti. ¹¹ Nguluwi nakayona isi kota yiha ng'hatu na kumema wihe na kitowa. ¹² Ena, Nguluwi nakayona isi yiha ng'hatu, kwa vila chila munhu nakawinza nzila ya heye yihile.

¹³ Nguluwi nakamlonjela Nuhu, “Nyamula kuwabagamiza wanhu weng'ha kwa vila waimemeza isi kitowa. Ena, ndowabagamiza ng'hatu hamwe na isi. ¹⁴ Lelo widitile safina kwa mbao zinojile za mgofu. Ugawanule vihengo mgati na ubakalize lusila kwa mgati na kunze. ¹⁵ Koidita iwe kota hino, utali wa mita miya imwe na makumi gadatu na zidatu na ugazi wa mita makumi meli na mbili na mita kumi na zidatu kuluta kuchanya. ¹⁶ Safina ayo iwe na vinduwiko vidatu. Hagati mwa safina ayo kuwe na chiswiswili cha fudi sentimita makumi gane na zine kwa nzingo za hafungo mwa chinduwiko acho na lwizi hafungo. ¹⁷ Ndochigala nhonya yobohoka na kubagamiza vinhu vyeng'ha viwele vikomu muisi. Chila chilumbigwe chiwele na muhe muisi chobagama. ¹⁸ Ila ndowika ilagano na hegwe. Kokwinjila mli safina, hegwe hamwe na mdala wa hegwe na wanago na wadala wawo. ¹⁹ Nagwe kokwinjiza mli safina chila chilumbigwe

vili chilume na chidala, leka viwe vikomu hamwe na hegwe.

²⁰ “Wokuya kwa hegwe chila nhanzi ya videje vya kilanga, chila igongolo na chila nhanzi ya chilumbigwe chilingutambala, vili vili, leka kuviwika viwe vikomu. ²¹ Kahi uhole vilyo vyeng’ha vilinguligwa, uwiche kwa mbuli ya chilyo cha hemwe na vilumbigwe avyo.” ²² Nuhu nakadita geng’ha kota Nguluwi vyoyalajize.

7

Mazi behewa

¹ Mkulu Nguluwi nakamlonjela Nuhu, “Winjile mgati mwa safina hegwe hamwe na ivyazi lyako lyeng’ha, mina kwa wanhu weng’ha walingikala mhela awu wa hegwe, ndikona hegwe uliyeka utanganiche heni. ² Uhole hamwe na hegwe migongolo jeng’ha johajikokomoche na jikokomoche, ilume na idala, saba saba, ila migongolo johambe jiliche, uhole mili ilume na idala. ³ Vivila uhole videje vya kilanga chilume na chidala, saba saba, leka kuzileka nhanzi zawo ziwe na ukomu muisi. ⁴ Logopuluta mazuwa saba, ndowatowela nhonya mazuwa makumi gane nemisi na nechilo, na chila chilumbigwe ndichilumbile muisi chobagama.” ⁵ Nuhu nakadita geng’ha kota Mkulu Nguluwi vyoyalajize.

⁶ Nuhu nayali na miyaka miya sita mhela nhonya loitowile na mazi kumema muisi. ⁷ Nuhu na mdala wa heye na wanage na wadala wawo nawenjila mgati mwa safina leka kuibilima nhonya imemeze mazi. ⁸ Migongolo jilingulika na migongolo hajilingulika na videje na vilumbigwe

vyeng'ha vilingutambala,⁹ vili vili, idala na ilume, navinjila mgati mwa safina hamwe na Nuhu kota Nguluwi vyoyalajize. ¹⁰ Logapulute mazuwa saba, mazi ga nhonya nagaluka kuigubika isi.

¹¹ Nuhu loyawelee na miyaka miya sita, lo-gali mazuwa ga kumi na saba ga mwezi wa keli, zuwa alyo nzasa zeng'ha za mazi gawelee nyang'ha za hasi nazilavya mazi, na mazi ku-lawa kilanga nagabohoka. ¹² Nhonya naitowa hasi mazuwa makumi gane nemisi na nechilo.

¹³ Zuwa lilyo nhonya loyaluche kutowa, Nuhu na mdala wa heye na wanage, Shemu na Hamu na Yafeti, hamwe na wadala wawo, nawenjila mgati mwa safina. ¹⁴ Nawenjila hewo weng'ha hamwe na migongolo ja kisolo nhanzi zeng'ha na nhanzi zeng'ha za migongolo ja haluga na nhanzi zeng'ha za migongolo jilingutambala na videje chila nhanzi na nhanzi zeng'ha za vilumbigwe viwele na mabawa. ¹⁵ Vili vili vya chila nhanzi ya vilumbigwe vikomu navinjila mgati mwa sa-fina hamwe na Nuhu. ¹⁶ Chila nhanzi nawenjila ilume na idala kota Nguluwi vyoyamlajize Nuhu. Hamba Mkulu Nguluwi nakahinda lwizi lwa sa-fina kumbele kwa Nuhu.

¹⁷ Nhonya naitowa mazuwa makumi gane. Mazi nagonjezeka na kwinula safina, nayeleva mchanya mwa isi. ¹⁸ Mazi nagalutilila konjezeka muisi na safina nayeleva mchanya mwake.

¹⁹ Mazi ago gawa menji ng'hatu mchanya muisi, gavigubika vidunda vyeng'ha viling'wemang'wema muisi. ²⁰ Nagamema mbaka kuvigubika vidunda chasi cha fudi kumi na zihano. ²¹ Vilumbigwe vyeng'ha navibagama,

videje na migongolo ja kudimigwa na migongolo ja kisolo na vilumbigwe vyeng'ha muisi vilingujenda mchilundo na wanhu weng'ha, ²² ena, chila chilumbigwe chiwele na muhe muisi nachibagama. ²³ Nguluwi nakachibagamiza chila chilumbigwe muisi, wanhu na migongolo na vilumbigwe vilingutambala na videje vya kilanga. Vyeng'ha navibagamizwa muisi. Nuhu yaliyeka ndo nayaponile hamwe na wala nawaweke mgati mwa safina. ²⁴ Mazi ago nagekala muisi kwa mazuwa miya imwe na makumi gahano.

8

Kuduma kwa nhonya ya mazi tendema

¹ Hamba Nguluwi nakamkumbuka Nuhu na migongolo jeng'ha ja kisolo na jifujigwe haluga jivele hamwe na heye mgati mwa safina. Lelo Nguluwi nakegala mbeho mchanya mwa isi, mazi nagaluka kuswina. ² Nzasa za mazi gaweke nyang'ha na mazi kulawa kilanga nagadinyigwa. Nhonya naidinyigwa, ³ mazi nagalutilila kuswina mhale mhale muisi. Mazuwa miya na makumi gahano logakolile, mazi nagaswina lukami. ⁴ Zuwa lya kumi na saba, mwezi wa saba, safina naima mchanya mwa vidunda vya Alalati. ⁵ Mazi nagalutilila kuswina mhale mhale, na zuwa ya mwaluko ya mwezi wa kumi, vinhembenhembe vya vidunda navyaluka koneka.

⁶ Mazuwa makumi gane logakwete, Nuhu nakachumula itubuli lyoyawichile kuli yila safina, ⁷ nakalilavya ibondwa kunze, ila naliguluka aku na kula mbaka mazi logakalile

muisi. ⁸ Hamba Nuhu nakailavya ng'hunda leka ilole kota mazi gaswina mchanya mwa isi. ⁹ Ila kwa vila mazi nagang'hali gagubiche isi yeng'ha, ayo ng'hunda haiwene honhu ha kudulika, naihiluka kwa Nuhu kuli safina. Nuhu nakagolola moko, kaibata na kuihilusa mgati mwa safina. ¹⁰ Nuhu nakabeteza mazuwa ganji saba, hamba nakailavya kahi ayo ng'hunda kunze mwa safina. ¹¹ Ng'hunda ayo naimhiluchila Nuhu matinazo iwele na iputi lidodi lya mzeituni mumlomo mwake. Kwa chiwalo acho Nuhu nakavizela kota mazi gali gaswinile muisi. ¹² Hamba nakabeteza mazuwa ganji saba, nakailavya kahi ayila ng'hunda zuwa ali, ng'hunda nahaihiluche ng'oo.

¹³ Nuhu loyawele na miyaka miya sita na umwe, zuwa lya mwaluko mwezi wa mwaluko, mazi nagakala muisi. Nuhu nakagubula chigubiko cha safina na loyalolile, nakona kota isi naikala. ¹⁴ Zuwa lya makumi meli na saba ga mwezi wa keli, isi naikala ng'hatu.

¹⁵ Aho Nguluwi nakamlonjela Nuhu, ¹⁶ "Ulawe kuli safina, hegwe hamwe na mdala wa hegwe na wanago na wadala wawo. ¹⁷ Ulavye kahi vilumbigwe vyeng'ha viwele na muhe vya chila nhanzi viwele hamwe na hegwe, videje na migongolo na chila chilumbigwe chilingutambala, vikalele kwa winji muisi, wonjezeche na kwenela honhu heng'ha muisi." ¹⁸ Lelo Nuhu nakalawa kuli safina hamwe na wanage na mdala wa heye hamwe na wadala wa wanage. ¹⁹ Migongolo jeng'ha na vilumbigwe vyeng'ha vilingutambala na videje vyeng'ha,

nawalawa kuli safina kwa nhanzi zawo.

Nuhu kangumlavila nhambiko Nguluwi

²⁰ Nuhu nakamzenjela Mkulu Nguluwi honhu ha kulavila nhambiko, nakahola yumwe kwa chila nhanzi ya migongolo johajikokomoche na chideje chohachikokomoche, nakumlavila Nguluwi nhambiko za kulakazwa hala.

²¹ Kunhunyhilila goya kwa nhambiko ayo na kumnojeza Mkulu Nguluwi, na heye nakalonga mnhumbula mwake, “Siwila kahi kuipanjila isi kwa mbuli ya wanhu, ndivizela kota majesa ga heye ndo wihe kulawila udodo. Na sivibagamiza kahi vilumbigwe vyeng’ha kota vyonditile.

²² “Kota vyoichikala isi,
mihela ja kunyala na mbena,
na ja mbeho na ivuche,
na luhela na chipalangule,
na nechilo na nemisi, hagomala.”

9

Nguluwi kanguwika ilagano na Nuhu

¹ Nguluwi nakamtambichiza Nuhu na wanage, yowalonjela, “Mkalele, mwonjezeche, mkaimemeze isi yeng’ha. ² Migongolo jeng’ha na videje vyeng’ha vya kilanga na vilumbigwe vyeng’ha vilingutambala muisi na somba zeng’ha za kuli bahali zowa na woga na zowadumba hemwe. Weng’ha wawichigwa hali ludali lwa hemwe. ³ Migongolo jeng’ha jiwele na muhe jowa ndiya ya hemwe, ndanguwapani kota vila londiwapale mizuchila jititime ja nyhule za ndiya ya hemwe. ⁴ Ila mleche kulya miwunde jiwele

na danda, kwa vila ukomu wamumo mli danda.
⁵ Danda ya ukomu wa hemwe ndoitagusa, kwa chila igongolo na wanhu. Yomkopola miyage, ndoutagusa ukomu wa heye.

⁶ “Yalingubohola danda ya munhu, danda ya heye yoboholigwa na munhu, mina kwa kiwhana na Nguluwi, munhu nakalumbigwa.

⁷ Namwe mponde na mkonjezeche, mponde kwa winji, mkonjezeche muisi.”

Ipinde lya nhonya

⁸ Hamba Nguluwi nakamlonjela Nuhu na mwanage, ⁹ “Ndanguwika ilagano lyangu namwe na lulelo lweni, ¹⁰ na vilumbigwe vyeng'ha viwele vikomu na videje na migongolo ja kudima haluga na ja kisolo, weng'ha walawile mli safina hamwe na hemwe. ¹¹ Ndangwaluchiza ilagano lyangu na hemwe, kuta vilumbigwe vyeng'ha vikomu havibagamizwa ng'oo kwa nhonya, na hailawila kahi nhonya kota ila ya kuiwifya isi.” ¹² Kahi Nguluwi nakalonga, “Achi ndo chilajilo cha ilagano londidita kwa heni na hemwe na chila chilumbigwe chikomu chiwele hamwe na hemwe kwa lulelo lweng'ha lulinguya, ¹³ ndanguwika upinde wa heni kuli ng'hungugu kilanga. Nawo wowa ulajilo wa ilagano lya heni na isi. ¹⁴ Hala hondiigubika isi kwa ng'hungugu, na awo upinde wa nhonya howokoneka kuli ng'hungugu, ¹⁵ ndokumbuchila ilagano lyangu na hemwe na vilumbigwe vyeng'ha viwele vikomu. Mazi hagamema ng'oo na kuvibagamiza vilumbigwe vyeng'ha viwele vikomu. ¹⁶ Awo

upinde houlawila kung'ungugu, ndowona na kukumbuchila ilagano alyo lya mazuwa gose kwa heni na vilumbigwe vyeng'ha viwele vikomu muisi.” ¹⁷ Nguluwi nakamlonjela Nuhu, “Awu ulajilo wa ilagano lonyhaluchize na vilumbigwe vyeng'ha viwele vikomu muisi.”

Nuhu na wanage

¹⁸ Wana wa Nuhu walawile mli safina nawali Shemu na Hamu na Yafeti. Hamu nayali mhaza wa Kanaani. ¹⁹ Awo ndo wana wadatu wa Nuhu, na kulawa kwa hewo wanhu nawenela isi yeng'ha.

²⁰ Nuhu yawele mlimi, nayali yaluche kuwa mlimi wa mgunda wa zabibu. ²¹ Nakanwa divai kulawa kuli zabibu zoyalimile, nakagala, hamba nakawasa mwazi mli chibumuli cha heye. ²² Hamu, mhaza wa Kanaani, nakawona umwazi wa mhaza wa heye, nakalawa kunze na kuwalonjela wang'holoze weli. ²³ Ila Shemu na Yafeti nawahola nguwo, watandazula mmayega mwawo, nawaluta chimbelembele na kuugubika umwazi wa mhaza wa hewo. Nawalola kufungo, nahawauwene umwazi wa mhaza wa hewo.

²⁴ Nuhu loyalilimche na kuvizela choyaditilwe na mwanage mdodo, ²⁵ nakalonga, “Kanaani yapanjilwe! Kowa chitumagwa wa vitumagwa kwa wang'holoze.”

²⁶ Kahi nakalonga, “Shemu nayatambichizwe na Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Shemu, Kanaani nayawe chitumagwa wa heye.

²⁷ Nguluwi nayamtambichize Yafeti,

yekale kuli chibumuli cha Shemu,
Kanaani nayawe mpogozi wa heye.”

²⁸ Loimalile nhonya ya mazi tendema, Nuhu nakekala miyaka miya zidatu na makumi gahano, ²⁹ hamba Nuhu nakabagama loyawele na miyaka miya tisa na makumi gahano.

10

Lulelo lwa Nuhu

¹ Ayi ndo mbuli ya lulelo lwa Nuhu, Shemu na Hamu na Yafeti. Awa wadatu nawali na wana loimalile nhonya ya mazi tendema.

² Wana walume wa Yafeti nawali Gomeli na Magogu na Madai na Yavani na Tubali na Mesheki na Tilasi. ³ Wana wa Gomeli nawali Ashikenasi na Lifazi na Togoma. ⁴ Wana wa Yavani nawali Elisha na Talishishi na Kitimu na Dodanimu. ⁵ Awa ndo wanhu wa mwaluko ng'hatu wenele honhu ha mwhani, chila wanhu kwa isi za hewo na kwa ulonzi wawo na kwa lukolo lwawo na kwa nhanzi za hewo.

⁶ Wana wa Hamu nawali Kushi na Misili na Puti na Kanaani. ⁷ Wana walume wa Kushi nawali Seba na Havila na Sabuta na Lahama na Sabuteka. Wana walume wa Lahama nawali Sheba na Dedani. ⁸ Kushi nayali mhaza wa Nimulodi yawele na mong'ho wa mwaluko muisi yeng'ha. ⁹ Nayali mpelembi yawele na mong'ho hamwando ha Mkulu Nguluwi, ndo mina kwali na ulonzi ulingulonga, “Nayakudite uwe kota Nimulodi mpelembi yawele na mong'ho hamwando ha Mkulu Nguluwi.” ¹⁰ Miji ja mwaluko ja undewa wa heye, najali Babiloni na Eleki na Akadi na

Kalinehi, kuli isi ya Shinali. ¹¹ Kulawila ako, Nimulodi nakaluta Ashulu, nakazenga miji ja Ninawi na Lehoboti-ili na Kala na ¹² Leseni uwele hagati ha Ninawi na muji ukulu wa Kala.

¹³ Misili nayali sekulu wa Waludi na Waanamu na Walehabi na Wanafutuhi ¹⁴ na Wapatilusi na Wakasiluhimu, wawele mwaluko wa Wafilisti na Wakafutoli.

¹⁵ Kanaani nayali sekulu wa Sidoni, mlelwa wa heye wa mwaluko, na Heti ¹⁶ na kahi sekulu wa hewo Wayebusi na Waamoli na Wagiligashi ¹⁷ na Wahivi na Waaliki na Waasini ¹⁸ na Waaluvadi na Wasemali na Wahamati. Hamba wanhu wa nhanzi zinjizinji za Kanaani nawasambaluka, ¹⁹ ahyo na honhu ha isi ya hewo nayali kulawila Sidoni kulutila kusini mbaka Gelali mbaka Gasa, na kulutila kolilawilaga isanya mbaka Sodoma na Gomola na Adima na Seboimu mbaka Lasha. ²⁰ Awo ndo walelwa wa Hamu kota lukolo lwa hewo na ulonzi wa hewo na isi za hewo na wanhu wa isi za hewo.

²¹ Shemu, mkulugwe Yafeti, nayali mwana wa Ebeli. ²² Wana wa Shemu nawali Elamu na Ashulu na Alufakisadi na Ludi na Alamu. ²³ Wana walume wa Alamu nawali Usi na Huli na Gaseli na Mashi. ²⁴ Alufakisadi nakampata Shela, Shela nakampata Ebeli. ²⁵ Ebeli nayali na wana weli, wa mwaluko nakamchema Pelegi kwa vila mhela awo wanhu wa isi nawasambaluka, na wa keli nakamchema Yokitani. ²⁶ Yokitani nayali mhaza wa Alimodadi na Shelefu na Hasalimaweti na Yela ²⁷ na Hadolamu na Usali na Dikila ²⁸ na Obali na Abimaeli na Sheba ²⁹ na Ofili na Havila na Yobabu. Awo weng'ha nawali wana wa Yokitani. ³⁰ Isi nawekale nayenela kulawila Mesha kwa nzila ya

Sefali kuli isi ya vidunda mwa kolilawilaga isanya.

³¹ Awo ndo walelwa wa Shemu na wanhu wa isi za hewo na ulonzi wa hewo na kuli isi za hewo na undewa wa hewo.

³² Ayi ndo mbuli ya lukolo lwa wana wa Nuhu, kwa ivyazi lya hewo na ulonzi wa hewo. Kulawa kwa wanhu awo nawenela kuli nhanzi zeng'ha loimalile nhonya ya mazi tendema.

11

Ilingo lya Babeli

¹ Mwaluko wanhu weng'ha muisi nawali na ulonzi umwe, nawali wolonga luzi lulula. ² Lelo naiwa wanhu lowenule majendo kulawila kolilawilaga isanya, nawafika kuli isi ya chiwala ako Shinali, nawekala. ³ Hamba nawelonjelela, “Lelo, natudite matufali, tugasome goya na chiluli.” Nawali na matufali honhu ha maganga na lami honhu ha ilongo. ⁴ Nawalonga, “Twizenjele muji na ilingo chinduwiko chake chofika mbaka kilanga leka tupegwe itagwa na kutogoligwa, tuleche kusambaluka isi yeng'ha.”

⁵ Ndo baho Mkulu Nguluwi nakedulika hasi kulola honhu hao na ilingo lowazenjile wanhu wa isi. ⁶ Mkulu Nguluwi nakalonga, “Mlole wanhu wano wa isi imwe na weng'ha wana ulonzi umwe, awu ndo mwaluko hela wa gala gowodita. Lyoneche lowogana kudita, woweza kudita. ⁷ Lelo natwiduliche hasi na kuubananga ulonzi wa hewo, leka walemwele kuvizela chowolonga hewo kwa hewo.” ⁸ Ahyo, Mkulu Nguluwi nakawasambalula honhu heng'ha muisi, na hewo

nawaleka kuuzenga ula muji. ⁹ Muji awo nau-chemigwa Babeli, kwa vila ako ndo Mkulu Ngu-luwi koyatigule ulonzi wa hewo wa isi yeng'ha na kulawa ako nakawasambalula wanhu chila honhu muisi.*

Lulelo lwa Shemu

¹⁰ Ayi ndo mbuli ya lulelo lwa Shemu. Miyaka mili kulawa ila nhonya ya mazi tendema, Shemu naloyali na miyaka miya imwe, nakamponda Alufakisadi. ¹¹ Loyampondile Alufakisadi, Shemu nakekala miyaka miya jihano, na kuponda wana wanji walume na wadala.

¹² Alufakisadi naloyawele na miyaka makumi gadatu na jihano, nakamponda Shela. ¹³ Loyampondile Shela, Alufakisadi nakekala miyaka miya zine na zidatu, na kuponda wana wanji walume na wadala.

¹⁴ Shela naloyawele na miyaka makumi gadatu, nakamponda Ebeli. ¹⁵ Loyampondile Ebeli, Shela nakekala miyaka miya zine na zidatu, na kuponda wana wanji walume na wadala.

¹⁶ Ebeli naloyawele na miyaka makumi gadatu na gane, nakamponda Pelegi. ¹⁷ Loyampondile Pelegi, Ebeli nakekala miyaka miya zine na makumi gadatu, na kuponda wana wanji walume na wadala.

¹⁸ Pelegi naloyawele na miyaka makumi gadatu, nakamponda Leu. ¹⁹ Naloyampondile Leu, Pelegi nakekala miyaka miya mbili na tisa, na kuponda wana wanji walume na wadala.

* **11:9** Babeli Ulonzi Babeli kwa Chiebulaniya ndo kutigulanga.

²⁰ Leu naloyawelee na miyaka makumi gadatu na meli, nakamponda Selugi. ²¹ Naloyampondile Selugi, Leu nakekala miyaka miya mbili na saba, na kuponda wana wanji walume na wadala.

²² Selugi naloyawelee na miyaka makumi gadatu, nakamponda Naholi. ²³ Naloyampondile Naholi, Selugi nakekala miyaka miya mbili na kuponda wana wanji walume na wadala.

²⁴ Naholi naloyawelee na miyaka makumi meli na tisa, nakamponda Tela. ²⁵ Naloyampondile Tela, Naholi nakekala miyaka miya imwe na kumi na tisa, na kuponda wana wanji walume na wadala.

²⁶ Tela naloyawelee na miyaka makumi saba, nakamponda Abulamu na Naholi na Halani.

Lulelo lwa Tela

²⁷ Ayi ndo mbuli ya lulelo lwa Tela, mhaza wa hewo Abulamu, Naholi na Halani. Halani nayali mhaza wa Loti. ²⁸ Ayo Halani nakabagama hali mhaza wa heye Tela, loyali yochikala ako Chalideya nakoyapondigwe Uli. ²⁹ Abulamu na Naholi nawahesa. Mdala wa Abulamu nakachemigwa Salai. Mdala wa Naholi nakachemigwa Milika, mhinza wa Halani nayawelee kahi mhaza wa Isika. ³⁰ Salai nahapondile mwana kwa vila nayali mhende.

³¹ Tela nakamhola Abulamu mwanage na Loti mzukulu wa heye, nayawelee mwana wa Halani, na Salai mchewake Abulamu, nawoka weng'ha hamwe kulawa Uli, muji wa Wakalidayo, kuluta kuli isi ya Kanaani. Ila lowafichile Halani, nawekala. ³² Tela nakabagama ako Halani naloyawelee na miyaka miya mbili na jihano.

12

Nguluwi kangumchema Abulamu yaileche isi ya heye

¹ Lelo Mkulu Nguluwi nakamlonjela Abulamu, “Uche kuli isi ya hegwe, uwaleche wang'holozo na ng'handa ya mhaza wa hegwe, ulute kuli isi yondikulajila.

² “Ndokudita hegwe uwe nhanzi iwele na ukulu, ndokutambichiza na kulikwiniza itagwa lyako, leka nagwe uwe utambichizo kwa wanji.

³ Yokutambichiza, ndomtambichiza, yokupanjila, ndompanjila.

Kwa kukolela hegwe, ndozitambichiza nhanzi za isi zeng'ha.”

⁴ Lelo Abulamu nakoka kota Mkulu Nguluwi vyonayamlajize, na Loti nakaluta hamwe na heye. Abulamu nayali na miyaka makumi saba na jihano loyalawile Halani. ⁵ Abulamu nakamhola mdala wa heye Salai, na Loti mwana wa mng'holoze, hamwe na lufufu lwao lweng'ha na wanhu weng'ha nawawaholile ako Halani, nawoka kuluta isi ya Kanaani. Nalowenjile isi ya Kanaani, ⁶ Abulamu nakakola hagati ha isi mbaka Shekemu, honhu Helile hawele na igodi likulu lya Mole. Mhela awo, Wakanaani nawali ndo wenyeng'haye wa isi ayo. ⁷ Ndo Mkulu Nguluwi nakamlawila Abulamu, nakamlonjela, “Lulelo lwako ndowapa isi ayi.” Lelo Abulamu nakazenga honhu ha kulavila nhambiko kwa mbuli ya Mkulu Nguluwi yamlawile. ⁸ Hamba Abulamu nakoka, nakalutula kuli isi ya vidunda kolilawilaga isanya mwa Beteli, nakazenga chibumuli hagati mwa

muji wa Beteli nzingo ya kolizinjilaga isanya, na muji wa Ayi nzingo ya kolilawilaga isanya. Aho kahi nakamzenjela Mkulu Nguluwi honhu ha kulavila nhambiko na kumlanda kwa itagwa lyake. ⁹ Hamba Abulamu nakalutilila na majendo ubanzi wa Negebu.

Abulamu kuli isi ya Misili

¹⁰ Mhela awo, nzala nailawila muisi. Nayali nzala ya maduga, ahyo Abulamu naimgana kuluta Misili na kikala ako kwa mhela uchefu. ¹¹ Loyawele behi na Misili, Abulamu nakamlonjela Salai mchewake, “Ndivizela kota hegwe kwa mdala ulinguwakwega wanhu kwa vila kunoga lukami. ¹² Wamisili lowokona wolonga, ‘Ayu ndo mchewake,’ hamba wong’hopola ila hegwe wokuleka mkomu. ¹³ Lelo walonjele kota hegwe kwa lumbu wa heni leka mbuli zindutile goya, wandeche ndiwe mkomu kwa mbuli ya hegwe.” ¹⁴ Lelo Abulamu loyafichile muisi ya Misili, wenyeng’haye wa ako nawamona Salai kota ndo mdala yanojile lukami. ¹⁵ Wakulu wa chitala wa Falao lowamuwene Salai, nawamtogola kwa Falao. Lelo Salai nakahilikwa haluga ha Falao. ¹⁶ Lelo, kwa mbuli ya heye, Falao nakamuwika Abulamu, nakabochema ming’holo na misenga na idogowi ilume na vitumagwa walume na wadala na idogowi idala na ngamiya.

¹⁷ Ila Mkulu Nguluwi nakamgaza Falao na wanhu weng’ha wawe mng’handu ya heye kwa kuwadita wawe na matamwa makulu kwa mbuli ya Salai, mchewake Abulamu. ¹⁸ Falao nakamchema Abulamu, nakamuza, “Ndo chinhu chachi achi chounditile? Lekachoni

nahundonjele kota Salai ka mchewako?
¹⁹ Lekachoni nakulonga ka lumbu wa hegwe mbaka nandimhola yawe mchewangu? Lelo mchewako ndo ayo, umhole ulute.” ²⁰ Hamba Falao nakawalajiza wanhu wa heye, na hewo wamleche Abulamu yalute mnzila yawele na mchewake na lufufu lwake lweng'ha.

13

Abulamu na Loti wangibagula

¹ Abulamu nakahiluka kulawila Misili, nakenjila nzingo ya Negebu nayali na mchewake na lufufu lwa heye lweng'ha hamwe na Loti. ² Mhela awo, Abulamu nayali na lufufu ng'hatu. Nayali na migongolo minji na sendi na zahabu. ³ Nakalutilila na majendo kulawila honhu ha Negebu mbaka Beteli. Nakafika honhu naloyali yawichile kambi ya chibumuli aho mwaluko, hagate ha Beteli na Ayi, ⁴ na nayali yazenjile honhu ha kulavila nhambiko. Aho Abulamu nakamlanda Mkulu Nguluwi kwa itagwa lyake.

⁵ Kahi, Loti nayaweke yelongoze na Abulamu, nayali na ming'holo na misenga na mihema.

⁶ Nawali na migongolo minji lukami, mbaka isi ila nailemwela kuwahega Abulamu na Loti kikala hamwe. ⁷ Lelo nakulawila kilewa kwa wadimi wa Abulamu na wadimi wa Loti. Mhela awo, Wakanaani na Wapelisi ndo nawali wochikala mli isi ayo.

⁸ Lelo Abulamu nakamlonjela Loti, “Kowa hela nongwa hali hetwe na kuleche kulawila kilewa kwa wadimi wa hegwe na wadimi wa heni, kwa vila hetwe twa ivyazi limwe. ⁹ Ulole isi ayi yeng'ha

kumwando kwa hegwe. Na tibagule. Wone ulute kumoso, heni ndoluta kudilo, houluta kudilo, heni ndoluta kumoso.”

¹⁰ Loti nakenula meho ga heye, nakalyona ibindi lya lwanda lwa Yolodani, nakalyona kuta lina mazi ga kuhega chila honhu, kota kamgunda ka Mkulu Nguluwi na kota isi ya Misili nzingo ya Soali. Ayi nayali Mkulu Nguluwi naloyawele yang'hali kuibagamiza miji ja Sodoma na Gomola.

¹¹ Lelo Loti nakehagulila ibindi lya lwanda lwa Yolodani, nakalutilila kolilawilaga isanya, na hino ndo nawebagule.

¹² Abulamu nakapona muisi ya Kanaani na Loti nakekala hagati ha miji ji-wele mibindi, nakaluta kikala behi na Sodoma.

¹³ Wanhu wa Sodoma nawali wehile na wadita gehile wakulu kwa Mkulu Nguluwi.

Abulamu kangulajilwa isi

¹⁴ Loti loyebagule na Abulamu, Mkulu Nguluwi nakamlonjela Abulamu, “Winule meho ga hegwe kulawila aho houli ulole nzingo zeng'ha, kasikazini na kusini na kolilawilaga isanya na kolizinjilaga isanya.

¹⁵ Isi ayi yeng'ha youlinguyona ndokupa hegwe na walelwa wa hegwe iwe ya hemwe mazuwa gose.

¹⁶ Walelwa wa hegwe ndowadita wawe wenji kota vila sangalaza za isi hazilinguwazigwa na walelwa wa hegwe hawoweza kuwazigwa.

¹⁷ Lelo winuche uijendele isi ayi kwa ugazi na utali, kwa vila ndokupa hegwe.”

¹⁸ Baho, Abulamu nakang'umbula ihema, nakaluta kikala habehi na igodi likulu lya Mamle kula Hebuloni, ako nakamzenjela Mkulu Nguluwi honhu ha kulavila nhambiko.

14

Abulamu kangumloholo Loti

¹ Mhela awo, mndewa Amlafeli wa Shinali na mndewa Alioko wa Elasali na mndewa Kedolilaomeli wa Elamu na mndewa Tidali wa Goiimu, ² nawetowa ngondo na Bela mndewa wa Sodoma na Bilisha mndewa wa Gomola na Shinabu mndewa wa Adima na Shemebeli mndewa wa Seboimu na mndewa wa Bela itagwa linji Soali. ³ Wandewa awo wahano nawawakungajiza hamwe wamizi wa hewo kuli ibindi lya Sidimu, liwele ndo Bahali ya Mwino. ⁴ Mhela wa miyaka kumi na mili nawali womhulichiza mndewa Kedolilaomeli, ila louwele mwaka wa kumi na midatu, nawamhinduka. ⁵ Loufichile mwaka wa kumi na jine, mndewa Kedolilaomeli na wala wandewa wayage nawoya kuwatowa wanhu wa Lefaimu ako Ashitaloti-kalinaimu na Wasusimu ako Hamu na Waemi ako Shawe-kiliataimu ⁶ na Waholi ako kuli isi ya vidunda vya Seili, nawawawinga mbaka Elipalani, mu mbaka mwa kuchiwala. ⁷ Hamba nawahiluka kumbele mbaka Enimishipati, ilinguchemigwa Kadeshi, na nawaitowa isi yeng'ha ya Waamaleki na kuwasumya Waamoli nawekale Hasasoni-tamali. ⁸ Ndo mndewa wa Sodoma na mndewa wa Gomola na mndewa wa Adima na mndewa wa Seboimu na mndewa wa Bela, itagwa linji Soali, nawenjila kuli ngondo kuli ibindi lya Sidimu kitowa ⁹ na Kedolilaomeli mndewa wa Elamu na Tidali mndewa wa Goiimu na Amlafeli mndewa wa Shinali na Alioko mndewa wa Elasali, wandewa wane wochitowa na wandewa wahano. ¹⁰ Ibindi lya Sidimu nalyali limemile minila

ja lami, lelo wandewa wa Sodoma na Gomola nalowawele woibilima ngondo, nawatumbuchila mumo, ila waji nawabilimila kuli isi ya vidunda.

¹¹ Lelo wala wasumile, nawahola lufufu lweng'ha lwa Sodoma na Gomola na vilyo vyeng'ha na kuka. ¹² Nawamibata Loti, mwana wa mng'holoze Abulamu nayawele yochikala Sodoma, hamwe na lufufu lwake, na kuka.

¹³ Munhu yumwe yesukule na kubilima, nakaluta kumlonjela yula Muebulaniya Abulamu nayawele yochikala behi na miyaloni ya Mwamoli Mamle. Mamle nayali mng'holoze Eshikoli na Aneli. Weng'ha nawali wawichile ilagano na Abulamu. ¹⁴ Abulamu loyahuliche kota mpwage kaholigwa kuli upogozi, nakawachema hamwe wamizi wa heye walanguswe kitowa ngondo na wazidahe miya zidatu na kumi na nane nawapondigwe mng'handu mwake, na kuwawinza wala wang'honyo mbaka Dani.

¹⁵ Ako nakawagawanula wamizi kuli vilundo. Nechilo nakawatowa wang'honyo wa heye, nakawasumya na kuwawinga mbaka Hoba, kasikazini mwa Damasiko. ¹⁶ Lelo Abulamu nakahiluka na lufufu lweng'ha naluholigwe na wang'honyo, na kumgombola Loti mpwage na lufufu lwake, hamwe na wadala na wanhu waji waholigwe kuli upogozi.

Melikisedeki kangumtambichiza Abulamu

¹⁷ Abulamu loyahiluche nayamtowile Kedolilaomeli na wayage, mndewa wa Sodoma nakalawa kuluta kumbochela kuli ibindi lya Shawe, naliwele nguchemigwa ibindi lya

mndewa. ¹⁸ Na heye Melikisedeki, mndewa wa Salemu, nayaweke mtambika wa Nguluwi yaweke kuchanya, nakegala ibumunda na divai, ¹⁹ nakamtambichiza Abulamu yolonga, “Abulamu nayatambichizwe na Nguluwi Yaweke kuchanya, yalumbile kilanga na isi.

²⁰ Nayatogoligwe Nguluwi Yaweke kuchanya, nayawawichile wang'honyo wa hegwe mmoko mwako.”

Na heye Abulamu nakamha Melikisedeki ndolendole ya heye honhu hamwe ha kumi ha lufufu lwake naloyaweke nalo.

²¹ Lelo mndewa wa Sodoma, nakamlonjela Abulamu, “Mumhe heni awo wanhu, ila wiholele lufufu lweng'ha gwegwe baho.” ²² Ila Abulamu nakamlonjela mndewa wa Sodoma, “Ndangilaha kwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi Yaweke kuchanya, yalumbile kilanga na isi, ²³ kota siholo ne uzi ama ng'weso ya makwamba, na choneche cha hegwe, uleche kuya kidaya na kulonga kota ndimdita Abulamu yawe na lufufu. ²⁴ Lelo siholo choneche leka vila vinhu wasongolo wa heni navyowadile na chasi cha wala nawaweke hamwe na heni, Aneli na Eshikoli na Mamle nawaweke waganigwe kupegwa.”

15

Ilagano lya Nguluwi na Abulamu

¹ Lozipulute mbuli azo, ulonzi wa Mkulu Nguluwi naumuyila Abulamu aku yolota, “Abulamu, uleche kudumba. Heni nda ngwamo ya hegwe. Heni nda hamwe na hegwe na acho chinhu

chikulu ng'hatu kwa hegwe!” ² Ila Abulamu nakalonga, “Gwaa Mkulu Nguluwi, konipa choni hanga ndilutilila kikala ne mwana, na mhalizi wa heni ndo Elieseli wa Damasiko?” ³ Abulamu nakalonga, “Ulole, humhele mwana, chitumagwa yapondigwe mng'handu ya heni ndo kowa mhalizi wa heni.”

⁴ Ndo baho Mkulu Nguluwi nakamlonjela, “Ayu howa mhalizi wa hegwe. Mwanago wa kuponda gwegwe ndo kowa mhalizi wa hegwe.” ⁵ Aho Mkulu Nguluwi nakamigala Abulamu kunze na kumlonjela, “Ulole kilanga. Usiwaze nhondwe, wone koweza kuziwaza. Ahyo ndo vyoiwa lulelo lwa hegwe louwa lwinji.” ⁶ Abulamu nakamtogola Mkulu Nguluwi, na kwa chiwalo acho Mkulu Nguluwi nakamtawiza Abulamu kota katanganika.

⁷ Mkulu Nguluwi nakamlonjela Abulamu, “Heni ndo Mkulu Nguluwi ndikugale hegwe kulawila Uli, muji wa Wakalidayo, leka ndikupe isi ayi uihalile.” ⁸ Ila Abulamu nakamlonjela, “Gwaa Mkulu Nguluwi, ndovizela ndaze kota ndoihalila isi ayi?” ⁹ Mkulu Nguluwi nakamlonjela, “Ndigalile isenga ilogota idala liwele na miyaka jidatu, mhene ndala iwele na miyaka jidatu, ing'holo ilume liwele na miyaka jidatu, na ng'hunda na ibofu lya ng'hunda.” ¹⁰ Abulamu nakamigalila ajo jeng'ha, nakajidumula chila igongolo vihande vili, na kuviwika goya banzi mbili kudilo na kumoso, vichilola, ila videje nahavidumule vihande vili. ¹¹ Na ndapo lowaiwinzile vihande vila Abulamu nakawa yowawinga.

¹² Isanya loluwele luzibila, Abulamu nakebatika na usinjizi lukami, kudumba na jiza totolo navimgubika. ¹³ Aho Mkulu Nguluwi nakamlonjela Abulamu, “Uvizele ng’hatu kota walelwa wa hegwe wochikala kota wajenzi kuli isi yohaiwele ya hewo, wowa wapogozzi na wogazigwa kwa mhela wa miyaka miya zine. ¹⁴ Lelo ndowatagusa wanhu wa nhanzi ya isi ilinguwadita wapogozzi, na hamba wala wawele muupogozzi wolawa wawele na lufufu lwinji. ¹⁵ Ila hegwe kobagama goya ng’hatu houchikala kwa mhela wa kuhega. ¹⁶ Walelwa wa hegwe wohiluka aha kuli lulelo lwa kane, kwa vila wihe wa Waamoli hauwele wa kuhega kutagusigwa.”

¹⁷ Loifichile matinazo kwali na jiza, Nguluwi nakalajiza chiya chilingufung’ha iyosi na chiluli chilingwaka navyoneka vikola hagati ha vila viwunde. ¹⁸ Mkulu Nguluwi kadita ilagano na Abulamu aku yolonga, “Walelwa wa hegwe ndanguwapa isi ayi, kulawila lwanda lwa Naili lwa Misili mbaka lula lwanda lukulu lwa Eyufulate, ¹⁹ ndo ila iwele isi ya Wakeni na Wakenisi na Wakadimoni ²⁰ na Wahiti na Wapelisi na Walefayi ²¹ na Waamoli na Wakanaani na Wagiligashi na Wayebusi.”

16

Salai na Hagali

¹ Lelo Salai, mdala wa Abulamu, nayang’hali kumpondela mwana wa heye. Ila nayali na chitumagwa mdala nayali yochemigwa Hagali, kulawa

Misili. ² Lelo Salai nakamlonjela Abulamu, “Kuvizela kota Mkulu Nguluwi hamhele lulelo lwa kuponda wana. Umhole Hagali chitumagwa wa heni mdala, hanji ndopata wana kwa kukolela heye.” Abulamu nakakunda ulonzi wa Salai.

³ Hamba, Salai nakampa Abulamu Hagali, chitumagwa wa heye mdala yalawile Misili yawe mchewake. Aga nagalawila Abulamu nayekalile Kanaani kwa mhela wa miyaka kumi. ⁴ Abulamu nakamhola Hagali, na heye Hagali nakawa na himila. Ila baho du loyawene kahola himila, Hagali nakaluka kumbeza mkulu wake Salai. ⁵ Salai nakamlonjela Abulamu, “Hegwe yokuwala kwa wihe wondilinguditigwa! Heni nandikupa chitumagwa wa heni mdala, ila loyaholile himila du, heni ndiwa siwele munhu hameho hake. Mkulu Nguluwi nayataguse mbuli ya hegwe na heni!” ⁶ Ila Abulamu nakamlonjela Salai, “Chitumagwa wa hegwe mdala ka hasi ha ludali lwako, mditile kota louvigana.” Lelo Salai nakamgaza Hagali mbaka nakanyeleduka.

Ishimaeli kangupondigwa

⁷ Mhilisi wa Mkulu Nguluwi nakamfika Hagali hawele na nzasa ya mazi kuchiwala, nzasa iwele mnzila kulutila Shuli. ⁸ Mhilisi nakamuza, “Hagali, chitumagwa mdala wa Salai, kwangulawa kohi na kwanguza kohi?” Hagali nakamwidichila, “Ndangumbilima Salai mkulu wa heni.” ⁹ Yula mhilisi wa Mkulu Nguluwi nakamlonjela Hagali, “Hiluche kwa mkulu wa hegwe Salai na umhulichize heye.” ¹⁰ Kwa ago

geng'ha, mhilisi wa Mkulu Nguluwi nakamlonjela Hagali, “Ndokonjezela lulelo lwako mbaka walemwele kuwazigwa kwa winji wa hewo.”

¹¹ Hamba ayo mhilisi wa Mkulu Nguluwi nakamlonjela,

“Hegwe kuna himila na koponda mwana mlume, komchema itagwa lyake Ishimaeli*, mina Mkulu Nguluwi nakalola kugaya kwa hegwe.

¹² Ishimaeli kochikala kota idogowi lya kisololo, kowa mng'honyo wa chila munhu, na chila munhu kowa yamwihilwe.

Kochikala yawele mwihe wa ivyazi lyake.”

¹³ Lelo Hagali nakampa itagwa Mkulu Nguluwi loyasimile na heye ako, “Hegwe ndo Nguluwi yalingumbona heni” Kwa vila nakejesa, “Ndan-gukomya aha ndimona heye yalingumbona heni.”

¹⁴ Ndo mina lila izimbo lyanguchemigwa Beeli-lahai-loi†. Izimbo ali lya hagati ha Kadeshi na Beledi.

¹⁵ Hagali nakampondela Abulamu mwana mlume. Abulamu nakamchema mwana ayo Ishimaeli. ¹⁶ Abulamu nayali na miyaka makumi nane na sita, mhela Hagali naloyampondile Ishimaeli.

17

Ilagano na ikumbi

* **16:11** Ishimaeli Kwa Chiebulaniya ndo kota Nguluwi kanguhulika. † **16:14** Beeli-lahai-loi Mina ndo izimbo lya yula yawele mkomu na yalingumbona heni.

¹ Mhela Abulamu naloyawele na miyaka makumi tisa na tisa, Mkulu Nguluwi nakamlawila, na kumlonjela, “Heni nda Nguluwi yawele na mong’ho. Uwinze ulongozi wa heni na kikala goya ulihela nongwa. ² Leka mbiche ilagano lya heni na hegwe na kukonjezela ng’hatu lulelo lwako.” ³ Aho Abulamu nakafugama. Na heye Nguluwi nakamlonjela, ⁴ “Ndanguwika ilagano ali na hegwe. Kowa mhaza wa nhanzi nyinji. ⁵ Kulawila sambi, huchemigwa kahi Abulamu, ila kochemigwa Abulahamu, mina ndikudita uwe mhaza wa nhanzi nyinji. ⁶ Ndokudita uwe na wana wenji ng’hatu, kwa hegwe ndolavya nhanzi nyinji na wandewa wolawa kwa heye. ⁷ Ndolibatilila ilagano lya heni na hegwe, lulelo lwa hegwe na lulelo lwawo lweng’ha mazuwa gose ne kuduma, kahi ndowa Nguluwi wa hegwe na Nguluwi wa lulelo lwako mazuwa gose. ⁸ Ndokupa hegwe na lulelo lwako isi ayi youlingikala kota mjenzi, mina isi yeng’ha ya Kanaani iwe ya hemwe mazuwa gose, na heni ndowa Nguluwi wa hewo.”

⁹ Hamba Nguluwi nakamlonjela Abulahamu, “Kwa banzi ya hegwe, hegwe kolibatilila ilagano lya heni, hegwe na lulelo lwako lweng’ha na lulelo lwao lweng’ha. ¹⁰ Ali ndo ilagano loulibatilila kuli heni na hegwe na lulelo lwako, chila mlume hali hemwe imgana yenjile ikumbi. ¹¹ Mokwinjila ikumbi, na ayi ndo yowa ulajilo wa ilagano lya heni na hemwe. ¹² Chila mwana mlume wa mazuwa nane hali hemwe imgana yenjile ikumbi. Chila mlume kuli lulelo lwenu,

yawe munhu yapondigwe mng'handa mwenu ama yaguligwe kwa sendi za hemwe kulawa kwa mjenzi yohawele lulelo lweni. ¹³ Ena, chila yumwe wa hewo yapondigwe kuli ng'handa ya hegwe na yaguligwe kwa sendi za hegwe ndan-gukomya, imgana yenjile ikumbi. Acho ndo chilajilo cha ilagano lyangu kuli ng'huli za hemwe, ilagano lya mazuwa gose ne kuduma. ¹⁴ Mlume yoneche yohenjile ikumbi kobaguligwa na wanhu wa heye, kwa vila nakabena ilagano lya heni.”

Abulahamu kangulonjelwa mbuli ya kupegwa mwana

¹⁵ Hamba Nguluwi nakamlonjela Abulahamu, “Nakuwala mdala wa hegwe, humchema kahi itagwa lyake Salai, ila itagwa lyake lyowa Sala. ¹⁶ Ndomtambichiza, na heye kokupondela mwana mlume. Ena ndomtambichiza Sala, na heye kowa mambo wa nhanzi nyinji na wandewa wa isi wolawa kwa heye.” ¹⁷ Aho Abulahamu nakafugama, nakaseka mnhumbula mwa heye yochijesa, “Hambi, yokomya ng'hatu mwana kupondigwa na ng'hongoloka wa miyaka miya? Na ndaze, Sala yawele na miyaka makumi tisa, koweza kuponda mwana?” ¹⁸ Lelo Abulahamu nakamlonjela Nguluwi, “Na uwe ukundile ilagano alyo na uwe uliwichile kwa Ishimaeli.” ¹⁹ Nguluwi nakamwidichila, “Hebu, ila mdala wa hegwe Sala kokupondela mwana mlume, nagwe komchema Isaka. Ndoliwika goya ilagano lyangu kwa heye na walelwa wa heye, naliwe ilagano lya mazuwa gose.

²⁰ “Na mbuli ya Ishimaeli, nyhulika kulanda kwa hegwe. Ndomtambichiza, na kowa na wana

wenji na kumonjezela ng'hatu. Ishimaeli kowa mhaza wa wandewa kumi na weli, na heni ndomdita yawe mhaza wa nhanzi ng'hulu. ²¹ Ila ilagano lyangu lyotawizwa kwa Isaka yawele kokupondela Sala mwaka ukuya mhela kota awu.” ²² Lelo Nguluwi loyasindile kulonga, nakamleka Abulahamu, nakaheluka kilanga.

²³ Aho, Abulahamu nakamwinjiza ikumbi mwanage Ishimaeli, na kuwenjiza ikumbi walume weng'ha nawapondigwe mng'handanda mwake na waguligwe kwa sendi za heye, nakawenjiza ikumbi weng'ha zuwa lilila kota Nguluwi navyoyamlajize. ²⁴ Abulahamu nayali na miyaka makumi tisa na tisa naloyenjizwe ikumbi. ²⁵ Na Ishimaeli mwanage nayali na miyaka kumi na midatu naloyenjizwe ikumbi. ²⁶⁻²⁷ Abulahamu na mwanage Ishimaeli, hamwe na walume weng'ha wa ng'handanda ya heye na wanhu weng'ha nawapondigwe mng'handanda mwake na wala waguligwe kwa sendi za heye nawenjizwa ikumbi zuwa lilila.

18

Nguluwi kangutawiza ilagano lya heye

¹ Mkulu Nguluwi nakamlawila Abulahamu hali miyaloni ja Mamle. Abulahamu nayali yekale hali lwizi lwa chibumuli cha heye mhela wa ivuche lya nemisi, ² na loyenule meho ga heye, nakawona wanhu wadatu wemile kutali hado na heye. Baho loyawawene, nakalawa yobilima kuluta kuwabochela. Loyafichile kenamiza mbaka hasi, ³ na kulonga, “Wakulu, wone mlingungana ndanguwalanda mleche kukola hondili

chitumagwa wa hemwe. ⁴ Mochigalilwa mazi mado leka muhovuje magulu na kwesela hali migodi mlubehelo. ⁵ Mhela homukwesela, ndowa nditeleka ndiya, mulye, leka muwe na mong'ho wa kulutilila na majendo, mina muya kwa heni chitumagwa wa hemwe.” Na hewo nawalonga, “Goya, udite kota vyoulonjile.”

⁶ Abulahamu nakahiluka himahima kuli chibumuli nakamlonjela Sala, “Uwiche goya himahima vijemo vidatu vya utimbo unojile, utimbe, na usome mibumunda.” ⁷ Hamba Abulahamu nakalawa himahima nakuluta kuli misenga, nakahagula ilogota limwe linenehe goya, nakamha chitumagwa yumwe yeyohaje kulidumula na kuliteleka. ⁸ Kahi Abulahamu nakahola mtindi na matombo na ajila miwunde ja ibuguma jiwele jisomigwe goya, na kuwawichila wajenzi awo chilyo, na heye nakema behi na hewo kuwaditila nalowali wolya hasi ha igodi.

⁹ Awala wajenzi nawamuuza, “Mdala wa hegwe Sala kakohi?” Abulahamu nakawedichila, “Kam-chibumuli.” ¹⁰ Yumwe wa hewo nakalonga, “Ndangukomya ndokuhiluchila mhela kota awu mwaka ukuya, na mdala wa hegwe Sala kowa na mwana mlume.” Sala nayali yohulichiza kuli lwizi lwa ihema naluwele kumbele kwa heye. ¹¹ Abulahamu na Sala nawali walalile, na heye Sala mbuli zila za wadala nazali zidumile katali. ¹² Lelo Sala nakaseka mgati mwa nhumbula yolonga, “Heni ndala, na mkulu wa heni Abulahamu hihyo. Ndaze, londiwa ndalile hino, ndoweza kusangalala na kuwa na wana?” ¹³ Aho Mkulu Nguluwi nakamuuza Abulahamu, “Leka-

choni Sala nakaseka na kiwuza vyoiwa yawe na mwana vyoyaweke yalalile? ¹⁴ Ndaze, hana mbuli yoneche haiditikwa kwa Mkulu Nguluwi? Ndokuhiluchila mhela uwichigwe, mhela kota awu mwaka ukuya, na Sala kowa na mwana mlume.” ¹⁵ Ila Sala, nayaweke yodumba, nakabela yolongi, “Sisechile!” Mkulu Nguluwi nakamlonjela, “Hebu, kuseka nakuseka.”

Abulhamu kanguwalandila wanhu wa Sodoma

¹⁶ Hamba wala wanhu nawoka, nawaulola muji wa Sodoma, na heye Abulhamu nakawasindichiza. ¹⁷ Lelo Mkulu Nguluwi nakejesa, “Ndaze, ndimvise Abulhamu mbuli ilibehi kuidita? ¹⁸ Heye Abulhamu kowa mhaza wa wanhu wa nhanzi ng'hulu na kwa heye nhanzi za isi zeng'ha zotambichizwa. ¹⁹ Ndimhagula heye leka yawalajize walelwa wa heye kibatilila nzila ya Mkulu Nguluwi, wawe watanganiche na kutagusa goya, ahyo Mkulu Nguluwi komigalila Abulhamu kota navyoyalagane.”

²⁰ Lelo Mkulu Nguluwi nakalonga, “Hana kung'ung'utilwa lukami kwa muji wa Sodoma na Gomola na gehile ga hewo makulu ng'hatu. ²¹ Lelo ndodulika kuluta ako ndikelolele nene kota kukomya nawadita kota vila chililo vyochimbuiye. Ndangugana kuvizela.”

²² Kulawa baho, wala wanhu nawebatilila nzila ya kuluta Sodoma, ila Abulhamu nayang'hali yemile hali Mkulu Nguluwi. ²³ Lelo Abulhamu nakamhejelela Mkulu Nguluwi, na kumuuzi, “Ndaze, kwangukomya kowakopola wanhu wanojile hamwe na wehile? ²⁴ Hanji wamumo

wanhu wanojile makumi gahano amo mli muji. Ndaze, koubagamiza muji weng'ha huuleka hebu kwa wala makumi gahano wanojile wawele amo? ²⁵ Ndangijesa kota hudita ahyo hebu. Kuwakopola wanhu wanojile hamwe na wehile, wanojile kuditilwa kota wehile. Hebu! Mtagusa wa isi yeng'ha holeka kutagusa gawele goya.” ²⁶ Mkulu Nguluwi, nakamlonjela, “Hondiwafika wanhu wanojile makumi gahano kula Sodoma, ena ndouleka muji weng'ha uwe goya kwa mbuli ya hewo.”

²⁷ Abulahamu nakalonga, “Njeza kowa na nhunmbula ikangele ya kulongasa na Mkulu, hanga heni siwele chinhu, nda kota misanga na mivu hela. ²⁸ Hanji wabaho wanhu wanojile makumi gane na wahano kwa wala makumi gahano. Ndaze, koubagamiza muji weng'ha kwa vila wapuka wanhu wahano?” Mkulu Nguluwi nakamwidichila, “Siubagamiza muji wone kowa na wanhu wanojile makumi gane na wahano.”

²⁹ Abulahamu nakonjezela kulonga, “Hanji wanhu makumi gane wawele amo.” Nguluwi nakamwidichila, “Kwa mbuli ya wanhu wanojile makumi gane, sidita ahyo.”

³⁰ Abulahamu nakonjezela kulonga, “Mkulu, ndangulanda uleche kunzudila, na heni ndolonga kahi. Hanji wowabaho wanhu wanojile makumi gadatu.” Mkulu Nguluwi nakamwidichila, “Sidita ahyo hondiwafika awo wanhu makumi gadatu.”

³¹ Abulahamu nakalonga, “Nanjeza kulonga na Mkulu kwa nhumbula ikangale. Hanji wowa

baho wanhu wanojile makumi meli.” Ngu-luwi nakamwidichila, “Kwa mbuli ya awo wanhu makumi meli wanojile, siubagamiza hebu.”

³² Hamba Abulahamu nakalonga, “Mkulu, ndangulanda uleche kunzudila, ila ndolonga kahi kamwe hela. Ndaze, wone wawe wanhu wanojile kumi, yowa ndaze?” Mkulu Nguluwi nakamwidichila, “Kwa mbuli ya awo wanojile kumi, siubagamiza muji awo.”

³³ Mkulu Nguluwi loyasindile kulonga na Abulahamu, nakoka, na heye Abulahamu nakahiluka kaye.

19

Wihe wa Sodoma na Gomola

¹ Wala wahilisi weli nawafika muji wa Sodoma matinazo. Loti nayawele yekalise hali lwizi lwa muji wa Sodoma, loyawawene nakenuka kuwabochema, nakenamiza mbaka hasi ² na kulonga, “Wakulu wa heni, muye hakaye hangu heni chitumagwa wa hemwe. Moweza kuhovuga magulu na kuwasa kwa heni nechilo ya lehano. Lufuku ng'hanu hananya moweza kulutilila na majendo ga hemwe.” Ila hewo nawalonga, “Hebu, hetwe towasa honhu hawele hagati ha muji.” ³ Loti nakawadedeza lukami, hamba nawamkundila, nawagaluka na kwinjila mng'handu mwake. Loti nakawawichila chilyo, nakapanila mibumunda johajiwichigwe usaso, nawalya.

⁴ Ila nalowang'hali kuwasa nechilo, walume weng'ha wa muji wa Sodoma na wasongolo na wasekulu, nawaizunguluta ng'handu ya Loti.

⁵ Nawamchema Loti na kumuuzwa, “Wakohi wala walume wezile kwa hegwe? Walavye kunze. Twangugana kuwasa nawo.”

⁶ Loti nakalawa kunze, nakapajila lwizi kumbele kwa heye, ⁷ nakawalonjela, “Wang'holozangu, ndanguwadedeza mleche kudita wihe awo. ⁸ Mlole, ndanawo wahinza weli wang'hali wasa na mlume. Mng'hundize ndiwape awo wahinza muwadite kota vyomgana. Ila mleche kuwaditila chinhu choneche chila walume awa kwa vila awa ndo wajenzi wawe hali wamizi wa heni.”

⁹ Ila hewo nawalonga, “Hejela! Hegwe nakuya hano kota mjenzi na sambu kwangidita mtagusa. Lelo tokudita vibu kusinda awo wajenzi wa hegwe.” Aho nawamkundujiza Loti kumbele behi na kuubegula lwizi lwa heye. ¹⁰ Ila wala wajenzi nawagolola moko gawo, nawamkwega Loti mng'handu na kupajila lwizi. ¹¹ Hamba wawatawa kwa lumwemwesa lung'ang'ale kumeho na walemwela kulola walume weng'ha nawawe hali lwizi, wakulu kwa wadodo, mbaka nawapala koho hawe na lwizi nahawauwene.

Loti kangulawa Sodomu

¹² Wala wanhu weli nawamlonjela Loti, “Ndaze, kwanaye munhu yunji ahano, hanji wakasano ama wasongolo ama wahinza wa hegwe ama wanhu waji wa ivyazi lyako walingikala hano, walavye honhu aha himahima, ¹³ kwa vila twahabehi kuubagamiza muji awu, mina chililo nachimfichile Mkulu Nguluwi kulawa kwa wanhu wa muji awu ndo kukulu ng'hatu, leka heye katulajiza tuye kuwabagamiza.”

¹⁴ Lelo Loti nakawalutila wakasano wa heye, nakawalonjela, “Himahima! Mlawe honhu aha, mina Mkulu Nguluwi koubagamiza muji awu.” Ila hewo nawamona kota munhu msechezi hela.

¹⁵ Lufuku, wahilisi nawamhimiliza Loti wolonga, “Ulilimche, muhole mdala wa hegwe na awa wahinza wa hegwe weli mleche kubagama mhela muji awo hougazigwa.”

¹⁶ Loti nakawa yogogoma. Ila kwa vila Mkulu Nguluwi vyoyamonele isungu Loti, wala wahilisi nawamibata heye na mdala wa heye na wahinza wa heye weli, na kumlavya kunze ha muji ula. ¹⁷ Nalowawalavile kunze ha muji, mhilisi yumwe nakawalonjela, “Mbilime kwa kuulohola ukomu wa hemwe. Mleche kulola kumbele ama kwima mibindi. Mbilimile kuchidunda, mleche kubagamizwa.”

¹⁸ Loti nakawalonjela, “Hebu, wakulu wa heni! ¹⁹ Ndangukomya kota heni chitumagwa wa hemwe ndina igano lya kwimilila hameho henu, na hemwe miwonela isungu ng'hatu kwa kuulohola ukomu wa heni, ila kuchidunda kwa kutali lukami. Ibagamizo ali lyofika nding'hali fika ako, nani ndobagama. ²⁰ Mlole, kula kuna muji mdodo uwele behi ndoweza kubilimila ako. Lelo mng'hundize mbilimile ako. Ula ndo muji mdodo hela, na ako ndowa mkomu.”

²¹ Na heye nakamwidichila, “Goya, ndikukundiza kulanda kwa hegwe. Siubagamiza muji wouchemile. ²² Udite himahima. Ubilimile ako, na heni siweza kudita chinhu choneche mbaka houfika ako.” Lelo muji awo nauchemigwa Soali, ulinguzeleka kota udodo.

Kubagamizwa kwa Sodoma na Gomola

²³ Isanya nalyali lilawile mhela Loti loyafichile hali muji wa Soali. ²⁴ Ndo Mkulu Nguluwi nakalagaza hasi chiluli ching'ang'ale cha chikwatilo kulawa kilanga kwa muji wa Sodoma na Gomola, ²⁵ nakajibagamiza miji ajo na ibindi lyeng'ha na wanhu weng'ha na mizuchila jeng'ha kuli misanga. ²⁶ Ila mdala wa Loti nayawe kumbele kwa Loti, nakalola kumbele, nakagaluka ibiwi lya mwino.

²⁷ Loiwele lufuku, Abulahamu nakaluta honhu hoyawe yemile kumwando kwa Mkulu Nguluwi. ²⁸ Loyali aho, nakalola hasi nzingo za Sodoma na Gomola na honhu heng'ha ha ibindi, kwa kona iyosi likwina, iyosi kota itanuli ling'hangala. ²⁹ Nguluwi loyajibagamize miji ja kibindi koyawe yochikala Loti, nakamkumbuka Abulahamu kwa kumlavya Loti kuli miji ajo, leka Loti yaleche kubagama hamwe na hewo.

Mwaluko wa Wamoabu na Waamoli

³⁰ Loti nakadumba kikala kuli muji wa Soali, lelo nakoka muji awo, heye hamwe na wahinza wa heye weli, nawaluta kikala mipalika kuchidunda. ³¹ Nalowawele ako, mhinza mkulu nakamlonjela lumbulye, “Mhaza wa hetwe nakalala, na kудuhu mlume muisi wa kuwasa na hetwe kota vyoilinguganigwa kuli chihendo. ³² Lelo tumgalize mhaza kwa divai, leka tuwase na heye na kukangaza lulelo kwa kuponda wana na heye.” ³³ Nechilo ayo nawamgaliza mhaza wa hewo kwa divai, na yula mhinza mkulu nakaluta kuwasa na heye. Ila mhaza wa heye nahavizelele

mhela mhinza wa heye loyawasile na heye na loyochile.

³⁴ Mitondo, yula mhinza wa mwaluko nakamlonjela yula mdodo, “Haucha nechilo heni nambasa na mhaza, lehano kahi tumgalize na divai, hamba hegwe uwase na heye, leka hetwe twesa tukangaze lulelo kwa kuponda wana kwa mhaza wa hetwe.” ³⁵ Lelo nechilo ayo kahi nawamgaliza mhaza wa hewo kwa divai, hamba yula mhinza nakaluta kuwasa naye. Ila mhaza wa heye nahavizelele mhela mhinza wa heye hoyawasile na heye, na loyochile. ³⁶ Lelo wahinza weng'ha weli wa Loti nawawa na himila kwa kuwasa na mhaza wa hewo. ³⁷ Yula mhinza wa mwaluko nakaponda mwana mlume, nakamchema Moabu. Ayo ndo mhaza wa Wamoabu mbaka lehano. ³⁸ Yula mhinza mdodo kahi nakaponda mwana mlume, nakamchema Beni-ami*. Ayo ndo mhaza wa Waamoni mbaka lehano.

20

Abulahamu na Abimeleki

¹ Kulawila Mamle, Abulahamu nakenula majendo kulutila Negebu, nakadita luga lwake hagati ha Kadeshi na Shuli, hamba nakaluta kikala ako Gelali kwa mhela uchefu. ² Loyawele ako, Abulahamu nakalonga kota mchewake Sala ka lumbulye. Lelo mndewa Abimeleki wa Gelali nakamhesa Sala. ³ Ila Nguluwi nakamuyila Abimeleki nechilo loyali yolota, nakamlonjela,

* **19:38** Beni-ami Kwa Chiebulaniya ndo mwana wa wanhu wa heni.

“Hegwe kobagama kwa mbuli ya mdala youmholile, kwa vila kana mlume wake.”

⁴ Abimeleki nayang'hali wasa na Sala, nakedichila, “Mkulu, kowakopola wanhu wohawaweke na nongwa?” ⁵ Heye Abulahamu ndo yalonjile kota ayu mdala ka lumbulye. Kahi na heye Sala nakalonga kota Abulahamu kalumbu wa heye. Heni ndita vyonditile kwa nhumbula igoloche ndahela nongwa.” ⁶ Nguluwi nakamlonjela koyali yolota, “Goya. Ndivizela kota kudita ahyo kwa nhumbula igoloche, na henin do ndikulemeze kudita gehile ago, ndo mina sikukundiza umdolize ayo mdala.” ⁷ Lelo umhiluse ayo mdala kwa mlume wa heye. Abulahamu ndo mloli wa henin, na heye kokulandila nagwe kowa mkomu. Ila wone humhiluse, uvizele ng'hatu kota hegwe kobagama hamwe na wanhu wa hegwe weng'ha.”

⁸ Abimeleki nakalilimka lufuku, nakawachema vitumagwa wa heye weng'ha na kuwalonjela mbuli nazoyaziwene koyali yolota, na hewo nawadumba ng'hatu. ⁹ Baho, Abimeleki nakamchema Abulahamu, na kumuuzwa, “Nakutuditila choni? Lekachoni nakunyambuza henin kudita gehile na sambin Nguluwi kangugana kungaza henin na undewa wa henin? Kuditila mbulin zohaziganigwa kuditigwa.” ¹⁰ Abimeleki nakalutilila kumuuzwa Abulahamu, “Chinhu chachi chikuditile kudita hino?”

¹¹ Abulahamu nakamwidichila, “Nandita hino kwa vila nandijesa kota kuduhu munhu ne yumwe yalingumdumba Nguluwi honhu hano, na kota mwahang'hopole leka mumhole

mchewangu. ¹² Kuleka kwa ago, ndangukomya, heye ka lumbulyangu, mhaza wa heye na mhaza wa heni ndo yumwe, ila hatihanzile mamu, ndo mina kawa mchewangu. ¹³ Mhela Nguluwi loyanditile ndiileche ng'handu ya mhaza wa heni na kuluta kuujenzi, nandimlonjela mchewangu, 'Honeche hotuluta, dedede ulajile igano kwa heni kwa kulonga kota heni nda lumbulyo.' ”

¹⁴ Abimeleki nakamhilusila Abulahamu mchewake Sala, nakamha na ming'holo na misenga na vitumagwa walume na wadala. ¹⁵ Abimeleki nakamlonjela Abulahamu, “Uole, isi ayi yeng'ha ya heni. Lelo uhagule heng'ha hala uhaganile, wikale.” ¹⁶ Hamba nakamlonjela Sala, “Uole, heni ndimha mng'holozo migwala maelufu menji leka kuwalajila wawele hamwe na hegwe kota kwahela nongwa, nakutawizwa kota kwahela nongwa” ¹⁷ Hamba Abulahamu nakamlanda Nguluwi, na heye kamloholu Abimeleki na mchewake na vitumagwa wa heye mdala, mbaka nawaweza kuponda kahi wana. ¹⁸ Aho mwaluko Mkulu Nguluwi nayali yawalemeze wadala weng'ha wa ng'handu ya Abimeleki kuponda wana kwa mbuli ya Sala mchewake Abulahamu.

21

Kupondigwa kwa Isaka

¹ Mkulu Nguluwi nakamkumbuka Sala, nakamditila kota vyoyelahile. ² Abulahamu naloyali yalalile, Sala nakahola himila, nakampondela mwana msongolo, mhela wuwula Nguluwi woyalonjile. ³ Abulahamu nakamchema

ayo mwana yampondile Sala itagwa lyake, Isaka. ⁴ Isaka loyafichile mazuwa nane, Abulahamu nakamwinjiza ikumbi kota Nguluwi vyoyalajize. ⁵ Abulahamu nayali na miyaka miya imwe, mhela mwanage Isaka naloyapondigwe. ⁶ Na heye Sala nakalonga, “Nguluwi kangalila lusele, yoneche yohulika mbuli azi, koseka hamwe na heni.” ⁷ Hamba nakonjezela, “Yalikohi nayahamlonjele Abulahamu kota heni Sala ndokonyeza wana? Na ndimpondela mwana msongolo kuli ulalilo wa heye.”

Hagali kanguwinjigwa

⁸ Isaka nakalutilila kukula, na zuwa loyalechile kong'ha, Abulahamu nakadita mnvina ng'hulu.

⁹ Hamba Sala nakamona Ishimaeli, mwana wa Abulahamu yapondigwe na Hagali Mmisili, yoseka. ¹⁰ Sala nakamlonjela Abulahamu, “Umuwinje chitumagwa ayo mdala hamwe na mwanage. Kwa vila hohalila hamwe na mwana wa heni Isaka.” ¹¹ Mbuli ayi naimigalila masinzo lukami Abulahamu kwa vila Ishimaeli na heye nayali mwanage. ¹² Ila Nguluwi nakamlonjela Abulahamu, “Uleche kisinza kwa mbuli ya mwana ayu, na ayo chitumagwa wa hegwe mdala. Lyoneche loyokulonjela Sala, udite, ndangukomya walelwa wa hegwe wondikulahile wolawa kwa Isaka. ¹³ Na mbuli ya ayo mwana wa chitumagwa wa hegwe mdala ndomdita yawe mhaza wa nhanzi ng'hulu kwa vila heye naye ka mwana wa hegwe.”

¹⁴ Ahyo lufuku, Abulahamu nakahola chilyo na kajilo ka mazi, nakamha Hagali na kumd-wika mmayega, na kumuwinga hamwe na mwan-age. Hagali nakoka, kawa yojendajenda mchihulo Beeli-sheba.

¹⁵ Nayali mazi nalogamalile mli kala kajilo, Hagali nakamuwasiliza mwanage hasi migodi.

¹⁶ Heye nakaluta hafungo, kekala utali wa kota magulu miya imwe hino, yolonga mnhumbula mwa heye, “Inoga ndeche kumona mwanangu yobagama.” Naloyaweke yekalise aho nakaluka kulila.

¹⁷ Nguluwi nakamhulika mwana ayo yolila, na mhilisi wa Nguluwi nakamchema Hagali kulawila kilanga, na kumlonjela, “Kuna nongwa yachi Hagali? Uleche kudumba, Nguluwi nakahu-lika lizi ya mwana ako kouwele. ¹⁸ Wime na umwinule mwana mibate goya mmoko mwa hegwe, mina ndomdita yawe mhaza wa nhanzi ng'hulu.” ¹⁹ Nguluwi nakamgubula Hagali meho, na heye nakalyona izimbo lya mazi. Nakaluta kamemeza mazi mkajilo, na kumnweza mwan-age. ²⁰ Nguluwi kawa hamwe na ayo mwana, na heye nakalutilila kukula. Nakekala kuchihulo nakawa mlasa msale. ²¹ Nayali yochikala kuli chihulo cha Palani, na mayake nakamhesela mdala kulawa isi ya Misili.

Ilagano lya Abulahamu na Abimeleki

²² Mhela awo, Abimeleki hamwe na Fikoli, mkulu wa wamizi wa heye, nakamlutila Abulahamu na kumlonjela, “Nguluwi kahamwe na hegwe kwa chila chinhu choulingudita. ²³ Lelo ndilahile kwa itagwa lya Nguluwi kota hunditila

uhadi heni ama wana wa heni ama walelwa wa heni. Kota heni vyombeke nojile kwa hegwe, hihyo nagwe uwe na igano lya kwimilila kwa heni na kwa isi ino youlingikala.” ²⁴ Abulahamu nakalonga, “Ndangilaha.”

²⁵ Mhela awo Abulahamu nayali yomng'ung'utila Abimeleki mbuli ya izimbo lya mazi vitumagwa wa Abimeleki lowali wambochile. ²⁶ Abimeleki nakamlonjela, “Heni sivizelele yalikohi yaditile hino, mbaka lehano hegwe hundonjele, na heni nasinahulika mbuli azi mbaka lehano.” ²⁷ Abulahamu nakahola ing'holo na isenga nakamha Abimeleki nawo weli nawadita ilagano hewo kwa hewo. ²⁸ Abulahamu nakabagula ming'holo myana midala saba. ²⁹ Abimeleki nakamuuza Abulahamu, “Lekachoni kwangubagula ajo ming'holo myana midala saba?”

³⁰ Abulahamu nakamwidichila, “Aji ming'holo myana midala saba ndangukupa kwa moko wa heni baha kota ulolezi kota heni ndo mbawile izimbo alino.” ³¹ Lelo izimbo alyo nalichemigwa Beeli-sheba*, mina weng'ha weli nawawika ilagano kwa kilaha honhu aho.

³² Ahyo nawadita ilagano ako Beeli-sheba. Abimeleki na Fikoli, mkulu wa wamizi wa heye, nakoka na kuhiluka kuli isi ya Wafilisti. ³³ Abulahamu nakanyala igodi lilinguchemigwa tamalisiki ako Beeli-sheba, nakalanda kwa itagwa lya Mkulu Nguluwi wa mazuwa gose.

* **21:31** Beeli-sheba Kwa Chiebulaniya changuzeleka kota, Izimbo lya Kilaha.

³⁴ Abulahamu nakekala isi ya Wafilisti mihela minji.

22

Abulahamu kangumlavya Isaka nhambiko

¹ Loupolute mhela udo hela, Nguluwi nakamjeza Abulahamu. Nguluwi nakamchema, “Abulahamu!” Na heye nakedichila, “Ena ndanguhulichiza.” ² Nguluwi nakamlonjela, “Umuhole mwanago Isaka, mwanago wa udewelee umganile, ulute mbaka isi ya Molia, ukamlavye nhambiko ya kulakazwa kuchanya mwa chidunda chimwenga chondikulajila.” ³ Hamitondo iyage, Abulahamu nakalilimka lufuku, kalilambalika goya idogowi lyake, nakawahola vitumagwa wa heye weli hamwe na Isaka mwanage. Nakatema ngodi kwa mbuli ya nhambiko ya kulakazwa, hamba nakaluka majendo kuluta honhu hoyalongjelwe na Nguluwi. ⁴ Zuwa lya kadatu, Abulahamu nakenula meho nakahona honhu aho kwa kutali. ⁵ Abulahamu nakawalonjela wala vitumagwa wa heye, “Betezeni bahano na ali idogowi. Heni na mwana wa heni toluta mbaka kula tukamfugamile Nguluwi, hamba towahiluchilani.”

⁶ Abulahamu nakamdwicka zila ngodi mwanage Isaka, heye yuye nakahola chiluli na chimaje mmoko, na kuka hamwe. ⁷ Isaka nakamchema mhaza wa heye Abulahamu, “Mhaza!” Na heye nakedichila, “Ena, ndabahano mwanangu.” Isaka nakamuza mhaza wa heye, “Chiluli na ngodi twanazo, ila ing'holo lya nhambiko ya kulakazwa lya kohi?” ⁸ Abulahamu nakamwidichila,

“Mwana wa heni, Nguluwi heye kotigalila ing'holo lyana lya nhambiko ya kulakazwa.” Nawalutilila na majendo.

⁹ Nalowafichile honhu hala Nguluwi hoyamlajize, Abulahamu nakazenga honhu ha kulavila nhambiko na kuwika goya ngodi hachanya hake. Hamba nakamuwopa mwanage Isaka na kumuwasiliza mchanya hali ngodi kuli honhu ha kulavila nhambiko. ¹⁰ Abulahamu nakagolola moko, kahola chimaje yamdumule mwanage.

¹¹ Ila mhilisi wa Mkulu Nguluwi nakamchema kulawa kilanga, “Abulahamu, Abulahamu!” Na heye nakedichila, “Ena, ndanguhulichiza.”

¹² Mhilisi nakamlonjela, “Uleche kumlumiza mwana na uleche kumditata choneche. Sambi ndivizela kota kwangumdumba Nguluwi, kwa vila hundemeze mwanago wa udewe.” ¹³ Ndo baho Abulahamu nakenula meho, nakona ing'holo ilume, ligwilizwe mbalati kuli miwa hali chisosolo. Nakaluta, kalihola alila ing'holo, na kulilavya nhambiko ya kulakazwa honhu ha mwanage. ¹⁴ Lelo Abulahamu nakahachema honhu aho, “Mkulu Nguluwi kotigalila.” Kota vyoilingulonjigwa mazuwa aga, “Kuli chidunda cha Mkulu Nguluwi kotigalila.”

¹⁵ Mhilisi wa Mkulu Nguluwi nakamchema Abulahamu lwa keli kulawa kilanga, ¹⁶ na kumlonjela, “Mkulu Nguluwi kangulonga hino, ndilaha nene baha, kwa vila kudita hino, nahundemeze mwanago wa udewe, ¹⁷ ndangukomya ndokutambichiza, na walelwa wa hegwe ndowonjeza kota nhondwe za kilanga, na kota sangalaza

mfungo mwa bahali. Walelwa wa hegwe woi-halila miji ja wang'honyo wa hewo. ¹⁸ Kulawa kwa walelwa wa hegwe wanhu wa isi zeng'ha wotambichizwa kwa vila hegwe nakwidichila ilajizo lyangu.” ¹⁹ Abulahamu nakawahiluchila wala vitumagwa wa heye, nawo nawoka hamwe kuhiluka Beeli-sheba, Abulahamu nakekala ako.

Wana wa Naholi

²⁰ Logalawile ago geng'ha Abulahamu nakahulika mbuli kota Milika kahi kampondela Naholi mng'holoze, wana walume. ²¹ Usi mlelwa wa mwaluko na Busi mng'holoze na Kemueli mhaza wa Alamu ²² na Kesedi na Haso na Pilidashi na Yidilafu na Betueli. ²³ Betueli nakamponda Lebeke. Milika nakampondela Naholi, mng'holoze Abulahamu, wana awo nane. ²⁴ Kulawila aho, Leuma mha wa Naholi nayawele kota mchewake, kahi nakampondela wana, Teba na Gahamu na Tahashi na Maaka.

23

Kubagama kwa Sala

¹ Sala nakekala miyaka miya imwe na makumi meli na saba. ² Nakabagama ako Kiliati-aliba, ako Hebuloni kuli isi ya Kanaani. Abulahamu nakalombocheza na kumditila matanga mchewake Sala. ³ Abulahamu nakauleka mtufi wa mchewake, nakalawa kuluta kulongasa na Wahiti, nakawalonjela, ⁴ “Heni ndangikala kota mjenzi hali hemwe. Mnguzile honhu ha kubawa chilaga leka nditile mtufi wa mchewangu na wanhu wa heni wabagame hamba.” ⁵ Wahiti nawamwidichila Abulahamu, ⁶ “Ena mkulu

wa hetwe, tuhulichize, hegwe kwa chilongozi uhaguligwe na Nguluwi hali hetwe. Umtile mchewako kuli chilaga choneche wihagulile, kuduhu yoneche yokulemeza chilaga kwa hetwe, na kukulemeza kutila mtufi wa mchewako na wanhu wa hegwe wabagame.” ⁷ Aho Abulahamu nakema na kinamiza hamwando ha wanhu wa isi yila ya Wahiti, ⁸ na kuwalonjela, “Wone mlingung’hundiza ndiutile mtufi wa mchewangu na wanhu wa heni wabagame, dedede mlandeni Efuloni mwana Sohali, kwa mbuli ya heni, ⁹ yanguzile alila ipalika lyake lya Makipela liwele mmbaka mwa mgunda wa heye. Mumdedeze yanguzile ndilidite vilaga vya heni, yanguzile kwa sendi zakuhega namwe mlibaha.”

¹⁰ Efuloni heye nayali bahala howaweke Wahiti awo nawaweke wating’hane hali lwizi lwa muji. Efuloni Mhiti, nakamwidichila Abulahamu, kumwando kwa Wahiti weng’ha. ¹¹ “Hebu mkulu, dedede unyhulichize. Ndangukupa mgunda weng’ha na ipalika liwele mumo, kahi ndangukupa hamwando ha Wahiti wayangu. Utile amo mtufi wa mchewako na wanhu wa hegwe wabagame.”

¹² Abulahamu nakenamiza kahi hamwando ha wanhu wa isi yila ya Wahiti, ¹³ na kumlonjela Efuloni, leka wanhu weng’ha wahuliche, “Ndangukulanda, dedede unyhulichize. Ndolavya sendi za kuhega mgunda wa hegwe, na ndangukulanda ubochela sendi azo leka ndiutile amo mtufi wa mchewangu na wanhu wa hegwe wabagame.” ¹⁴ Efuloni nakamwidichila Abulahamu, ¹⁵ “Mkulu, unyhulichize, mgunda

wanguguzigwa kwa migwala miya zine ndo chinhu chachi hali heni na hegwe? Utile mtufi wa mchewako na wanhu wa hegwe wabagame.” ¹⁶ Abulahamu nakekundiza na Efuloni, nakampimila chasi cha sendi zoyalonjile hawele na Wahiti weng'ha, migwala miya zine, kota naviwele vipimilo vya wawele nguguza vinhu mhela awo.

¹⁷ Lelo mgunda wa Efuloni nauwele ako Makipela, kolilawilaga isanya mwa Mamle, ipalika na migodi jeng'ha hamwe na honhu heng'ha, liwa lya heye, ¹⁸ Abulahamu hamwando ha Wahiti weng'ha naweting'hane mlwizi lwa muji. ¹⁹ Kulawila aho, Abulahamu nakamtila Sala mchewake kuli ipalika alyo naloliwele kuli mgunda wa Makipela, kolilawilaga isanya mwa Mamle, Hebuloni kuli isi ya Kanaani. ²⁰ Mgunda na ipalika liwele amo nalitawizwa na Wahiti liwe lyake Abulahamu yawatile amo wanhu wa heye wabagame.

24

Isaka kanguhesa

¹ Abulahamu lelo nayali yalalile yawele na miyaka minji, na heye Mkulu Nguluwi nakamtambichiza kwa chila mbuli. ² Zuwa limwe Abulahamu nakamlonjela chitumagwa wa heye yawele yalalile kusinda weng'ha na mwamizi wa lufufu lwake lweng'ha, “Dedede uwiche moko ga hegwe hasi ha mahaza ga heni, kulajila kota kwangilaha ³ nani ndokulahiza kwa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa kilanga na isi, kota hambe humgalile mwana wa heni mdala yoneche hali wadala wa

Wakanaani wondilingikala nawo. ⁴ Ndilahile kota koluta mbaka kuli isi ya heni, kwa ivyazi lyangu, ukampalile mdala kwa mwana wa heni Isaka.” ⁵ Chitumagwa nakamlonjela, “Hanji mdala ayo kolema kilongoza na heni kuya akuno, wone iwe ahyo, ndaze, ingana ndimhiluse mwanago kuli isi koulawile?” ⁶ Abulahamu nakamlonjela, “Hebu! Wilolele ng’hatu uleche kumhilusa mwana wa heni ako. ⁷ Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa kilanga, yandavile kaye kwa mhaza wa heni na kulawa kuli isi yomvumbuche, na yalingulonga na heni, nakandilahila kota kowapa walelwa wa heni isi ayi. Heye komlajiza mhilisi wa heye kumwando mwa hegwe leka umigalile mdala mwana wa heni kulawa ako. ⁸ Wone mdala ayo kolema kiwinza na hegwe mbaka kuno, lelo chilaho cha heni, hachikubata hebu, ila kwa vyeng’ha vila, uleche kumhilusa mwana wa heni ako”. ⁹ Lelo chitumagwa ayo nakawika moko wa heye hasi ha mahaza ga Abulahamu, mkulu wa heye, nakilaha kwa mbuli ayo.

¹⁰ Hamba, ayo chitumagwa nakahola ngamiya kumi wa mkulu wa heye na kuka yawele na ndolendole zinojile za vinjivinji. Kenula majendo kuluta kuli muji loyekale Naholi, kuli isi ya Mesopotamiya*. ¹¹ Loyafichile, nakawafugamiza ngamiya wa heye hafungo mwa izimbo liwele hafungo mwa muji. Nayali matinazo mhela uwele wadala nawalutaga kudeha mazi kuli izimbo. ¹² Na heye nakalanda, “Hegwe Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa mkulu wa heni Abulahamu,

* **24:10** Mesopotamiya Kwa Chiebulaniya yanguzeleka kota Alamu Nahalaimu.

ndangukulanda sumye, na umditile igano lya kwimilila mkulu wa heni Abulahamu. ¹³ Nda ahano hafungo mwa nzasa hawele wahinza wa wenyeng'haye wa muji huyaga kudeha mazi. ¹⁴ Lelo mhinza yondimlonjela, yenenule chiya cha heye cha mazi yangalile mazi nyinwe, na heye nakangalila hamwe na kuwanweza ngamiya wa heni, na yawe ndo youmuhagulile chitumagwa wa hegwe Isaka. Mbuli ayo yondajila kota kumditila igano lya kwimilila mkulu wa heni.”

¹⁵ Naloyang'hali kusinda kulanda, baho du Lebeka, mhinza wa Betueli, mwanage Milika, mchewake Naholi, mng'holoze Abulahamu, nakafika yaholile chiya cha heye mmayega. ¹⁶ Mhinza ayo nakanoga lukami nayali na kumeho kunojile ng'hatu, na chigoli hanating'hana na mlume yoneche. Lelo nakedulisa minzasa, na kudeha mazi na chiya lochimemile, nakakwina na kuka. ¹⁷ Ndo yula chitumagwa nakaluta himahima kuza ting'hana na heye, na kumlonjela, “Dedede, ndangulanda mazi ga kunwa kulawa mchiya cha hegwe.” ¹⁸ Mhinza nakamwidichila, “Goya ung'we mkulu wa heni.” Na baho nakanenula chiya cha heye, na kibatilila leka yamnweze. ¹⁹ Loyampele mazi, nakamlonjela, “Ndowawichila mazi na ngamiya wa hegwe nawo, wanwe mbaka ng'halu imale.” ²⁰ Lelo nakadita himahima, na kuwajidila ngamiya mazi ga chiya cha heye mibato, na kubilimila kuli izimbo kudeha mazi ganji na kuwanweza ngamiya wa heye weng'ha. ²¹ Yula chitumagwa nayali yomlola ne kulonga chinhu, yavizele kota Mkulu Nguluwi nakatambichiza majendo ga heye

ama hebu.

²² Ngamiya lowanwele mazi, yula munhu nakamvaliza yula mhinza pete ndodo ya dhahabu ya kuvala mmenyhelo iwele na itunyo lya gilamu sita na banjili mbili za dhahabu ziwele na gilamu miya imwe na makumi meli chila imwe.

²³ Nakamuza, “Dedede undonjele, hegwe kwa mhinza wa whaani? Ndaze, hana honhu ha kuwasa hakaye ha mhaza wa hegwe?”

²⁴ Lebeka nakedichila, “Heni nda mhinza wa Betueli, mwana Milika, mchewake Naholi. ²⁵ Kwa hetwe kuna misolo na honhu ha kudimila hakulu na honhu ha kuhega kuwasa wajenzi.”

²⁶ Ndo yula munhu nakenamiza mutwi wa heye, na kumfugamila Mkulu Nguluwi, ²⁷ yolonga, “Yatogoligwe Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa mkulu wa heni Abulahamu, yawele hambe yasemwe igano lya kwimilila na makundo ga heye kwa mkulu wa heni. Mkulu Nguluwi kandongoza heni ndute mbaka kwa ivyazi lya mkulu wa heni!”

²⁸ Hamba yula mdala nakabilima kuza kuwalonjela mbuli yila ivyazi lya mayake.

²⁹ Lebeka nayali na mkulugwe yalinguchemigwa Labani. Labani nakalawa yobilima kuza ting'hana na yula munhu kuli nzasa. ³⁰ Labani nayali yaiwene ila pete na banjili mmoko mwa lumbulye na kuhulika mbuli Lebeka nazoyalonjelwe na ayo munhu. Labani nakamfika ayo munhu yemile behi na ngamiya wa heye hafungo mwa nzasa. ³¹ Labani nakamlonjela, “Uye haluga hetu hegwe utambichizwe na Mkulu Nguluwi. Ndaze kwangwima kunze? Heni mina mbika goya

ng'handanda na honhu kwa mbuli ya awa ngamiya wa hegwe.” ³² Lelo chitumagwa ayo wa Abulahamu nakenjila mng'handanda. Labani nakawachumula ngamiya na kuwagalila misolo, nakamgalila heye na wanhu wa heye mazi ga kuhovujila magulu. ³³ Ndiya loipile, yula munhu nakalonga, “Silya mbaka londilonga nachonganile kulonga.” Labani nakamlonjela, “Lelo utulonjele.”

³⁴ Yula munhu nakalonga, “Heni nda chitumagwa wa Abulahamu. ³⁵ Mkulu Nguluwi nakamtambichiza ng'hatu mkulu wa heni, na heye kawa munhu yawele na lufufu. Nakamgalila vilundo vya ming'holo na vilundo vya migongolo jinji jilingudimigwa minji na sendi na zahabu na vitumagwa wadala na walume na ngamiya na midogowi. ³⁶ Sala, mchewake mkulu wa heni kuli ulalilo weng'ha ula, nakampondela mkulu wa heni mwana, na mkulu wa heni nakamha ayo mwana lufufu lwake lweng'ha. ³⁷ Mkulu wa heni nakandita ndilahe yolongi, ‘Humholela mwana wa heni mhinza yoneche kuli wahinza wa Wakanaani ndilingikala kuli isi ya hewo. ³⁸ Ila koluta kuli isi ya heni, kwa wang'holozangu, leka ukampalile mdala mwana wa heni Isaka.’ ³⁹ Na heni nandimlonjela mkulu wa heni, ‘Hanji mdala ayo kolema kilongoza na heni kuya kuno.’ ⁴⁰ Ila heye nakalonga, ‘Gwaa Mkulu Nguluwi yalingundongoza mli ukomu wa heni, komlajiza mhilisi wa heye yalute hamwe nagwe na kukudita usumye kuli majendo ga hegwe, nagwe kumholela mwana wa heni mdala kulawa kwa ivyazi lyangu na ng'handanda ya mhaza

wa heni. ⁴¹ Wone houfika kwa ivyazi lyangu na hawokupa ayo mhinza, lelo huchibatigwa hebu na kilaha kwa heni.’

⁴² “Lehano lofichile kuli nzasa, nandanda, ‘Gwaa Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa mkulu wa heni Abulahamu, ndangulanda usumye goya lehano kuli majendo ga heni. ⁴³ Nda ahano hafungo mwa nzasa. Mhinza yokuya kudeha mazi ndo yondimlanda yangalile mazi mado ga kunwa kulawa mchiya cha heye, ⁴⁴ na heye nakanjidila na kuwadehela mazi ngamiya wa heni, lelo ayo na ndo yahaguligwe na Mkulu Nguluwi yawe mdala wa mwana wa mkulu wa heni.’

⁴⁵ “Londing’hali sinda kulanda mnhumbula ya heni, baho du Lebeka nakafika na chiya cha heye cha mazi mmayega, nakidulisa kuli nzasa na kudeha mazi. Na heni nandimlonjela, ‘Dedede ndangulanda mazi ga kunwa.’ ⁴⁶ Na heye nake-nenula chiya himahima kulawa mmayega mwa heye, na kulonga, ‘Lelo unwe mkulu wa heni. Nandowawichila mazi na ngamiya wa hegwe kahi.’ Lelo heni nyinwa na ngamiya wa heni nawo nakawapa mazi. ⁴⁷ Ndo nambuza, ‘Ndaze, hegwe kwa mhinza wa whaani?’ Nakandonjela, ‘Heni nda mhinza wa Betueli, mwana Milika, mchewake Naholi.’ Aho ndo hondimpele pete ndodo ya kuwika mmenyhelo na kumvaliza banjili mmoko. ⁴⁸ Hamba nandimfugamila na kumtogola Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa mkulu wa heni Abulahamu, yawele yondongoza kwa nzila igoloche mbaka kwa mhinza wa lukolo lwa mkulu wa heni kwa mbuli ya mwanage. ⁴⁹ Lelo mndon-

jele kota mkunda kumditila igano lya kwimilila na makundo kwa mkulu wa heni, wone hebu, lelo mlonje, nani ndovizela cha kudita.”

⁵⁰ Loyahuliche ago, Labani na Betueli nawamwidichila, “Mbuli ayi nailawa kwa Mkulu Nguluwi, hetwe hatuweza kulonga choneche. ⁵¹ Lebeka ayu baha, umhole ulute. Na yawe mdala wa mwana wa mkulu wa hegwe kota Mkulu Nguluwi navyoyalonjile.” ⁵² Chitumagwa wa Abulahamu loyahuliche ulonzi awo, nakamwinamila Mkulu Nguluwi. ⁵³ Hamba nakalavya vinhu vilingupulika na zahabu na nguwo, nakamha Lebeka. Kahi nakawapa wakulugwe na mayake Lebeka vinoliga vya sendi nyinji.

⁵⁴ Chitumagwa wa Abulahamu na wanhu woyoyile nawo walya na kunwa na kuwasa kuko. Lowalilimche mitondo, chitumagwa yula nakalonga, “Ndangulanda kuhiluka kwa mkulu wa heni.” ⁵⁵ Ila mkulugwe na mayake Lebeka nawalonga, “Umleche mhinza yekale na hetwe mhela udo hela, kota mazuwa kumi hino, hamba koluta.” ⁵⁶ Ila heye nakalonga, “Dedede, mleche kung’hawiza, kwa vila Mkulu Nguluwi mina kagadita goya majendo ga heni, ndangulanda mng’hundize nyhiluche kwa mkulu wa heni.”

⁵⁷ Na hewo wedichila, “Lelo tumcheme mhinza tumuuze.” ⁵⁸ Nawamchema Lebeka na kumuza, “Ndaze, koluta na munhu ayu?” Na heye nakedichila, “Ndoluta.” ⁵⁹ Lelo nawamleka Lebeka yalute na chitumagwa wa Abulahamu na wanhu wa heye. Chitumagwa mdala yamhembulize lumbulye Lebeka kulawila yavumbuche naye

nakalutasa na heye. ⁶⁰ Lelo nawamtambichiza Lebeka wolonga, “Hegwe lumbuliyetu.

Uwe mamu wa maelufu kwa maelufu, walelwa wa hegwe waihalile miji ja wang'honyo wa hewo.”

⁶¹ Hamba Lebeka na vitumagwa wadala wa heye nawakwina ngamiya na kumuwinza chitumagwa ayo wa Abulahamu, na hewo weng'ha woka.

⁶² Mhela awo, Isaka nayali yochile Beeli-lahai-loi, nakawa yochikala ako nzingo ya Negebu.

⁶³ Zuwa limwe matinazo, Isaka nakaluta kumgunda kijesa. Lelo nakalola nakona ngamiya wanguya. ⁶⁴ Na heye Lebeka loyalolile na kumona Isaka, nakedulika kulawa kuli ngamiya,

⁶⁵ na kumuuzwa chitumagwa wa Abulahamu, “Ka whaani yula yalingujenda kula kumgunda, kanguya kutubochela?” Yula chitumagwa nakalonga, “Ka mkulu wa heni.” Lelo Lebeka nakahola igubiko lyake na kigubika kumeho. ⁶⁶ Yula chitumagwa nakamsimila Isaka geng'ha goyagaditile.

⁶⁷ Lelo Isaka nakamhola Lebeka mng'handu mwa chibumuli cha Sala mayake, kawa mchewake. Isaka nakamgana Lebeka kwa kumhembuliza loyabagame mayake.

25

Walelwa waji wa Abulahamu

(1 Mihela 1:32-33)

¹ Abulahamu namkahola mdala yunji, itagwa lyake lyali Ketula. ² Ketula nakampondela

Abulahamu wana awa, Simulani na Yokishani na Medani na Midiani na Ishibaki na Shua.

³ Yokishani nayali mhaza wa Sheba na Dedani, na walelwa wa Dedani wali Ashulu na Aletushi na Aleumi. ⁴ Wana wa Midiani wali Efa na Efeli na Enoki na Abida na Elidaa. Weng'ha awo wali walelwa wa Ketula.

⁵ Abulahamu nakamhaliza Isaka lufufu lwake lweng'ha. ⁶ Ila wana wa wahawake wanji wa Abulahamu nakawapa ndolendole, na mhela loyali yang'hali mkomu, nakawahilika kuli isi ya kolilawilaga isanya, kutali na mwanage Isaka.

Kubagama kwa Abulahamu

⁷ Abulahamu nakekala miyaka miya imwe makumi saba na jihano. ⁸ Abulahamu nakabagama naloyekale kwa mihela minji lukami na ja kuhega, nakaza kilumba na wasekulu wa heye wamlongole. ⁹ Isaka na Ishimaeli, wanage Abulahamu, wamtila mhaza wa hewo kuli ipalika lya Makipela, behi na Mamle kuli mgunda nauwele wa Efuloni, mwana wa Sohali Mhiti. ¹⁰ Abulahamu nayali yagulile mgunda awo kwa Wahiti, kuko du ndo kowatiligwe Abulahamu na mdala wa heye Sala. ¹¹ Loyabagame Abulahamu, Nguluwi nakamtambichiza Isaka mwanage. Na heye Isaka kawa yochikala behi na nzasa ya Beeli-lahai-loi.

Walelwa wa Ishimaeli (1 Mihela 1:28-31)

¹² Ayi ndo mbuli ya walelwa wa Ishimaeli mwanage Abulahamu yapondigwe na Hagali Mmisili nayawele chitumagwa mdala wa Sala. ¹³ Aga ndo matagwa gawo kota vyowapondigwe, Nebayoti mlelwa wa mwaluko, na wanji ndo Kedali na Adibeli na Mibisamu ¹⁴ na Mishima

na Duma na Masa ¹⁵ na Hadadi na Tema na Yetuli na Nafishi na Kadema. ¹⁶ Awo ndo wana wa Ishimaeli, nawawele vilongozi wa nhanzi kumi na mbili, howali kikala na vijiji vya hewo navizeleka kwa matagwa gawo. ¹⁷ Ishimaeli nayali na miyaka miya imwe makumi gadatu na saba nakabagama, nakaza kilumba na wasekulu wa heye wamlongole. ¹⁸ Walelwa wa Ishimaeli nawekala kuli honhu hawele hagati ha Havila na Shuli, behi na Misili, kulutilila Ashulu. Nawekala wehilwe na ivyazi linji Iya Abulahamu.

Kupondigwa kwa Esau na Yakobo

¹⁹ Ayi ndo mbuli ya walelwa wa Isaka mwana wa Abulahamu. ²⁰ Isaka naloyawele na miyaka makumi gane, nakamhola Lebeka mhinza wa Betueli, Mwalamu wa Padani-alamu. Lebeka nayali lumbulye Labani. ²¹ Lebeka nayali mhende, lelo Isaka nakamlanda Mkulu Nguluwi. Na heye Mkulu Nguluwi nakakunda kulanda kwa heye, Lebeka nakawa na himila. ²² Himila ayo nayali ya wanyambili. Wana awo nawali wochilewa mmunda mwa Lebeka, na heye nakalonga, “Wone hino ndo vyozi mbuli azi, ya choni kuwa mkomu?” Lelo nakaluta kumuza Mkulu Nguluwi. ²³ Mkulu Nguluwi nakamlonjela, “Wanhu wa nhanzi mbili za mmunda mwa hegwe, nhanzi mbili zopondigwa na hegwe, zochibagula. Imwe yowa na ludali kusinda yinji, mkulugwe kowa chitumagwa wa mdodowe.”

²⁴ Mazuwa ga kuponda logafichile, Lebeka nakaponda wanyambili. ²⁵ Wa mwaluko nayali mdung’hu lukuli lweng’ha kota ikoti

idung'hu ligongomanyigwe kwa milaika ja migongolo, ahyo nawamchema Esau. ²⁶ Wa keli nakapondigwa yamibate Esau chisigino, ahyo nawamha itagwa lya Yakobo. Isaka nayali yawele na miyaka makumi sita mhela Esau na Yakobo lowapondigwe.

Esau kanguguza hachi ya heye

²⁷ Wana awo nawakula, Esau kawa mpelembi ng'hatu, yaganile kikala kisolo, na Yakobo nakawa munhu yaholile na yawele ngugana kikala haluga. ²⁸ Lelo Isaka nakamgana Esau kwa vila yaliyogana kulya upelembi wa heye woyali yochigala, ila Lebeka nakamgana Yakobo.

²⁹ Zuwa limwe, Yakobo loyawele yoteleka chilyo, Esau nakahiluka haluga kulawa kuupelembi yawele na nzala lukami. ³⁰ Ahyo Esau nakamlonjela Yakobo, “Ndangubagama na nzala, dedede, umhe muhuzi awo udung'hu nyinwe, mina nhoka.” Ahyo Esau nakachemigwa Edomu iz-eleche kota ndung'hu. ³¹ Yakobo nakedichila, “Tandi unguzile honhu ha uhalizi wa hegwe wa ulelwa wa hegwe wa mwaluko.” ³² Esau nakalonga, “Goya! Ndahabehi kubagama, hachi ya heni ya ulelwa wa mwaluko yonhanza choni?” ³³ Yakobo nakamlonjela, “Wilahe tandi.” Aho Esau nakelaha na kumguzila Yakobo honhu ha uhalizi wa ulelwa wa mwaluko. ³⁴ Ndo Yakobo nakamha Esau ibumunda na muhuzi wa mpanda. Esau nakalya na kanwa, hamba koka, kaluta nakoyalawile. Ahyo ndo Esau navyoyaibezile hachi ya heye ya ulelwa wa mwaluko.

26

Isaka kanguhamila Gelali

¹ Hamba nailawila nzala muisi yila, nzala iliv-inji na aho katali mhela wa ukomu wa Abulahamu. Isaka nakaluta Gelali kwa Abimeleki mdewa wa Wafilisti. ² Mkulu Nguluwi nakamlawila Isaka na kumlonjela, “Uleche kuluta Misili, ila wikale kuli isi yondikulonjela. ³ Wikale kuujenzi kuli isi ayo, na heni ndowa hamwe na hegwe na kukutambichiza. Ndokwimilila ilagano nalondimpele mhaza wa hegwe Abulahamu, ahyo ndokupa hegwe na lulelo lwako isi azi zeng’ha. ⁴ Ndokonjezela lulelo lwako luwe kota nhondwe za kilanga na kuwapa isi azi zeng’ha. Kwa kukolela lulelo lwako, wanhu wa isi zeng’ha muisi wotambichizwa. ⁵ Kwa vila Abulahamu nakanyhulichiza heni, nakakunda mizilo ja heni na malajizo ga heni na malanguso ga heni na utaguso wa heni.”

⁶ Lelo Isaka nakekala ako Gelali. ⁷ Wanhu wa ako nalowamuuzile mbuli za mchewake, heye nakedichila, “Ayu ka lumbulyangu.” Nakadumba kulonga kota kamchewake kwa kudumba kota wanhu wa isi yila wahamkopole kwa chiwalo cha Lebeka, mina Lebeka nakanoga lukami. ⁸ Naloyekale ako kwa miyaka minji, Abimeleki mdewa wa Wafilisti nakasunjilila mitubuli nakamona Isaka yomkumbatila mchewake Lebeka. ⁹ Abimeleki nakamchema Isaka na kumlonjela, “Hambi ayu kamchewako. Lekachoni nakulonga kalumbulyo?” Isaka nakedichila, “Kwa vila nandumba kota ndahakopoligwe kwa chiwalo cha heye.”

¹⁰ Abimeleki nakamuuza, “Ndo mbuli yachi youtuditile? Yumwe wa wanhu wa heni yahawasile na mchewako, ndangijesa nagwe wahatwambuze kudita gehile.” ¹¹ Ndo baho Abimeleki nakawalonjela wanhu weng’ha yolonga, “Yoneche yomdoliza munhu ayu ama mchewake, ndangukomya kokopoligwa.”

¹² Mhela awo Isaka nakanyala nyhadikwa kuli isi yila, nakabeta vya kuhega ng’hatu, mina Mkulu Nguluwi nakamtambichiza, ¹³ na heye nakawa munhu yawele na lufufu. Nakalutilila kuwa na lufufu mbaka kawa yawele na lufufu ng’hatu. ¹⁴ Kwa vila nayali yawele na chilundo cha ming’holo na misenga na vitumagwa wenji, Wafilisti nawamonela fihi. ¹⁵ Wafilisti wali watilile mizimbo jeng’ha ja mazi jila vitumagwa wa Abulahamu, mhaza wa heye, nawabawile mhela naloyang’hali mkomu. ¹⁶ Ndo baho Abimeleki nakamlonjela Isaka, “Uche hetu, kwa vila hegwe kuna ludali luhejile kusinda hetwe.”

¹⁷ Lelo Isaka nakoka ako, nakazenga kambi kuli ibindi lya Gelali, nakekala ako. ¹⁸ Isaka nakadikula jila mizimbo najibawigwe na mhaza wa heye Abulahamu naloyawele yang’hali mkomu, mizimbo jila Wafilisti nawatilile mhela Abulahamu naloyabagame. Nakajipa matagwa gagala nayajipele mhaza wa heye. ¹⁹ Ila vitumagwa wa Isaka nalowabawile kuli ibindi, nawaifika nzasa ilingulavya mazi, ²⁰ wadimi wa aho Gelali nawelewa na wadimi wa Isaka wolonga, “Mazi aga ndo ga hetwe.” Ahyo Isaka nakalichema izimbo alyo Eseki. Izeleche kilewa. ²¹ Hamba nawabawa izimbo linji, nalyo

kahi nawelewela, ahyo Isaka nakalichema izimbo alyo Sitina. Izeleche kota ung'honyo.

²² Hamba Isaka nakaluta honhu hanji na kubawa izimbo linji. Ila alyo nahawalewele, ahyo Isaka nakalichema Lehoboti yolonga, “Lelo Mkulu Nguluwi katulechela honhu, natwe tokonjezeka kuli isi ayi.”

²³ Kulawa ako, Isaka nakaluta Beeli-sheba.

²⁴ Nechilo yiyo Mkulu Nguluwi nakalawila na kumlonjela, “Heni nda Nguluwi wa mhaza wa hegwe Abulahamu. Uleche kudumba kwa vila nda hamwe na hegwe, ndokutambichiza na kukonjezela lulelo lwako kwa mbuli ya Abulahamu, chitumagwa wa heni.” ²⁵ Ahyo Isaka nakazenga honhu ha kulavila nhambiko ako na nakamfugamila Mkulu Nguluwi nakachimika ihema na kwesela kwa mhela udo ako, na vitumagwa wa heye nawabawa izimbo.

Isaka na Abimeleki wangiyanba moko

²⁶ Abimeleki nakalawa Gelali yawele hamwe na Ahusati munhu wa heye wa habehi ng'hatu, na Fikoli mkulu wa wamizi, nakamlutula Isaka.

²⁷ Isaka nakawauza, “Lekachoni muya kwa heni, hanga mlingunzudila na mmbinga kwa hemwe?”

²⁸ Hewo nawamwidichila, “Natona hazelu kota Mkulu Nguluwi khamwe na hegwe. Ahyo natikundiza yangugana tuwiche chilaho hamwe na hegwe na kuwika ilagano,

²⁹ kota hotudumya, hetwe hihyo hotukudumya. Natukuditila ganojile, natukuleka ulute goya, ne kukuditila chinhu choneche chihile. Na sambu hegwe kwa mtambichizwa wa Mkulu Nguluwi.”

³⁰ Lelo Isaka nakawawichila chilyo

cha mnvina, nawo walya na kunwa. ³¹ Mitondo, nawalilimka ng'hanu hananya na kilaha. Hamba Isaka nakawasindichiza na kilaga nawo goya. ³² Zuwa lilila vitumagwa wa Isaka nawamuyila na kumlonjela mbuli ya lila izimbo nalowali wabawile, wolonga, "Tugafika mazi." ³³ Lelo Isaka nakalichema izimbo ali Shiba, kwa vila itagwa lya muji awo ndo Beeli-sheba mbaka lehano.

Wadala wa Esau

³⁴ Esau naloyali na miyaka makumi gane, naka-hesa wadala weli Wahiti, Yuditi mhinza wa Beeli, na Basemati mhinza wa Eloni. ³⁵ Wadala awo nawawadita Isaka na Lebeka wekale kwa usungu.

27

Isaka kangumtambichiza Yakobo

¹ Isaka nakalala lukami na meho gali hambe galole. Lelo nakamchema Esau mwanage mkulu, nakamlonjela, "Mwana wa heni." Na heye nakedichila, "Ena mhaza, ndanguhulichiza."

² Isaka nakalonga, "Ulole, heni ndala lukami, ne zuwa lya kubagama siizelele. ³ Lelo uhole misale na upinde wa hegwe, ulute kisolo kapelembe igongolo. ⁴ Hamba unditile ndiya inonile, undigalile ndiye, nene baha ndikutambichize nding'hali kubagama."

⁵ Hambi, mhela awo Isaka naloyali yolongasa na mwanage Esau, Lebeka nayali yohulichiza. Ahyo, Esau naloyalutile kisolo kupelemba igongolo na kuligala, ⁶ Lebeka nakamlonjela mwanage Yakobo, "Nandimhulika mhaza wa hegwe yomlonjela mkulugo Esau, ⁷ yampelembile

igongolo na yamditile chilyo chinonile ng'hatu, leka yalye, hamba yamtambichize hali Mkulu Nguluwi naloyang'hali kubagama. ⁸ Lelo mwana wa heni, uhulichize ulonzi wa heni na uwinze kota vyondilikulajiza. ⁹ Ulute hali chilundo cha mhene, ukengalile vinyehe vya mhene vili vinojile, ndimditile mhaza wa hegwe chilyo chinojile, chila choyogana. ¹⁰ Hamba komhilichila mhaza wa hegwe yalye, leka yakutambichize loyang'hali kubagama.”

¹¹ Ila Yakobo nakamlonjela mayake Lebeka, “Ukumbuchile kota mkulu wangu Esau kamema milaika mlukuli, ila heni ndahela. ¹² Hanji mhaza kogana kwabasa mlukuli lwangu, nani ndokoneka kota ndangumhada, ahyo ndochigalila kipanjila honhu ha utambichizo.” ¹³ Mayake nakamlonjela, “Kupanjilwa kwa hegwe na kuye kwa heni, mwana wa heni, hegwe udite vyondilikukulajiza. Ulute ukengalile avyo vinyehe.”

¹⁴ Lelo Yakobo nakaluta, nakahola vila vinyehe na kimigalila mayake, na heye nakadita chilyo chinonile ng'hatu, chila nachoyaganile mhaza wa heye Isaka. ¹⁵ Hamba Lebeka nakahola nguwo za Esau zinojile lukami, zoyawe nazo mwanage mkulu, nakumvaliza mwanage mdodo Yakobo. ¹⁶ Kahi nakamvaliza migozi ja vila vinyehe mmoko na honhu hadechedeche msingo ya heye. ¹⁷ Hamba Lebeka nakamha Yakobo chila chilyo chinonile na ibumunda nalyoyamditile.

¹⁸ Lelo Yakobo nakenjila mng'handu mwa mhaza wa heye, na kumchema, “Mhaza” Na heye nakedichila, “Ena. Kwa whaani hegwe

mwana wa heni?” ¹⁹ Yakobo nakamwidichila mhaza wa heye, “Nda heni Esau, mlelwa wa hegwe wa mwaluko. Ndita kota vyoundajize. Dedede mhaza, wikale ulye upelembi wa heni leka unhambichize.” ²⁰ Ila Isaka nakamuuzwa, “Iwa ndaze kupelemba himahima hino, mwana wa heni?” Yakobo nakamwidichila, “Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa hegwe, nakandita sumye.”

²¹ Ndo baho Isaka nakamlonjela Yakobo, “Lelo mwana wa heni uhejele behi ndikwabase leka ng’hunde kota hegwe kwa heye mwana wa heni Esau ama hebu.” ²² Yakobo nakamhejelela mhaza wa heye Isaka, na heye nakamwabasa na kulonga, “Luzi ndo lwa Yakobo, ila moko ndo ga Esau.” ²³ Nahamzelele kwa vila moko ga heye gali na milaika minji kota ja Esau mkulugwe, ahyo nakewika goya kumtambichiza. ²⁴ Nakamuuzwa kahi, “Kwangukomya ng’hatu hegwe ndo kwa mwana wa heni Esau?” Na heye nakamwidichila, “Ena.” ²⁵ Mhaza wa heye nakalonga, “Ndigalile alyo liwunde ndiye upelembi wa hegwe, mwana wa heni, ndikutambichize.” Aho Yakobo nakamhilichila ndiya, naye nakalya, nakamhilichila divai kahi, nakanwa. ²⁶ Ndo mhaza wa heye Isaka, nakamlonjela, “Uhejele habehi mwana wa heni, unonele.” ²⁷ Lelo Yakobo nakamhejelela mhaza wa heye na kumnonela, na mhaza wa heye loyahuliche kunhunyhilila kwa mivalo ja heye, nakamtambichiza yolongwa, “Kunhunyhilila kwa mwana wa heni, ndo kota kunhunyhilila kwa mgunda woyautambichize Mkulu Nguluwi!

²⁸ Nguluwi yakujidile nhungwi ya kilanga,

yakupe misanga jiwele na mboto,
nyhule na zabibu kwa winji.

²⁹ Nhanzi za wanhu ziwe chitumagwa kwa hegwe,
na wanhu wa isi wakinamizile.
Uwe chilongozi wa wang'holozo,
na lulelo lwa mayako lukinamizile.
Chila yokupanjila, nayapanjilwe,
chila yokutambichiza, yatambichizwe!”

Esau kangulanda utambichizo

³⁰ Isaka loyasindile kumtambichiza Yakobo, na heye Yakobo loyali yokuka hela kumwando ha mhaza wa heye Isaka, Esau mkulugwe Yakobo, nakahiluka kulawa kuupelembi. ³¹ Esau kahi nakadita chilyo chinonile, na kumhilichila mhaza wa heye, na kumlonjela, “Ena mhaza, winuche ulye upelembi wa heni mwanago, leka unhambichize” ³² Isaka nakauza, “Hegwe kwa whaani?” Na heye nakamwidichila, “Nda heni mwanago Esau, mlelwa wa hegwe wa mwaluko.” ³³ Aho Isaka nakakakama lukami, nakalonga, “Ka whaani lelo yula yapelembile na kingalila upelembi, nani mina ndiya, kahi mina ndimtam-bichiza hegwe hunoya? Ena na kotambichizwa.”

³⁴ Esau loyahuliche ulonzi wa mhaza wa heye, nakaluka kulila kwa usungu. Hamba nakamlonjela mhaza wa heye, “Mhaza wa heni, dedede unhambichize na heni!” ³⁵ Ila Isaka nakalonga, “Mng'holozo nakoya chiuhadi, naye kahola utambichizo wa hegwe.” ³⁶ Esau nakalonga, “Ndo mina kanguchemigwa Yakobo. Kwa vila nakahola honhu hangu lwa keli. Mwaluko nakahola honhu

hangu ha ulelwa wa mwaluko, na sambi kahola utambichizo wa heni.” Hamba nakamuuzamhaza wa heye, “Ndaze, hauponile utambichizowoneche ula?” ³⁷ Isaka nakamwidichila, “Mina ndimdita Yakobo yawe chilongozi wa hegwe, na ndimpa wang'holozo weng'ha wawe vitumagwa wa heye. Ndimpa nyhule na divai. Ndikuditile choni lelo hegwe mwana wa heni?” ³⁸ Esau nakamlonjela mhaza wa heye, “Mhaza, hambikwanawo utambichizo umwe hela? Unhambichize na heni kahi, mhaza.” Aho Esau nakalila kwa lizi likulu. ³⁹ Ndo Isaka mhaza wa heye, nakamlonjela,

“Honhu hako ha kuchikala kowa kutali na ulongo uwele na mboto,
na kutali na nhungwi ya kilanga.

⁴⁰ Kochikala kwa kitowa ngondo kwa ipanga,
na kowa chitumagwa wa mng'holozo,
ila lougana kumhinduka,
kowa kutali na ulongozi wa heye.”

⁴¹ Esau baho nakamzudila Yakobo kwa chiwalo cha utambichizo nayapegwe na mhaza wa heye. Esau nakejesa, “Mazuwa ga kuwasiliza chililo cha mhaza gahabehi, mbuli ayo hoimala, baho hondimkopola mdodowangu Yakobo.” ⁴² Ila Lebeka naloyavizelele nachoyogana kudita mwanage mkulu, nakamchema mwanage mdodo Yakobo, na kumlonjela, “Wilolele, mng'holozo Esau kangisangalaza kwa kiwika goya yogana yakukopole. ⁴³ Lelo mwana wa heni uhulichize ulonzi wa heni. Uche ubilimile kwa kalumbu Labani akula Halani. ⁴⁴ Wikale na heye kwa mhela udo, mbaka kuzudila kwa mng'holozo

hokumala. ⁴⁵ Kuzudila kwa heye hokuhola, na heye hoyowa yasemwile gounditile, ndomlajiza munhu yakuhiluse. Lekachoni filigwe na hemwe mweng'ha weli zuwa imwe?”

Yakobo kangulajizwa kwa Labani

⁴⁶ Lebeka nakamlonjela Isaka, “Heni nhoka kikala na awa wadala weli Wahiti wa Esau. Wone Yakobo yohesa yumwe wa wadala awa Wahiti, fola mbage.”

28

¹ Ahyo Isaka nakamchema Yakobo, nakamtambichiza na kumlajiza yolonga, “Uleche kuhesa mdala yoneche Mkanaani. ² Ulute Padani-alamu, hakaye ha sekulu wa hegwe Betueli, kahole yumwe wa wala wahinza wa kolo wa hegwe Labani. ³ Nguluwi yawele na mong'ho yakutambichize uwe na walelwa wenji na konjezeka, leka uwe nhanzi ya wanhu wenji. ⁴ Leka yakutambichize hegwe hamwe na walelwa wa hegwe kota navyoyamtambichize Abulahamu, uihole isi youwelengikala kota mjenzi, isi yila Nguluwi yampele Abulahamu!” ⁵ Lelo Isaka nakamlajiza Yakobo, na heye nakaluta Padani-alamu kwa Labani, mwana wa Betueli, Mwalamu. Labani kalumbu wa Lebeka na Lebeka ndo nayawele mayawo Yakobo na Esau.

Esau kanguhesa mche wa kadatu

⁶ Esau nakavizela kota Isaka nakamtambichiza Yakobo na kumlajiza yalute yakahese ako Padani-alamu, na kota loyamtambichize, nakamlemeza yaleche kuhesa mdala Mkanaani. ⁷ Nakavizela

kahi kota Yakobo nayali yowahulichiza mayake na mhaza wa heye, nakaluta Padani-alamu. ⁸ Lelo Esau nakavizela kota mhaza wa heye, hawaganile wadala wa Kanaani. ⁹ Ahyo, Esau nakaluta kwa Ishimaeli, mwana wa Abulahamu, nakaza konjeza mdala yunji kwa kumhesa Mahalati mhinza wa Ishimaeli, lumbulyake Nebayoti.

Kulota kwa Yakobo kula Beteli

¹⁰ Yakobo nakoka Beeli-sheba, nakaluta Halani. ¹¹ Loyafichile honhu hamwe, nakawasa baho kwa vila isanya nalyali lilutile. Nakahola iganga limwe lya honhu aho, nakawika hasi hali mutwi wa heye, nakawasa. ¹² Nakalota, na kuli kulota ako, nakona chikwinilo chimizwe muisi na kuduma kwa chikwinilo ufika mbaka kilanga. Wahilisi wa Nguluwi nawali wokwina na kidulika kuli chikwinilo acho. ¹³ Mkulu Nguluwi nakema kuli chikwinilo acho, nakamlonjela, “Heni ndo Mkulu Nguluwi, Nguluwi wa Abulahamu mhaza wa hegwe na Nguluwi wa Isaka. Isi youlinguwasila ndokupa hegwe na lulelo lwako. ¹⁴ Lulelo lwako lowa lwinji kota sangalaza za muisi na wokwenela chila honhu, kolizibilaga isanya na kolilawilaga isanya na kasikazini na kusini. Kwa kukolela hegwe na lulelo lwako, lukolo lweng’ha muisi lotambichizwa. ¹⁵ Heni nda hamwe na hegwe, ndokwamila koneche kouluta na kukuhilusa kuli isi ayi. Sikuleka mbaka hondigongomanya ilagano lyondikupele.” ¹⁶ Ndo Yakobo nakalilimka muusinjizi nakalonga, “Ndangukomya Mkulu Nguluwi ka honhu aha, nani nasivizelele.” ¹⁷ Yakobo nakadumba nakalonga, “Honhu aha hangudumbiza kota choni. Ne

majesa aha ndo ng'handa ya Nguluwi na lwizi lwa kilanga.”

¹⁸ Yakobo nakalilimka lufuku nakahola lila iganga nayaliwichile hasi ha mutwi, nakalimiza kota izengo na kulijidila mafuta. ¹⁹ Nakahachema honhu aho Beteli, ila itagwa lya katali lya muji awo nalyali Lusu ²⁰ Hamba Yakobo nakelaha yolongwa, “Wone hegwe Nguluwi kowa hamwe na heni, na kunyamila kuli majendo ga heni, umha chilyo na nguwo, ²¹ leka nyiluche kaye goya, lelo hegwe Mkulu Nguluwi kowa ndo Nguluwi wa heni. ²² Nalyo iganga ali lyonyimize aha kota izengo, lyowa ng'handa ya hegwe Nguluwi nani ndokupa honhu hamwe ha kumi ha vinhu vyeng'ha vyoumha.”

29

Yakobo kangufika hakaye kwa Labani

¹ Yakobo nakalutilila na majendo ga heye, nakaluta kuli isi ya wanhu wa kolilingulawila isanya. ² Hamba nakona izimbo kuli chiwala, na hafungo hali izimbo alyo kwali na vilundo vidatu vya ming'holo jilingwesela. Ming'holo najali jing'wezwa mazi ga izimbo alyo ligubichigwe na iganga ikulu. ³ Vilundo vyeng'ha hoviting'hana hala, wadimi nawoyaga na kulavya iganga alyo kwa kitanza leka wachumule izimbo alyo na kunweza mazi migongolo, hamba nawagubikaga kahi izimbo alyo kwa iganga lilyo. ⁴ Yakobo nakawauza wadimi, “Wang'holozangu, mwangulawila kahi?” Nawamwidichila, “Twangulawila Halani.” ⁵ Na heye nakawauza,

“Ndaze, mumzela Labani mwana wa Naholi?” Nawamwidichila, “Twangumzela.” ⁶ Nakalutilila kuwauza, “Ndaze, kalamka?” Na hewo nawamwidichila, “Kalamka, na mhinza wa heye Laheli yula kula kanguya na ming'holo ja heye!” ⁷ Yakobo nakawalonjela, “Ndangona ing'hali nemisi, hauwa mhela wa kujikungajiza ming'holo hamwe. Lelo mjinweze mazi ming'holo, mlute mkajidime.” ⁸ Hewo nawamwidichila, “Hatulingudita ahyo mbaka vilundo vyeng'ha hoviting'hana hamwe na iganga lilavigwa kuli izimbo, aho ndo tojinweza mazi ming'holo.”

⁹ Yakobo loyawele yolonga na wala wadimi, Laheli nayawele mdimi nakafika na ming'holo ja mhaza wa heye. ¹⁰ Yakobo loyamuwene Laheli, mhinza wa Labani, kalumbu wa mambo wa heye, na loyajiwele ming'holo ja Labani, kolo wa heye, nakaluta kulihejeza lila iganga liwele hala kuli izimbo, nakachinweza mazi chilundo cha ming'holo ja kolo wa heye Labani. ¹¹ Hamba Yakobo nakamnonela Laheli na kulila kwa kusangalala. ¹² Hamba Yakobo nakamlonjela Laheli, kota heye ka yumwe wa lukolo lwa mhaza wa heye, mwana wa Lebeka. Laheli nakabilima hakaye kumlonjela mhaza wa heye.

¹³ Labani loyahuliche mbuli za Yakobo, mwana wa lumbulye, nakabilima kumbochela, na kamkumbatila nakamnonela na kumbochela hakaye ha heye. Yakobo nakamsimila Labani chila chinhu chilawile. ¹⁴ Labani nakalonga, “Ndikomya, hegwe wa lukolo lwangu, danda imwe na heni!” Yakobo nakekala na heye kwa mhela wa mwezi umwe.

Yakobo kanguhesa wahinza wa Labani

¹⁵ Zuwa limwe Labani nakamlonjela Yakobo, “Hegwe wa lukolo lwangu, ila ayo yahela mana kota konditila mijito hihi hela. Ndonjele, kwangu-gana ndikulipe sendi zilinga?” ¹⁶ Lelo Labani nayali na wahinza weli, mkulu yachemigwe Lea na mdodo yachemigwe Laheli. ¹⁷ Lea nayali yanojile, ila Laheli nayali yanojile lukami. ¹⁸ Yakobo nayali yomgana Laheli, ahyo nakamlonjela Labani, “Ndokukolela mijito kwa mhela wa miyaka saba leka ungalile mhinza mdodo wa hegwe Laheli.”

¹⁹ Labani nakamlonjela, “Yowa goya kukugalila hegwe Laheli, kusinda kumgalila munhu yunji yoneche. Ulutilile kikala na heni.” ²⁰ Lelo Yakobo nakamkolela mijito Labani kwa mhela wa miyaka saba kwa chiwalo cha Laheli, ila mhela ula kwa heye nawali kota mazuwa mado, kwa vila nayali yomgana Laheli.

²¹ Hamba Yakobo nakamlonjela Labani, “Mhela wa heni wenela, ahyo ngalile mchewangu.”

²² Lelo Labani nakawika goya mnvina na kuwalalika wanhu weng’ha wa ako. ²³ Ila matinazo, Labani nakamhola Lea, mhinza mkulu wa heye, nakamhilika kwa Yakobo. Yakobo nakawasa na heye. ²⁴ Ila Labani nakamlavya Silipa, mpogozu wa heye, yawe mpogozu wa Lea. ²⁵ Lokubwemwenzuche, Yakobo nakavizela kota nayali Lea! Lelo nakamuza Labani, “Nakunditila mbuli yachi? Ndaze, nasikukolile hegwe mijito kwa chiwalo cha Laheli? Lekachoni nakundeteleza?” ²⁶ Labani nakedichila, “Hatuditaga ahyo kuli isi ya hetwe ayi, chihendo cha hetwe changulemeza kulongola

kuhesigwa mhinza mdodo, aku mkulu yang'hali kuhesigwa. ²⁷ Mgongomanyile mnvina Lea kwa mazuwa geng'ha saba, natwe tokugalila Laheli kwa kutukolela mijito mhela wa miyaka saba jinji.” ²⁸ Yakobo nakakunda. Yakobo loyamgongomanyile Lea kwa mazuwa saba, Labani nakamgalila Laheli, mhinza wa heye mdodo yawe mchewake. ²⁹ Labani nakamlavya Biliha mpogozu wa heye, yawe mpogozu wa Laheli. ³⁰ Lelo Yakobo nakawasa na Laheli kahi. Ila Yakobo nakamgana ng'hatu Laheli kusinda Lea, nakamkolela mijito Labani kwa miyaka saba jinji.

Wana wa Yakobo

³¹ Mkulu Nguluwi loyawene Lea kanguzudilwa, nakamdita yawe na mwana, ila Laheli nayali mhende. ³² Lea nakawa na himila, nakaponda mwana msongolo, nakamchema *Lubeni, kwa vila nakalonga, “Mkulu Nguluwi nakona kugazika kwa heni, sambi mlume wa heni kongana.” ³³ Lea nakawa na himila kahi, nakaponda mwana msongolo, nakamchema Simeoni†, kwa vila nayali yolongu, “Mkulu Nguluwi nakangalila mwana yunji msongolo kwa vila nakahulika vyondilinguzudilwa.” ³⁴ Nakawa na himila kahi, nakaponda mwana msongolo, nakamchema Lawi‡, kwa vila nayali yolongu, “Mhela uno mlume wa heni kochilumba hamwe na heni, kwa vila ndimpondela wana wasongolo wadatu.” ³⁵ Lea nakawa na himila kahi, nakaponda

* **29:32** Lubeni Kwa Chiebulaniya yanguzeleka kota “Uole mwana.” † **29:33** Simeoni Kwa Chiebulaniya ndo mina “Yalinguhulika.” ‡ **29:34** Lawi Kwa Chiebulaniya ndo kuchilumba.

mwana msongolo, nakamchema Yuda§, kwa vila nayali yolonga, “Mhela uno ndomtogola Mkulu Nguluwi.” Hamba Lea nakaleka kuponda.

30

¹ Laheli loyawene kota hambe yaponde mwana kwa Yakobo, nakamwonela fihi lumbulyake Lea, nakamlonjela Yakobo, “Ngalile wana, wone huditile ahyo, ndobagama.” ² Yakobo nakazudizwa

na Laheli na kumlonjela, “Ndaze, heni ndiwa honhu ha Nguluwi yakulemeze kuwa na wana?”

³ Laheli nakamwidichila, “Mpogozi wa heni Biliha kabaha. Uwase na heye leka yawe na wana honhu ha heni, nani kahi ndiwe na wana kwa kulawa kwa heye.” ⁴ Ahyo Laheli nakamgalila Yakobo

mpogozi wa heye Biliha, yawe kota mchewake, na heye nakawasa na heye. ⁵ Biliha nakawa na himila nakampondela Yakobo mwana msongolo.

⁶ Laheli nakalonga, “Nguluwi nakanhagusa goya, nakahulika chililo cha heni na kungalila mwana msongolo.” Nakamchema mwana ayo Dani*.

⁷ Biliha mpogozi wa Laheli, nakawa na himila kahi na nakampondela Yakobo mwana wa keli msongolo. ⁸ Aho Laheli nakalonga, “Natitowa lukami na lumbulyangu, nani sumya.” Ahyo nakamchema mwana ayo Nafutali†.

⁹ Lea loyawene nakaleka kuponda, nakamhola mpogozi wa heye Silipa, nakamgalila Yakobo leka yawe kota mchewake. ¹⁰ Silipa nakampondela

§ 29:35 Yuda Kwa Chiebulaniya ndo kutogola. * 30:6 Dani Kwa Chiebulaniya ndo nakanhagusa goya. † 30:8 Nafutali Kwa Chiebulaniya ndo kitowa.

Yakobo mwana msongolo. ¹¹ Lea nakalonga, “Mbuli zangundutila goya.” Ahyo nakamchema mwana ayo Gadi†. ¹² Silipa mpogozi wa Lea, nakampondela Yakobo mwana wa keli msongolo. ¹³ Lea nakalonga, “Ndangusangalala! Lelo wadala wonyhemu heni kusangalala.” Ahyo, nakamchema mwana ayo Asheli§.

¹⁴ Nawali mhela wa mbena ya ngano, Lubeni nakaluta kisolo na ako nakahola ifuza lilingu-chemigwa mituletule*, nakamgalila mayake, Lea. Laheli nakamlonjela Lea, “Dedede, ngalile jimwe ja ajo mituletule ja mwanago.” ¹⁵ Ila Lea nakalonga, “Ndaze, kwangujesa ndo mbuli ndodo kumhola mlume wa heni, na sambu kwangukana kuhola mituletule ja mwana wa heni?” Laheli nakamwidichila, “Loulalila mituletule ja mwanago, Yakobo kowasa kwa hegwe lehano.”

¹⁶ Lelo matinazo Yakobo loyawelee yohiluka kulawa kumgunda, Lea nakalawa kumbochela, nakamlonjela, “Ndimha mituletule ja mwanangu, ahyo kwangukanigwa kuwasa na heni.” Ahyo Yakobo nakawasa kwa Lea nechilo ayo. ¹⁷ Nguluwi nakahulichiza kulanda kwa Lea, na heye nakawa na himila nakampondela Yakobo mwana wa kahano msongolo. ¹⁸ Lea nakalonga, “Nguluwi nakangalila chonolo cha heni kwa vila nandimpa mlume wa heni mpogozi wa heni.”

† **30:11** Gadi Kwa Chiebulaniya ndo mbuli zangundutila goya.

§ **30:13** Asheli Kwa Chiebulaniya ndo kusangalala. * **30:14** Mituletule Kwa Chiebulaniya ndo ifuza liwele hewo wangutumbila kota wone mdala yoya ifuza alyo lyomwambuza kuponda lukami.

Lelo nakamchema mwana ayo Isakali†. ¹⁹ Lea nakawa na himila kahi nakampondela Yakobo mwana wa sita msongolo. ²⁰ Lea nakalonga, “Nguluwi nakangalila ndolendole inojile. Lelo mlume wa heni konyhulichiza kwa vila nandimpondela mwana wa sita msongolo.” Ahyo nakamchema mwana ayo Sebuluni‡. ²¹ Hamba nakaponda mwana mhinza nakamchema Dina.

²² Hamba Nguluwi nakamkumbuchila Laheli, nakahulichiza kulanda kwa heye nakamdita yawe na wana. ²³ Laheli nakawa na himila, nakaponda mwana msongolo, nakalonga, “Nguluwi nakambusila soni ya heni.” ²⁴ Ahyo nakamchema mwana ayo Yusufu, yolonga, “Mkulu Nguluwi nayanyonjezele mwana yunji msongolo.”

Yakobo kanguwa na lufufu

²⁵ Laheli loyampondile Yusufu, Yakobo nakamlonjela Labani, “Ng’hundize nyiluche hakaye hangu, hali isi ya heni. ²⁶ Ngalile wadala wa heni na wana wa heni wapondigwe kwa kukukolela mijito hegwe, mbuche na hewo. Kwanguvizela kota nandikukolela mijito goya.” ²⁷ Ila Labani nakamlonjela, “Ng’hundize kwa uganililo nani ndonje. Ndivizela kwa kulagula kota Mkulu Nguluwi nakamha utambichizo kwa chiwalo cha hegwe. ²⁸ Ulonje sendi zilinga, nani ndokugalila.” ²⁹ Yakobo nakamlonjela, “Hegwe kwanguvizela ndaze vyondikukolele mijito, na ndaze vyondijilolele migongolo ja hegwe.

† 30:18 Isakali Kwa Chiebulaniya ndo chonolo. ‡ 30:20 Sebuluni Kwa Chiebulaniya ndo kuhulichiza.

³⁰ Kwa vila londing'hali kuya kuno nawali na lufufu ludo hela ila kulawa lofichile, lufufu lwa hegwe lonjezeka ng'hatu, na Mkulu Nguluwi nakakutambichiza chila hondilinguluta. Ila sambi ndowalolela nili wang'holozangu?"

³¹ Labani nakamuza, "Ndikugalile choni?" Yakobo nakamwidichila, "Humha chinhu choneche. Ndolutilila kujilolela migongolo ja hegwe wone konditila mbuli ayi. ³² Ng'hundize ng'hole hagati hali migongolo ja hegwe jeng'ha lehano, ndibagule hali ilundo chila ing'holo lyana liwele na usalagwe na utoletole na chila ing'holo lyana lititu na chila mhene iwele na usalagwe na utoletole. Azo ndo zowa sendi za heni.

³³ Ahyo, mazuwa galinguya, kutanganika kwa heni kokoneka hazelu hala hondipegwa sendi za heni. Mhene yoneche yohaiwele na utoletole ama ing'holo lyana lyoneche lyohaliwele lititu likoneka hali ilundo lya heni, alyo lyowa lihizigwa." ³⁴ Labani nakalonga, "Goya! Na iwe kota vyoulonjile." ³⁵ Ila Labani zuwa lilyo nakaluta kujibagula mipongo jeng'ha jiwele usalagwe na utoletole na mhene zinji ndala ziwele na utoletole na usalagwe na uzelu na chila ing'holo lyana lititu na nakaziwika hali wamizi wa wanage leka jiwe ja Yakobo. ³⁶ Migongolo ja Labani na migongolo ja Yakobo najibaguligwa kwa utali wa kujenda mazuwa gadatu.

Yakobo nakapona bahala yodima migongolo ja Labani jiponile. ³⁷ Lelo Yakobo nakahola fito za migodi jidatu jilivinji nakajibadula mibadu leka misitali mizelu joneche kuli fito azo. ³⁸ Nakazimiza fito azo zoyazibadule hali

migongolo hali mibuli ja kunwezela mazi, honhu hawele migongolo najuya kunwa mazi, ³⁹ migongolo milume najikwina midala najiwa na nyinda hali fito azo, najilela migongolo jinji jiwele na usalagwe na utoletole. ⁴⁰ Yakobo nakajibagula ajo ming'holo myana, hamba nakajilajila kuli migongolo jiwele na usalagwe na mititu kuli chilundo cha Labani. Kwa nzila ino, Yakobo nakawa na chilundo cha heye yuye, na hambe yahanzile na chilundo cha Labani. ⁴¹ Naiwa chila mhela wa migongolo jinenehe kuhola nyinda, Yakobo nakawikaga fito azo kumwando mwa ajo migongolo hali mibuli ja kunwezela mazi, leka wahole nyinda hali fito azo. ⁴² Ila nahawichile fito azo kumwando mwa migongolo jiwele ng'hochele lojali jihola nyinda. Baho du, migongolo jigandile najali ja Labani, na migongolo jinenehe najali ja Yakobo. ⁴³ Lelo Yakobo nakawa na lufufu lukami, nakawa na vilundo vikulu vya migongolo na wakolamijito wa heye wadala na walume na ngamiya na midogowi.

31

Yakobo kangulawa kwa Labani

¹ Lelo Yakobo nakahulika kota wana wasongolo wa Labani nawali wolonga, “Yakobo nakahola chila chinhu cha mhaza wa hetwe, na ndo kawa na lufufu.” ² Yakobo kahi nakavizela kota Labani sambu hamganile heye kota aho hamwande. ³ Hamba Mkulu Nguluwi nakamlonjela Yakobo, “Uhiluche kuli isi ya wasekulu wa hegwe na ivyazi lyako, nani ndowa hamwe na hegwe.”

⁴ Lelo Yakobo nakagana Laheli na Lea wachemigwe, na hewo nawaluta ako kuchiwala koyaweke yodima ming'holo. ⁵ Yakobo nakawalonjela, “Ndangona kota mhaza wa hemwe hambe yangane heni kota aho hamwande. Ila Nguluwi wa mhaza wa heni kahamwe na heni. ⁶ Hemwe mvizela kota nandimkolela mijito mhaza wa hemwe kwa mong'ho wa heni weng'ha ⁷ Ila heye nakanyhada na kugalula sendi za heni mala kumi. Ila Nguluwi nahamkundize heye kundumiza heni. ⁸ Hala mhaza wa hemwe hoyali yolongi, ‘Migongolo jiwele na usalagwe ndo jowa sendi za hegwe,’ lelo chilundo cheng'ha nachilela migongolo jiwele na usalagwe. Na hala hoyali yolongi, ‘Migongolo jiwele na misitali ndo jowa sendi za hegwe,’ lelo chilundo cheng'ha nachilela migongolo jiwele na misitali. ⁹ Ahi ndo Nguluwi navyoyaholile migongolo ja mhaza wa hemwe, na kungalila heni.

¹⁰ “Mhela wa migongolo kuhola nyinda nandota ulotezi, na kuli ulotezi awo nandota mipongo jeng'ha najikwinha mhene ndala jiwele na usalagwe na utoletole. ¹¹ Mhilisi wa Nguluwi nakalonga na heni kuli ulotezi awo, nakanyhema, ‘Yakobo,’ nani nyhidichila, ‘Ena.’ ¹² Na heye nakandonjela, ‘Uole mipongo jeng'ha jangukwinha mhene ndala ziwele na misitali na ziwele na usalagwe na utoletole. Mbuli ayi naiwa kota ahi kwa vila nandola vyoyakuditile Labani. ¹³ Heni nda yula Nguluwi yakulawilile kula Beteli, honhu hala houliwichile lila izengo lyouligidile mafuta na hala houwichile ilagano kwa kilaha. Lelo uche kuli isi ayi uhiluche kuli isi ya nhanzi

ya hegwe.’ ”

¹⁴ Laheli na Lea nawamwidichila Yakobo, “Hetwe twahela honhu ha lufufu ama uhalizi woneche hali ng’handu ya mhaza wa hetwe.

¹⁵ Heye kangutona hetwe kota wajenzi, lelo ndo nakatuguza, nakatumiya lufufu lweng’ha loyapatile kwa kutuguza. ¹⁶ Lufufu lweng’ha luwele Nguluwi nakahola kulawa kwa mhaza wa hetwe ndo wa hetwe na wana wa hetwe. Ahyo, udite vila vyoulajizwe na Nguluwi.”

¹⁷ Lelo Yakobo nakenuka na kiwika goya kwa majendo kwa kuwakwiniza wana wa heye na wadala wa heye mchanya mwa ngamiya.

¹⁸ Nakajihola migongolo ja heye jeng’ha na lufufu lwa heye lweng’ha loyapatile ako Padani-alamu, nakaluka majendo ga kuhiluka kuli isi ya Kanaani kwa Isaka mhaza wa heye. ¹⁹ Mhela awo Labani nayali yalutile kujitema milaika ming’holo ja heye. Ahyo Laheli nakahiza jimalukolo ja milungu ja mhaza wa heye. ²⁰ Yakobo nakadeta kwa Labani Mwalamu kwa kuka ne kumzelesa. ²¹ Lelo Yakobo nakahola lufufu lwa heye lweng’ha, na kuka. Loyalochile lwanda lwa Eyufulate, nakaluta Gileadi isi ya vidunda.

Labani kangumuwinza Yakobo

²² Logakolile mazuwa gadatu, Labani nakahulika kota Yakobo nakoka ne kumlonjela.

²³ Lelo Labani nakawahola wang’holoze, nakamuwinza Yakobo kwa majendo ga mazuwa saba, nakamfika kuli isi ya vidunda vya Gileadi.

²⁴ Ila nechilo, Nguluwi nakamlawila Labani Mwalamu kuli ulotezi, nakamlonjela, “Ulotezi, uleche kumpanjila ne kumtambichiza Yakobo.”

²⁵ Lelo Labani nakamfichila Yakobo. Mhela awo Yakobo nakesela kuli isi ya vidunda kwa mhela udo. Na heye Labani na wang'holoze nawesela hala kahi kuli vidunda vya Gileadi.

²⁶ Ahyo, Labani nakamlonjela Yakobo, “Nakudita choni? Lekachoni nakunyhada, nakuwahola wahinza wa heni kota wapogozi wa kuli ngondo? ²⁷ Lekachoni nakuka kwa uviso, nakunyhada nahundonjele hebu leka ndikulaje kwa kusangalala na nzimbo na ngoma na ving'hweleng'hwele? ²⁸ Hambe hung'hundize heni kuwanonela wahinza wa heni na wazukulu wa heni? Ndikomya nakudita chinhu cha upoka.

²⁹ Heni ndoweza kukuditila wihe, ila Nguluwi wa mhaza wa hegwe nakandawila nechilo ya kuya lehano, nakandonjela, ‘Ulolele, uleche kumlonjela Yakobo ulonzi woneche ula, linojile ama lihile.’ ³⁰ Ndivizela nakuka ne kulonga kwa vila nawali ugana ng'hatu kuhiluka kaye kwa mhaza wa hegwe, ila lekachoni nakuhiza jimalukolo ja milungu ja heni?” ³¹ Yakobo nakamwidichila Labani, “Nandumba kwa vila ndali ndijesa kota wahambochile wahinza wa hegwe. ³² Ila youmfika na jimalukolo ja milungu ja hegwe umkopole. Ulajile chinhu choneche chiwele cha hegwe hali wano wang'holozetu, uhole.” Yakobo nayali havizelele kota Laheli nayali yahizile jimalukolo ja milungu ja Labani.

³³ Lelo Labani najikapala jimalukolo ja milungu jake kuli ihema lya Yakobo na lya Lea na lya wadala wa wapogozi weli, ila nahajiwene. Hamba nakalawa kuli ihema lya Lea na kwinjila kuli ihema lya Laheli. ³⁴ Laheli nayali yaholile

jimalukolo ajo, nakavisa hali chigoda cha kikalila mli ngamiya na kikala mchanya mwake. Labani nakapala mli ihema lyeng'ha, ila nahajiwene. ³⁵ Aho, Laheli nakamlonjela mhaza wa heye, “Dedede mhaza wa heni, uleche kuzudila, heni siweza hebu kwima kumwando kwa hegwe kwa vila ndina mbuli za chidala.” Labani nakapala jimalukolo ja milungu ja heye nahajiwene.

³⁶ Aho Yakobo nakazudila, naketwanza na Labani yolonga, “Lekachoni wali umbinga, ndita gehile gachi? ³⁷ Ndaze, nakona choni lousakule mhomolo za heni zeng'ha? Chiwiche kumwando mwa wang'holozangu na wang'holozo, leka wataguse hali hetwe weli. ³⁸ Nandikala na hegwe kwa mhela wa miyaka makumi meli, na mhela awo weng'ha ming'holo ja hegwe na mhene za hegwe zeng'ha haziwifile nyinda, nani sidile ing'holo ilume lya chilundo cha hegwe. ³⁹ Heni sikugalile ne zuwa limwe igongolo lya hegwe likopoligwe na migongolo ja kisolo, ila nandihilusa nene baha. Hegwe nakungana ndikuhilusile ne kijesa kota nakahizigwa nemisi ama nechilo. ⁴⁰ Ahyo nemisi ndikangaza isanya likali na nechilo mbeho naimhutila heni nasipatile kuwasa ne hado. ⁴¹ Kwa miyaka makumi meli aga geng'ha nandikala hakaye kwa hegwe. Nandikukolela mijito kwa mhela wa miyaka kumi na gane kwa chiwalo cha wahinza wa hegwe weli, na miyaka jinji sita nandima migongolo ja hegwe. Ila hegwe, nakugalula msahala wa heni mala kumi. ⁴² Kota Nguluwi wa mhaza wa heni Abulahamu, Nguluwi yamditile mhaza wa heni Isaka yakakame, wone nahawe

ubanzi wa heni, ndikomya nakugana kundeka heni ndute ne chinhu. Ila Nguluwi nakona kugazika kwa heni na mijito yong'holile kwa moko ga heni, nakakung'hanuchila nechilo ya kuya lehano.”

⁴³ Aho Labani nakamwidichila Yakobo, “Wahinza wano ndo wahinza wa heni, na wana wano ndo wana wa heni, migongolo jino ndo migongolo ja heni na vyeng'ha vyoulunguvyona hano ndo vya heni. Ila heni ndoweza kudita choni lehano kuwalapa wano wahinza wa heni na wana wa hewo wawapondile? ⁴⁴ Lelo natudite ilagano heni na hegwe leka liwe ulolezi wa heni na hegwe.”

⁴⁵ Lelo Yakobo nakahola iganga, nakalimiza kota izengo. ⁴⁶ Kahi Yakobo nakawalonjela wang'holoze, “Mkungajize maganga.” Na hewo nawakungajiza na kudita chibugulu. Hamba nawalya chilyo behi na chibugulu acho cha maganga. ⁴⁷ Labani nakachichema chibugulu acho cha maganga Yegali-sahaduta, ila Yakobo nakachichema Galeedi. ⁴⁸ Labani nakalonga, “Chibugulu achi cha maganga ndo ulolezi wa heni na hegwe lehano.” Ahyo, ndo mina chibugulu acho nakachichema Galeedi, ⁴⁹ na chibugulu chila kahi nachichemigwa Misipa aku yolonga, “Mkulu Nguluwi nayatwamile lotuwele kutali ne kiwona. ⁵⁰ Wone uwagaze wahinza wa heni, ama louhesa wadala wANJI kusinda wano, ne kuvizela munhu yunji, lelo uvizele kota kuduha yawele mlolezi hali hetwe ila ndo Nguluwi yuye.” ⁵¹ Hamba Labani nakamlonjela Yakobo, “Ulole chibugulu achi cha maganga na izengo lyondil-

imize hali hegwe na heni. ⁵² Chibugulu chino ndo ulolezi na izengo ali ndo ulolezi kota heni hambe ndoche chibugulu chino kuya kwa hegwe kukuditila wihe, na huweza kuloka chibugulu chino kuya kwa heni kunditila wihe. ⁵³ Nguluwi wa Abulahamu na Nguluwi wa Naholi, kotagusa hali hetwe.” Lelo Yakobo nakelaha kwa Nguluwi yamditile Isaka mhaza wa heye yakakame. ⁵⁴ Hamba Yakobo nakalavya nhambiko ako kuli isi ya vidunda na kuwalalika wang'holoze walye chilyo. Lowasindile kulya nawapona kuko nechilo.

⁵⁵ Lufuku Labani nakenuka, nakawanonela wazukulu wa heye na wahinza wa heye na nakawatambichiza. Hamba nakoka kuhiluka kaye.

32

Yakobo kangiwiki goya kiting'hana na Esau

¹ Yakobo nakalutilila na majendo ga heye. Lelo wahilisi wa Nguluwi naweting'hana na heye.

² Yakobo loyawawene, nakalonga, “Ayi ndo kambi ya Nguluwi!” Ahyo, nakahachema honhu aho Mahanaimu.

³ Yakobo nakawalajiza wahilisi wamlongole kwa mng'holoze Esau, ako Seili hali isi ya Edomu.

⁴ Nakawagalila malajizo gano, “Momulonjela hino mkulu wa heni Esau. Chitumagwa wa hegwe Yakobo kangulonga hino, ‘Nandikala kuli isi ya ujenzi kwa Labani mbaka sambi.

⁵ Ndina misenga na midogowi na milundo ja ming'holo na vitumagwa walume na wadala. Ndangukulajizila usenga awu, mkulu wa heni, leka ndiwe na uganililo hali hegwe.’ ”

⁶ Awo wahilisi nawaluta, hamba nawahiluka na kumlonjela Yakobo, “Natufika kwa mng'holozo Esau, na heye kamzila kuya kukubochela, yawele na walume miya zine.” ⁷ Lelo Yakobo nakadumba ng'hatu na nakawa na lunhwinhwi. Nakawabagula wanhu wowaweke hamwe na heye kuli vilundo vili na ming'holo na migongolo jinji na ngamiya ako kuli kambi ⁸ yojesa, “Wone Esau kokuya na kubagamiza chilundo chimwe, chilundo chiyage chonyeleduka kuli kambi.”

⁹ Hamba Yakobo nakamlanda Nguluwi yolonga, “Hegwe Nguluwi wa mhaza wa heni Abulhamu na Nguluwi wa mhaza wa heni Isaka. Hegwe Mkulu Nguluwi youndonjele kota nyhiluche hali isi ya heni haweke na ivyazi lya heni, nakundonjela kunditila ganojile, ¹⁰ hambe nganigwe ne hado madito ga hegwe ga igano lya kwimilila na makundo goundajile heni chitumagwa wa hegwe. Londochile lwanda Yolodani, nandali hela chinhu ila ng'hweku hela, ila sambi ndanazo kambi mbili. ¹¹ Ndangukulanda undohole sambi kulawa kwa mng'holozangu Esau, mina ndangudumba kota kotutowa na kutubagamiza hetwe tweng'ha, wadala hamwe na wana. ¹² Hegwe nakundonjela ukomya konditila ganojile na kudita lululo lwa heni luwe lwinji kota sangalaza ya mli bahali yohailinguwazika.”

¹³ Lelo Yakobo nakawasa baho nechilo ayo. Hamba nakabagula honhu ha lufufu lwa heye hawe ndolendole kwa mng'holoze Esau. ¹⁴ Mhene ndala miya mbili na mipongo makumi meli na ming'holo midala miya mbili na ming'holo milume makumi meli ¹⁵ na ngamiya makumi

gadatu walingonyeza hamwe na wana na misenga makumi gane na mibuguma kumi hamwe na midogowi midala makumi meli na milume kumi. ¹⁶ Nakawagalila vitumagwa wa heye chila yumwe na ilundo lya heye, nakawalonjela, “Mlongole kuno mleka honhu hagati kulawa chilundo chimwe na chiyage kuli majendo ga hemwe.” ¹⁷ Nakamlajiza yula chitumagwa yalongole, “Louting'hana na mng'holozangu Esau, wone yakuuze, ‘Hegwe kwa chitumagwa wa whaani? Kwanguluta kohi? Na migongolo jino ja whaani?’” ¹⁸ Nagwe komwidichila, ‘Alundo lufufu lwa chitumagwa wa hegwe Yakobo, na ndo ndolendole ya hegwe mkulu wa heni Esau. Kahi Yakobo yuye ka kumbele kanguya.’” ¹⁹ Nakalavya ilajizo lilyo kwa chilundo cha keli na cha kadatu na wanji weng'ha yolonga, “Momlonjela Esau ulonzi wuwo lomting'hana na heye. ²⁰ Kupuluta kwa geng'ha, momlonjela, ‘Chitumagwa wa hegwe Yakobo ka kumbele, kanguya.’” Yakobo nakadita ahyo yojesa, “Hanji ndomdita yasindamale kwa ndolendole ino yoilongole, hamba ndoweza kiwona meho kwa meho, hanji kombochela heni.” ²¹ Lelo nakalongola ndolendole ya heye, ila heye nakawika kambi.

Ngondo nechilo

²² Nechilo yiyo Yakobo nakenuka, nakawahola wadala wa heye weli na wapogozzi wa heye wadala weli na wana wa heye kumi na yumwe, nawakola chiloko cha Yaboki. ²³ Loyawalajize

kuloka lwanda alo wala wawele na heye na lufufu lwa heye lweng'ha, ²⁴ Yakobo nakasigala yaliyeka. Munhu yumwe nakoya, nawetowa mbaka lufuku. ²⁵ Munhu ayo loyawene kota howeza kumsumya Yakobo, nakamdoliza Yakobo kuli chuno, na heye nakatweguka loyawele yochitowa. ²⁶ Hamba yula munhu nakamlonjela Yakobo, “Ndeche ndute, mina kubwemwenzuka sambi.” Ila Yakobo nakamlonjela, “Sikuleka ng'oo mbaka unhambichize!” ²⁷ Na heye nakamuuzza, “Itagwa lyako lyachi?” Heye nakamwidichila, “Yakobo.” ²⁸ Yula munhu nakamlonjela, “Hochemigwa Yakobo kahi, ila Isilaeli*, kwa vila nakwimilila kitowa na Nguluwi.” ²⁹ Aho, Yakobo nakamlonjela, “Dedede, ndangukulanda undonjele itagwa lya hegwe.” Ila heye nakamlonjela, “Ya choni kumbuza itagwa lya heni?” Hamba nakamtambichiza Yakobo. ³⁰ Yakobo nakahachema honhu aho Penieli, yolonga, “Nandimona Nguluwi meho kwa meho, na hambe mbagame.” ³¹ Isanya nalyali lyaluka kulawa mhela Yakobo loyochile Penieli, nayali yodudila kwa chiwalo cha chigudi cha heye. ³² Ndo mina mbaka lehano Waisilaeli hambe walye idanha lya honhu ha chigudi, mina yula munhu nakamdoliza Yakobo hali midanha ha chigudi cha heye.

33

Yakobo kanguting'hana na Esau

¹ Lelo Yakobo nakalola, nakamona Esau hamwe na walume miya zine. Aho, nakawabagula wana

* **32:28** Isilaeli Kwa Chiebulaniya ndo kitowa na Nguluwi.

wa heye kwa Lea na Laheli na wala wapogozi wa heye wadala weli. ² Nakawawika wapogozi wadala na wana wa hewo kumwando, hamba Lea na wana wa heye na kumbele ng'hatu nawali Laheli na mwana wa heye Yusufu. ³ Hamba heye nakalongoza, nakaluta kwa kufugama mala saba, mbaka loyafichile habehi na mng'holoze.

⁴ Lelo Esau nakaluta kwa kubilima kumbochela Yakobo, nakamkumbatila kuli singo na kum-nonela, na weng'ha weli nawalila. ⁵ Esau loyalolile na kuwona wala wadala na wana, nakauza, “Awa wawele na hegwe ndo wanhu wachi?” Yakobo nakedichila, “Wano ndo wana wawele Nguluwi yangalile heni chitumagwa wa hegwe kwa kunoga kwa heye.”

⁶ Hamba wala wapogozi nawahejela hamwe na wana wa hewo, nawenamiza kwa kuhulichiza. ⁷ Na heye Lea kahi nakoya hamwe na wana wa heye, nakenamiza kwa kuhulichiza. Hamba, Laheli na Yusufu nawoya, nawenamiza kwa kuhulichiza.

⁸ Aho, Esau nakauza, “Kuting'hana heni na chilundo chino mnzila kuna mana yachi?” Yakobo nakamwidichila, “Ndali nditumbila kuwa na uganililo kulawa kwa hegwe mkulu wa heni.”

⁹ Ila Esau nakalonga, “Ndina lufufu lwa kuhega mng'holozangu. Lufufu lwa hegwe na lupone kwa hegwe.” ¹⁰ Yakobo nakamlonjela, “Hebu, kota kukomya, nakukunda kumbochela heni, lelo ndangukudedeza ubochele ndolendole ya heni. Ndikomya, sangalala kukona hegwe kota ndimona Nguluwi, kwa vila nakumbochela goya.

¹¹ Lelo ndangukudedeza ubochele ndolendole

kota utambichizo kulawa kwa heni yondikugalile, kwa vila nani kahi Nguluwi nakambonela isungu heni na kwa vila nandali na chinhu cha kuhega.” Ahi ndo Yakobo vyoyamdedeze ng'hatu Esau, na heye nakabochela ndolendole ya heye.

¹² Esau nakalonga, “Natulutilile na majendo ga hetwe, heni ndokulongola.” ¹³ Ila Yakobo nakamlonjela, “Mkulu wa heni, hegwe kuvizela kota wana wano ndo vyali na kahi migongolo jino jangonyeza, na heni ndanguganigwa kujilolela, kota migongolo jino johilikwa kwa kubilima kwa zuwa limwe, jeng'ha jobagama. ¹⁴ Lelo mkulu wa heni ulongole, nani ndokuya mholemhole kota migongolo na wana vyowalingujenda mbaka londifika kwa mkulu wa heni ako Seili.”

¹⁵ Aho Esau nakalonga, “Inoga ndikulechele wanhu wamwe wa heni.” Ila Yakobo nakalonga, “Lekachoni kuganigwa kudita ahyo? Ihega kota heni mhegwa uganililo wa hegwe, mkulu wa heni.” ¹⁶ Lelo zuwa alyo Esau nakaluka majendo ga kuhiluka Seili. ¹⁷ Ila Yakobo nakaheluka nakafika Sukoti, na ako nakezenjela ng'handana vibumuli kwa chiwalo cha migongolo ja heye. Kwa chiwalo aho, honhu aho nahachemigwa Sukoti.

¹⁸ Kulawila nzila ilingukolela Padani-alamu Yakobo nakafika goya kuli muji wa Shekemu, kuli isi ya Kanaani, nakawika kambi behi na muji awo. ¹⁹ Honhu aho ha misanga haweke yesele kwa mhela udo nakagula kulawa kwa lulalo lwa Hamoli, mhaza wa Shekemu kwa migwala miya imwe ja sendi. ²⁰ Ako, nakazenga honhu ha

kulavila nhambiko na kuhachema Nguluwi ndo Nguluwi wa Isilaeli*.

34

Simeoni na Lawi wanguhilula chibida kwa chivalo cha lumbulyawo

¹ Zuwa limwe Dina, mhinza wa Yakobo na Lea, nakoka kuwajendela wadala wa isi ayo. ² Lelo Shekemu mwana wa Hamoli, Muhivi, nayawele mkulu wa isi ayo, loyamuwene Dina, nakambata na kuwasa na heye kwa lupichi na kumdita yone soni. ³ Ila Shekemu nakanojezwa ng'hatu na ayo mhinza, nakamgana na nakaluka kumdedeza. ⁴ Ahyo, Shekemu nakadogola na Hamoli mhaza wa heye, nakamlonjela, “Ndangulanda ndigalile ayo mhinza ndimhole yawe mchewangu.”

⁵ Yakobo nakahulika kota mhinza wa heye Dina, nakaditikwa yawe mwavu na Shekemu, ila kwa vila wana wa heye nawali wodima migongolo, nakanyamalila mbaka lowahiluche. ⁶ Hamoli mhaza wa Shekemu nakaluta kwa Yakobo leka yadogole na heye, ⁷ na mhela wuwo wana walume wa Yakobo nawali wohiluka kulawa kudima migongolo. Lowahuliche ago, wasongolo awo nawona usungu ng'hatu na kuzudila ng'hatu, kwa vila Shekemu nayali yawabasile soni wanhu wa Isilaeli kwa kuwasa na mhinza wa Yakobo, mina mbuli ayo nailemezigwa ng'hatu.

⁸ Ila Hamoli nakawalonjela, “Nhumbula ya mwana wa heni Shekemu nainojezwa ng'hatu na mhinza wa hemwe. Lelo dedede mumkundize

* **33:20** Nguluwi ndo Nguluwi wa Isilaeli Kwa Chiebulaniya yanguzeleka kota Eli Elohi Isilaeli.

yamhole. ⁹ Tihole. Hetwe towahola wahinza wa hemwe, namwe mowahola wahinza wa hetwe. ¹⁰ Ahyo mochikala hamwe na hetwe, mowa milejehe mli isi ayi. Mochikala amu, mgule na kuguza vinhu na muwe na honhu ha isi ayi.” ¹¹ Na kahi, Shekemu nakawalonjela mhaza wa Dina na wang'holoze, “Dedede, ndangulanda uganililo hali hemwe, nani ndowagalila choneche chomlonga. ¹² Mndonjele chasi choneche cha kulavya na ndolendole ya kuhesa, hanji na iwe ng'hulu ndaze, nani ndolavya, leka hela ndimhole mhinza ayu.”

¹³ Lelo wana walume wa Yakobo nawamwidichila kwa kumhada Shekemu na mhaza wa heye Hamoli, kwa vila Shekemu nakamdita lumbulyawo Dina yawe mwavu. ¹⁴ Nawawalonjela, “Hambe tumlavye lumbulyetu kwa munhu yohambe yenjile ikumbi. Kudita ahyo ndo kibasa soni kwa hetwe. ¹⁵ Tochikundiza na wone modita chinhu achi hela. Muwe kota hetwe kwa kumwinjiza ikumbi chila mlume hali hemwe. ¹⁶ Aho ndo towagalila wahinza wa hetwe na kuwahola wahinza wa hemwe, tochikala hamwe na hemwe na kuwa lukolo lumwe. ¹⁷ Ila wone hatikundize na hetwe na kwinjila ikumbi, hetwe tomhola mhinza wa hetwe na kuka na heye.”

¹⁸ Chowalonjile nachali chinoga kwa Hamoli na mwanage Shekemu. ¹⁹ Msongolo ayo nahalemile kudita ahyo, kwa vila navyoyanojezwe na mhinza wa Yakobo. Na kahi, Shekemu ndo nayali yotogoligwa ng'hatu kusinda weng'ha hakaye ha mhaza wa heye.

²⁰ Lelo Hamoli na mwanage Shekemu nawaluta hali lwizi lwa muji, honhu ha nging'hano, nawalonga na wanhu wa hewo, wolonga, ²¹ “Wanhu wano tigana na hetwe. Hamba tuwabochele na kikala hali isi ya hetwe na kuguza na kugula vinhu, kwa vila twanayo isi ihejile kikala hetwe na hewo, hamba towahola wahinza wa hewo na hewo wowahola wahinza wa hetwe. ²² Ila hewo wokunda kikala na hetwe na towa lukolo lumwe wone hetwe tokunda kudita ahi. Tomwinjiza ikumbi chila mlume hali hetwe kota hewo navyowenjile ikumbi. ²³ Ndaze, hamlingona kota migongolo ja hewo na lufufu lwawo lweng'ha vyowa vya hetwe? Lelo tikundize na hewo leka wekale hamwe na hetwe.” ²⁴ Walume weng'ha wowating'hane hala hali lwizi lwa muji awo, nawekundiza na Hamoli na mwanage Shekemu. Hamba walume weng'ha nawenjila ikumbi.

²⁵ Mazuwa gadatu hamba, wala wenjile ikumbi wowaweke wang'hali na usungu ng'hatu, wana weli wa Yakobo, Simeoni na Lawi kalumbu wa Dina, nawahola mipanga ja hewo wauvada muji, baho du na kuwakopola walume weng'ha. ²⁶ Nawawakopola kwa mipanga Hamoli na mwanage Shekemu, nawamlavya Dina hali ng'handu ya Shekemu, nawoka. ²⁷ Kukopola ako lokupulute, wasongolo wanji wa Yakobo nawenjila hali muji awo na kuhola chila chinhu, kwa vila lumbulyawo nayali yaditikwe yawe mwavu. ²⁸ Nawahola ming'holo na mhene na misenga na midogowi na choneche chiwele kuli muji ama kumgunda. ²⁹ Nawawebata wana na wadala weng'ha na kuhola lufufu lweng'ha na

choneche chiwele mli ng'handanda za hewo.

³⁰ Hamba, Yakobo nakawalonjela Simeoni na Lawi, “Hemwe namungalila kugaya kwa kundita heni nzudilwe na wenyeng'haye wa isi ayi ya Wakanaani na Wapelisi. Heni ndahela wanhu wenji, wone wating'hane kuya kunhowa heni wong'hopola heni hamwe na wang'holozangu.”

³¹ Hewo nawedichila, “Hambi nakakundigwa kumditila lumbulyetu kota mng'hondwa?”

35

Yakobo kanguhiluka Beseli

¹ Zuwa limwe Nguluwi nakamlonjela Yakobo, “Waluche majendo, ulute kikala Beteli na kunzenjela honhu ha kulavila nhambiko heni Nguluwi yondikulawile mhela loubilime mkulugo Esau.” ² Lelo Yakobo nakawalonjela wang'holoze

na wanhu weng'ha wowali na heye, “Mtajile kutali jimalukolo ja milungu cha chijenzi jomlinajo, mihovuje na kuvala nguwo zinji. ³ Hamba, toluta Beteli leka ndimzenjele honhu ha kulavila nhambiko Nguluwi yanzanzile zuwa lya kugaya, Nguluwi nayaweke na heni heng'ha hondutile.”

⁴ Lelo nawamha Yakobo jimalukolo jeng'ha ja milungu mijenzi najowali najo hamwe na vipuli navyowavalile mmakutu, na heye nakavitila hasi ha mwaloni nauweke behi na Shekemu.

⁵ Yakobo na wanage nalowaweke mlimajendo, Nguluwi nakawadumbiza ng'hatu wenyeng'haye wa miji jeng'ha ja habehi mbaka hawajezile kuwawinza. ⁶ Yakobo hamwe na wanhu weng'ha nawoyaweke nawo nawafika Lusu ichemigwe

kahi Beteli kuli isi ya Kanaani. ⁷ Nakazenga honhu ha kulavila nhambiko na kuhachema honhu aho Eli-beteli kwa vila aho ndo honhu Nguluwi nayelajile kwa heye mhela naloyali yombilima mkulugwe. ⁸ Debola chitumagwa wa Lebeka nakabagama, nakatiligwa hasi ha igodi lilinguchemigwa mwaloni nzingo ya kusini mwa Beteli. Lelo Yakobo nakahachema honhu aho Aloni-bakuti ilinguzeleka ibuyu lya kuzapila.

⁹ Yakobo naloyahiluche kulawa Padani-alamu, Nguluwi nakamlawila kahi na kumtambichiza. ¹⁰ Nguluwi nakamlonjela, “Itagwa lyako ndo Yakobo, ila huchemigwa ahyo kahi, sambi kochemigwa Isilaeli.” Lelo Yakobo nakachemigwa Isilaeli. ¹¹ Kahi Nguluwi nakamlonjela, “Heni ndo Nguluwi yawele na mong’ho. Uwe na wana wenji na mwonjezeche, kwa hegwe wolawila wanhu wenji wa nhanzi na nhanzi nyinji na wandewa. ¹² Isi yondiwapela Abulahamu na Isaka, ndokupa hegwe na wanago.” ¹³ Lelo loyasindile kulonga na Yakobo, Nguluwi nakamleka. ¹⁴ Yakobo nakemiza izengo honhu aho Nguluwi naloyalongase na heye, nakamjidila nhambiko ya chakunwa na mafuta. ¹⁵ Lelo Yakobo nakahachema honhu aho loyalongase na Nguluwi, Beteli.

Kupondigwa kwa Benjamini na kubagama kwa Laheli.

¹⁶ Yakobo na ivyazi lya heye lyeng’ha nawalutilila na majendo ga hewo kulawila Beteli. Nalowali utali umwenga wang’hali kufika Efulata, Laheli nakebatikwa na usungu ung’hang’hale wa kuponda. ¹⁷ Naye loyawele mli usungu awo, mkunga nakamlonjela,

“Uleche kugozola, kuponda mwana yunji mlume.” ¹⁸ Laheli aku yawele behi kubagama, nakamchema ayo mwana itagwa Iya Beni-oni. Ila mhaza wa mwana nakamchema Benjamini. ¹⁹ Laheli nakabagama na kutiligwa hafungo mwa nzila ilinguluta Efulata. Ayo ndo Betelehemu. ²⁰ Yakobo nakemiza izengo mchanya mwa chilaga cha Laheli liwele baho mbaka lehano. ²¹ Isilaeli nakalutilila na majendo na kwesela naloyapulute Migidoli-edeli izeleche kota ilingo Iya Edeli.

²² Mhela Isilaeli naloyali yochikala muisi ayo, mwanage Lubeni, nakawasa na Biliha, mpogozu yawele kota mchewake mhaza wa heye, na heye Isilaeli nakahulika mbuli azo.

Wana wa Yakobo (1 Mihela 2:1-2)

Yakobo nayali na wana kumi na weli. ²³ Wana wa Lea nawali Lubeni, mlelwa wa mwaluko wa Yakobo, na Simeoni na Lawi na Yuda na Isakali na Sebuluni. ²⁴ Wana wa Laheli nawali Yusufu na Benjamini. ²⁵ Wana wapondigwe na Biliha, chitumagwa mdala wa Laheli, nawali Dani na Nafutali. ²⁶ Na wana wapondigwe na Silipa, chitumagwa mdala wa Lea, nawali Gadi na Asheli. Awo ndo wana wa Yakobo yawawapatile naloyawele kula Padani-alamu.

Kubagama kwa Isaka

²⁷ Yakobo nakoka nakuluta Mamle kwa mhaza wa heye Isaka, ako Kiliati-aliba, ako Hebuloni, honhu hawele Abulahamu na Isaka nawekale kota wajenzi. ²⁸ Isaka nayali na miyaka miya imwe na makumi nane, ²⁹ nakabagama yawele yalalile lukami na nakaza kilumba na wasekulu

wa heye wamlongole. Wana wa heye Esau na Yakobo nawamtila.

36

Lulelo lwa Esau

¹ Ayi ndo mbuli ya walelwa wa Esau, ahyo ndo Edomu. ² Esau nakahesa wadala Wakanaani, Ada mhinza Eloni Mhiti na Oholibama mhinza wa Ana na kahi mzukulu wa Sibeoni Muhivi ³ na Basemati mhinza wa Ishimaeli, lumbulye Nebayoti. ⁴ Ada nakampondela Esau Elifasi, na heye Basemati nakampondela Leueli. ⁵ Oholibama nakampondela Yeushi na Yalamu na Kola. Awo ndo wana wa Esau woyawapatile naloyekale kuli isi ya Kanaani.

⁶ Hamba Esau nakawahola wachewake na wange walume na wadala na wanhu weng'ha wa haluga hake, na misenga na migongolo ja heye jinji na vinhu vya heye vyeng'ha navyoyapalile kuli isi ya Kanaani, nakahamila honhu hanji, kutali na mng'holoze Yakobo. ⁷ Nakadita ahyo kwa vila vinhu vya hewo navyali vinji mbaka nawalemwela kikala hamwe. Isi nayowekale kota wajenzi nayali ndodo kwa winji wa vinhu navyowali navyo na misenga. ⁸ Ahyo, Esau nakaluta kikala kuli isi ya vidunda vya Seili. Itagwa linji lya Esau ndo Edomu.

⁹ Ayi ndo mbuli ya wana wa Esau, mhaza wa Edomu kuli vidunda vya Seili. ¹⁰ Wana wa Esau wali Elifasi yapondigwe na Ada mchewake, na Leueli yapondigwe na Basemati mchewake yunji. ¹¹ Wana wa Elifasi wali Temani na Omali na Sefo na Gatamu na Kenasi. ¹² Elifasi nayali na

mhawake itagwa lyake Timuna. Ayu nakampondela mwana itagwa lyake Amaleki. Wano nawali wana wa mchewake Esau nayachemigwe Ada ¹³Basemati mchewake Esau, nakamponda Leueli. Wana wa Leueli wali Nahati na Sela na Shama na Misa. ¹⁴Oholibama mhinza wa Ana, mhinza wa Sibeoni, nakampondela Esau wana wadatu, Yeushi na Yalamu na Kola.

¹⁵Awa ndo wakulu wa nhanzi ilawile kwa Esau. Elifasi, nayaweke mlelwa wa mwaluko wa Esau nakawaponda Temani na Omali na Sefo na Kenasi ¹⁶na Kola na Gatamu na Amaleki, chila yumwe wa hewo nayali mkulu wa nhanzi ya heye. Awo weng'ha ndo wana wa Elifasi kuli isi ya Edomu, nawalawile kwa Ada mchewake Esau. ¹⁷Leueli, mwanage Esau, nakawaponda Nahati na Sela na Shama na Misa. Chila yumwe nayali mkulu wa nhanzi ya heye. Awo weng'ha ndo wana wa Leueli kuli isi ya Edomu nawalawile kwa Basemati mchewake Esau. ¹⁸Wana wa Oholibama mchewake Esau nawali, Yeushi na Yalamu na Kola, chila yumwe nayali mkulu wa nhanzi ya heye. Awo weng'ha ndo wana wa Oholibama mhinza wa Ana, mchewake Esau. ¹⁹Lelo awo ndo walelwa wa Esau mina ndo Edomu, chila yumwe nayaweke mkulu wa nhanzi ya heye.

*Walelwa wa Seili
(1 Mihela 1:38-42)*

²⁰Awa ndo walelwa wa Seili Mholi, na ndo wenyeng'hayeye wa isi ayo, Lotani na Shobali na Sibeoni na Ana ²¹na Dishoni na Eseli na Dishani, chila yumwe nayali mkulu wa nhanzi ya heye mli wala Waholi wa lulelo lwa Seili, kuli isi ya Edomu.

²² Wana wa Lotani nawali Holi na Hemani, na lumbulye Lotani nayachemigwe Timuna. ²³ Wana wa Shobali nawali Alivani na Manahasi na Ebali na Shefo na Onamu. ²⁴ Wana wa Sibeoni nawali Aya na Ana. Ana nandoyaziwene nzasa za mazi gapwituche kuchiwala, naloyali yodima midogowi ja mhaza wa heye Sibeoni. ²⁵ Wana wa Ana nawali Dishoni na mhinza yumwe itagwa lyake Oholibama. ²⁶ Wana walume wa Dishoni nawali Hemdani na Eshibani na Itilani na Kelani. ²⁷ Wana walume wa Eseli nawali Bilihani na Saawani na Akani. ²⁸ Wana walume wa Dishani nawali Usi na Alani. ²⁹ Lelo awo ndo wakulu wa Waholi, Lotani na Shobali na Sibeoni na Ana ³⁰ na Dishoni na Eseli na Dishani, chila yumwe wa hewo yawele mkulu wa nhanzi ya Waholi kuli isi ya Seili.

*Wandewa wa isi ya Edomu
(1 Mihela 1:43-54)*

³¹ Awa ndo wandewa nawalongoze isi ya Edomu, lokung'hali kuduha mndewa ne yumwe yalongoze Waisilaeli. ³² Bela, mwana Beoli, nakalongoza isi ya Edomu yawele na ng'handu ya undewa kuli muji wa Dinaba. ³³ Bela loyabagame, Yobabu mwana wa Sela kulawa Bosila nakalongoza honhu hake. ³⁴ Yobabu loyabagame, Hushamu wa isi ya Watemani, nakalongoza honhu hake. ³⁵ Hushamu loyabagame, Hadadi mwana wa Bedadi nakalongoza honhu hake, ng'handu ya heye ya undewa nayali kuli muji wa Aviti. Ayu ndo nayawatowile na kuwasumya Wamidiani kuli isi ya Moabu. ³⁶ Hadadi loyabagame, Samula

kulawila Masileka, nakalongoza honhu hake. ³⁷ Samula loyabagame, Shauli kulawila Lehoboti, muji uwele behi na lwanda lwa Eyufulate, nakalongoza honhu hake. ³⁸ Shauli loyabagame, Baali-hanani, mwana wa Akiboli, nakalongoza honhu hake. ³⁹ Baali-hanani loyabagame, Hadadi nakalongoza honhu hake, na itagwa lya muji wa heye liwa Pau. Mchewake Akiboli nayali Mehetabeli, mhinza wa Matiledi na mzikulu wa Mesahabu. ⁴⁰ Wakulu wa nhanzi zilawile kwa Esau, kota nhanzi za hewo na honhu hao ha kikala, wali Timuna na Aluva na Yeteti ⁴¹ na Oholibama na Ela na Pinoni ⁴² na Kenasi na Temani na Mibisali ⁴³ na Magidieli na Ilamu. Awo ndo wakulu wa Edomu, wachemigwa kulawa honhu hawo kuli honhu ha isi nazowekale. Esau nayali sekulu wa Waedomu.

37

¹ Yakobo nakalutilila kikala kuli isi ya Kanaani, moyali ngikala mhaza wa heye kota mjenzi. ² Ayi ndo mbuli ya lukolo lwa Yakobo, Yusufu naloyali msongolo wa miyaka kumi na saba, nayali yodima ming'holo na mhene hamwe na wang'holoze, wana wa Biliha na Silipa wadala wa mhaza wa heye. Yusufu nayali yomlonjela mhaza wa heye mbuli za wihe wa wang'holoze. ³ Isilaeli nakamgana lukami Yusufu kusinda wana weng'ha, kwa vila nakapondigwa mhela wa ulalilo wa heye na nakamhonela Yusufu ikanzu lya chiuyeng'ha linoligwe ng'hatu. ⁴ Ila wang'holoze vyowawene kota mhaza wa hewo

nakamgana Yusufu kusinda hewo, nawamzudila ne kulonga na heye goya.

Yusufu kangulota

⁵ Nechilo imwe, Yusufu nakalota, ila loyawasimile wang'holoze, hewo nawamzudila ng'hatu. ⁶ Nakawalonjela, “Mhulichize vyondotile. ⁷ Nandota kota tweng'ha twali kumgunda tukowezeza nyhinza na baho du nyhinza ya heni nazima wima. Nyhinza za hemwe, nazikungajiza na kuzunguluta na kinamizila nyhinza ya heni.” ⁸ Wang'holoze nawamuza, “Ndaze, kwangugana kutulonjela kota kotulongoza? Ama kowa na ludali kwa hetwe?” Lelo walutilila kumzudila ng'hatu kwa mbuli ya kulota na ulonzi wa heye. ⁹ Hamba Yusufu nakalota kahi, nakawasimila wang'holoze yolonga, “Mhulichize, ndota kahi, nambona nhondwe kumi na imwe na isanya na nyelezi, nazinamizila heni.” ¹⁰ Loyamsimile mhaza na wang'holoze kulota ako, mhaza wa heye nakamng'hanuchila yolonga, “Ndo kulota kwachi ako koulotile? Ndaze, yotulapa heni na mayako na wang'holozo kuya na kinamiza hasi hamwando ha hegwe kukutogola?” ¹¹ Wang'holoze nawamonela fihi, ila mhaza wa heye nakalutilila kijesa mbuli ayo.

Yusufu nakaguzigwa na wang'holoze

¹² Zuwa limwe, wang'holoze Yusufu nawaluta kudima misenga ja mhaza wa heye behi na Shekemu. ¹³ Isilaeli nakamlonjela Yusufu, “Kuvizela kota wang'holozo wangudima migongolo kula Shekemu. Lelo ndangugana

ndikulajize kwa hewo.” Yusufu nakedichila, “Heni nda goya.” ¹⁴ Mhaza wa heye nakamlonjela, “Ulute ukawalole wang'holozo na migongolo wone wawele wakomu hamba uye undonjele.” Yakobo nakamlajiza Yusufu kulawila ibindi lya Hebuloni. Yusufu naloyawele behi na Shekemu, ¹⁵ munhu yumwe nakamfika yolubaluba mchiwala, nakamuuza, “Kwangupala choni?” ¹⁶ Yusufu nakamwidichila, “Ndanguwapala wang'holozangu, dedede, undonjele honhu howali ngudima migongolo.” ¹⁷ Yula munhu nakamlonjela, “Ndangijesa kota mina woka, kwa vila nandiwahulika wolonga kota wanguluta Dotani.” Lelo Yusufu nakawawinza wang'holoze nakawafika ako Dotani.

¹⁸ Wang'holoze lowamuwene yang'hali kutali, hanoya behi, nawaheha wogana wamkopole. ¹⁹ Nawalongasa, “Mloleni! Yula yalingulota kanguya. ²⁰ Natumkopole na kumtoza mli izimbo lilihela mazi, hamba tolonga kota nakadakuligwa na igongolo ling'hang'hale lya kisolo. Hamba tolola ako kulota kwa heye kowa ndaze.” ²¹ Ila Lubeni loyahuliche luzi alo, nakagana kumlo-hola mli moko gawo, nakawalonjela wang'holoze, “Dedede, tuleche kumkopola. ²² Mleche kubohola danda. Ila mumjele amu mli ideho hano mchiwala, ila mleche kumlumiza.” Nakalonga ahyo leka yamlohole mmoko mwa hewo, na hamba yamhiluse kwa mhaza wa heye. ²³ Yusufu loyawafichile wang'holoze, nawamvula ikanzu lya chiuyeng'ha linoligwe. ²⁴ Hamba wamibata na kumtoza kuli ideho, ila ideho lila nahaliwele na mazi.

²⁵ Lowekalise kulya, nawona majendo ga Waishimaeli wojenda kulawila Gileadi kuza Misili. Ngamiya wa hewo nawapapa ubani na mafuta ga mono na manemane. ²⁶ Aho Yuda nakawalonjela wang'holoze, “Topegwa choni wone tumkopole mng'holozetu, na kuvisa kukopola kwa heye?. ²⁷ Inoga tumguze kwa awa Waishimaeli, ila tuleche kudita chinhu chiwala ukomu wa heye, kwa vila heye ka mng'holozetu na twaivyazi limwe.” Wang'holoze nawakunda ga heye. ²⁸ Waguzaji na wagulaji Wamidiani lowafichile honhu hala, awo wang'holoze wamlavya Yusufu kuli ideho na wamguza kwa Waishimaeli kwa migwala makumi meli, nawo nawamhola Yusufu mbaka Misili.

²⁹ Lubeni loyahiluche kuli lila ideho, nahamuwene Yusufu kahi, nakadega nguwo zoyavalile kwa masinzo. ³⁰ Nakawalutila wang'holoze na kuwalonjela, “Msongolo ka haduhu, nani ndute kahi?” ³¹ Nawalidumula singo ipongo limwe, nawahola ikanzu lya Yusufu na kwinjiza mli danda ya ila mhene. ³² Hamba wamhilichila lila ikanzu mhaza wa hewo, na kumlonjela, “Natulokota ikanzu ali, lole tandi, liwhana kota lya mwanago ama hebu.” ³³ Mhaza wa hewo nakalizela lila ikanzu, nakalonga, “Ena ng'hatu! Ndangijesa kota ne lunhwinhwi igongolo ling'hang'hale lya kisolo nalimdakula. Ndangukunda Yusufu kadumuligwa viwundewunde.” ³⁴ Aho Yakobo nakadega nguwo zoyavalile kwa masinzo na kuvala igunila mchuno kwa kulajila masinzo. Nakamlilila mwanage kwa mhela wa

mazuwa menji. ³⁵ Wanage walume na wadala nawoya kumhembuliza, ila heye nakalema kuhembulizwa yolongi, “Mndechi ndolutilila kulombocheza kwa mbuli ya mwana wa heni, mbaka hondibagama na kuluta kuli isi ya wabagame koyawele mwana wa heni”. Yakobo nandovyoyamlilile mwanage. ³⁶ Mhela awo kula Misili wala Wamidiani nawamguza Yusufu kwa munhu nayachemigwe Potifa, nayawele mng'hangala wa chimwe cha vilundo vya wamizi vya Falao.

38

Yuda na Tamali

¹ Mhela awo Yuda nakebagula na wang'holoze, nakaluta kikala na munhu yumwe Mwadulami itagwa lyake Hila. ² Loyali ako, Yuda nakamona mhinza wa Shua, Mkanaani, nakamhesa na kuwasa na heye. ³ Mhinza wa Shua nakebata himila, nakaponda mwana mlume, Yuda nakamchema Eli. ⁴ Nakahola himila inji, nakaponda mwana mlume, nakamchema Onani. ⁵ Hamba nakaponda mwana yunji mlume, nakamchema Shela. Mhela Shela loyapondigwe, Yuda nayali Kesibu. ⁶ Hamba Yuda nakamhesela mwanage wa mwaluko Eli, kwa mdala yachemigwe Tamali. ⁷ Ila Eli, mlelwa wa mwaluko wa Yuda, nayali na wihe hameho ha Mkulu Nguluwi, ahyo Mkulu Nguluwi nakamkopola. ⁸ Yuda nakamlonjela Onani, “Mhole mdala wa mng'holozo yabagame, ahyo kota vyoilinguganigwa kudita leka umpondele mng'holozo wana kulawa kwa mlamugo.” ⁹ Ila Onani nakavizela kota awo wana hawowa wa

heye. Ahyo, loyawasile na mdala wa mng'holoze nakabohola hasi nyhadikwa za lulelo, yolema kumpondela mng'holoze wana. ¹⁰ Chingu achi chihile ng'hatu hali meho ga Mkulu Nguluwi, nakamkopola Onani kahi. ¹¹ Ndo Yuda nakamlonjela Tamali, mdala wa mwanage, “Uhiluche kaye kwa mhaza wa hegwe, upone kuko ne kuhesigwa mbaka mwana wa heni Shela hoyowa msongolo.” Yuda nakadumba Shela kota kobagama kota wang'holoze. Lelo Tamali nakahiluka kaye kwa mhaza wa heye.

¹² Hamba mhinza wa Shua, mdala wa Yuda nakabagama. Yuda loyasindile kuwasiliza matanga, nakaluta na mganwa wa heye Hila, Mwadulami, nawaluta Timuna kwa wadumula milaika ja ming'holo ja heye. ¹³ Tamali loyahuliche kota mgosi wa heye nayali mnzila kuluta Timuna kudumula milaika ja ming'holo ja heye, ¹⁴ nakavula nguwo za mlekwa, na kigubika nguwo lukuli na kumeho, hamba kaza kikala honhu hawele na lwizi lwa Enaimu, chijiji nachiwele mnzila kuza Timuna. Nakadita ahyo, kwa vila nakona kota Shela nayali msongolo ila heye Tamali nahahesigwe yawe mdala wa heye.

¹⁵ Yuda nakamfika Tamali aho, nakejesa kota kamdala mng'hondwa, kwa vila nakegubika kumeho. ¹⁶ Aho ne kuvizela kota ayo nayali mdala wa mwanage, nakamlutila hala hafungo mwa nzila na kumlonjela, “Ndagugana kuwasa nagwe.” Tamali nakamuuza, “Komha choni hondikunda?” ¹⁷ Yuda nakamwidichila, “Ndokupa kanyehe ka mhene mli chilundo cha heni.” Tamali nakamlonjela, “Wilahe na

undechele chinhu kota chilajilo cha kungalila ako kanyehe.” ¹⁸ Yuda nakamuuzza, “Kwangugana ndikupe choni chiwe ulajilo?” Na heye nakamwidichila, “Umhe ayo pete iwele na ulajilo wa hegwe na ng'weso ya pete ayo na ayo ng'hweku ndivibate.” Yuda nakamha vinhu avyo vyeng'ha, nakawasa naye. Baho Tamali nakebata himila ya heye. ¹⁹ Tamali nakahiluka kaye, nakavula nguwo nazoyavalile nakuvala kahi nguwo za heye za ulekwa.

²⁰ Mhela Yuda loyamlajize Mwadulami yamhilichile kala kanyehe yula mdala leka yahiluse vinhu vyoyampele kota ulajilo, Hila nahamfichile. ²¹ Hila nakawauza wenyeng'haye wa Enaimu, “Kakohi yula mdala mng'hondwa nayaweke hafungo mwa nzila behi na hano?” Wamwidichila, “Enaimu hakuwele na mdala mng'hondwa.” ²² Ayo munhu nakahiluka kwa Yuda, nakamlonjela, “Simuwene. Kahi wenyeng'haye wa ako nawandonjela kota hakuwele na mdala mng'hondwa yoneche ako.” Wadala wanji nawali wodita ung'hondwa kota honhu ha kujifugamila jimalukolo jawo ²³ Yuda nakalanga, “Leche yahole vinhu avyo, hanji kotudita tusechigwe. Hegwe baho kona kota nandimigalila kanyehe, ila humuwene.”

²⁴ Lojikwete myezi jidatu, Yuda nakahulika kota, “Tamali mdala wa mwanage, kagaluka mng'hondwa, kahi kana himila kwa kudita ung'hondwa.” Yuda nakalajiza, “Mlavyeni kunze yasomigwe na chiluli.” ²⁵ Lowali womlavya kunze, Tamali nakalajiza usenga kwa mgosi wa heye yolonga, “Yaweke na vinhu avi ndo yamhele

himila. Lelo ndangugana umzele munhu yawele na pete ayi na ng'weso na ng'hweku ayi.” ²⁶ Yuda nakavizela vinhu avyo, nakalonga, “Tamali ndo yatanganiche kusinda heni, mina ndangukomya, simhesile heye kwa mwana wa heni Shela.” Kulawila zuwa alyo, Yuda hawasile kahi na Tamali.

²⁷ Mhela wa kuponda Tamali loufichile, naizeleka kota kana wanyambili. ²⁸ Usungu wa kuponda lowaluche, mwana yumwe nakalavya moko kunze, na heye mkunga kauwoha ng'weso ndung'hu, yolonga, “Ayu ndo yapondigwe mwaluko.” ²⁹ Ila mwana ayo loyahiluse moko mgati, mng'holoze nakatoma kupondigwa. Mkunga nakalonga, “Ndaze hegwe kupondigwa kwa lupichi?” Ahyo, nakachemigwa Pelesi. ³⁰ Hamba mng'holoze nakapondigwa yawele na ng'weso ndung'hu mmoko, na heye nakachemigwa Sela.

39

Mdala wa Potifa na Yusufu

¹ Yusufu loyaholigwe mbaka Misili, Mmisili yumwe nayachemigwe Potifa yawele chilongozi wa Falao na chilongozi wa chilundo cha heye cha wamizi, nakamgula kulawa kwa Waishimaeli wamigale Misili. ² Mkulu Nguluwi, nayali hamwe na heye Yusufu, nakamdita yasumye ng'hatu. Yusufu nayali yochikala mli ng'handu ya mkulu wa heye Mmisili. ³ Ayu mkulu wa heye nakavizela kota Mkulu Nguluwi nayali hamwe na Yusufu na ndo heye yaditile yasumye geng'ha yalingudita

Yusufu. ⁴ Yusufu nakaganika ng'hatu hali Potifa na ndo yawele chitumagwa wa heye nakadita yawe chilongozi wa ng'handanda ya heye na lufufu lweng'ha. ⁵ Kulawila mhela Potifa loyamditile Yusufu yawe mwamizi wa ng'handanda ya heye na mwamizi wa lufufu lwake, Mkulu Nguluwi nakaitambichiza ng'handanda ya ayo Mmisili kwa mbuli ya Yusufu. Utambichizo wa Mkulu Nguluwi uwa kwa chila chinhu choyawele nacho haluga na kumgunda. ⁶ Kwa mbuli ayo, Potifa nakamha ludali lwa vinhu vya heye vyeng'ha, na heye Potifa, nakaleka kudita choneche chila ila kulya chilyo cha heye yeka.

Yusufu nayali msongolo yanojile na wa kuganigwa. ⁷ Loukwete mhela udo hela, mdala wa Potifa nakanojezwa na heye Yusufu nakamlonjela, "Uwase na heni." ⁸ Ila Yusufu nakalema na kumlojela ayo mdala wa Potifa, "Hebu! Mkulu wa heni kamha ludali lwa chila chinhu hano haluga, na kwa vila ndahano, kahela lunhwinhwi kuwala chinhu choneche. ⁹ Ahano haluga heye kahela ludali kusinda heni. Heye handemeze kibata choneche ila hegwe kwa vila kwa mchewake. Lelo yowa ndaze ndite wihe ukulu na gehile hali Nguluwi." ¹⁰ Ayo mdala nakalutilila kumlenda Yusufu chila zuwa, ila Yusufu nahamhulichize na kukunda kikala behi na heye ama kuwasa na heye.

¹¹ Zuwa limwe Yusufu nakenjila mng'handanda kukola mijito kota vyoilinguganigwa, nayali yeka kwa vila walume wanji nawakolasa hamwe mijito nawali haduhu haluga. ¹² Mdala wa Potifa nakamibata ikanzu lyake na kumlonjela, "Uwase

na heni.” Ila Yusufu nakamlechela lila ikanzu mmoko mwa heye nakabilimila kunze. ¹³ Aho yula mdala loyawene Yusufu nakamlechela igolole mmoko mwa heye nakabilimila kunze, ¹⁴ nakawachema vitumagwa wa ng’handanda ya heye na kuwalonjela, “Loleni! Ayu Muebulaniya yotugalilwe kangutubasa soni. Nakoya kwa heni yogana kimbata kwa lupichi, ila heni nanhowa iyowe.” ¹⁵ Loyahuliche nditowa iyowe, nakalileka igolole lyake, na kubilimila kunze. ¹⁶ Yula mdala nakaliwika behi na heye lila igolole mbaka mlume wa heye loyahiluche haluga. ¹⁷ Nakamsimila mbuli ila yolonga, “Ayu chitumagwa Muebulaniya umigale kwa hetwe, nakambuyila kumbasa soni.” ¹⁸ Ila baho du lonhowile iyowe, nakalileka igolole lyake na kubilimila kunze.

¹⁹ Mkulu wa Yusufu loyahuliche ulonzi wa mchewake, kota chitumagwa wa heye ndovyoyaditile, nakazudila lukami. ²⁰ Nakamhola Yusufu na kumhindila mchinweng’ho, honhu nahowahindilwe wanhu waweke na nongwa kwa mndewa. Ahyo Yusufu nakapona hala mchinweng’ho. ²¹ Ila mbaka amo mchinweng’ho, Mkulu Nguluwi nayali hamwe na Yusufu, yomditila igano lya kwimilila mbaka kumdita yaganigwe hali mkulu wa chinweng’ho. ²² Ayo mkulu wa chinweng’ho nakamuwika Yusufu yawe chilongozi wa weng’ha waweke mchinweng’ho. Chila chinhu chiditikwe amo, nachiditikwa kwa ludali lwake. ²³ Ayo mkulu wa chinweng’ho nahajesile chinhu choneche chila choyapegwe Yusufu, kwa vila Mkulu Nguluwi nayali hamwe na Yusufu na

nakasumya chila chinhu choyaditile.

40

¹ Mhela wunji lozikwete mbuli azo, vilongozi weli wa mndewa wa Misili nawamditila wihe mndewa. Vilongozi awo wali mlolela vyakunwa mkulu na mgongomanya mibumunda mkulu wa mndewa. ² Falao nakazudizwa ng'hatu na awo vilongozi weli, ³ nakawahindila mgati mwa chinweng'ho cha mkulu wa chilundo cha wamizi honhu nahoyahindilwe Yusufu. ⁴ Mkulu wa chilundo cha wamizi nakamhagula Yusufu yawe chitumagwa wa hewo. Nawo nawekala mchinweng'ho mhela umwenga.

⁵ Nechilo imwe, yula mlolela vyakunwa mkulu, na yula mgongomanya mibumunda mkulu wa mndewa wa Misili, chila yumwe nakalota ilivinji na chila ulotezi nawali na utang'huzi ulivinji. ⁶ Yusufu loyalutile kwa hewo lufuku kuwalola, weng'ha weli wali na lunhwinhwi. ⁷ Yusufu nakawauza awo vilongozi wa Falao nawawe mchinweng'ho hamwe na heye, mng'handu mwa mkulu wa heye, “Ndaze, lehana mwangoneka mna masinzo?” ⁸ Nawamwidichila, “Tuna masinzo kwa vila kuduhu munhu ne yumwe yatang'ulile vyotulotile.” Yusufu nakawalonjela, “Ndaze, kutang'hula kulota aku haiwa mijito ja Nguluwi? Lelo mndonjele kulota kwa hemwe.”

⁹ Mlolela vyakunwa mkulu wa mndewa nakamsimila Yusufu vyoyalotile yolongu, “Nandota hino, nambona mzabibu kumwando kwa heni, ¹⁰ nawo wali na nhagala zidatu. Baho du, lowaluche kutitima mahamba, uluwa ubahula, na ving'honyo

vyake viwa zabibu zipile. ¹¹ Mmoko mwangu ndali na chizombe cha Falao, ng'hama zabibu mli chizombe acho, na ndimha Falao.” ¹² Yusufu nakamlonjela ayo chitumagwa, “Kutang'hula kwa vyoulotile ndo hino, zila nhagala zidatu ndo mazuwa gadatu. ¹³ Logopuluta mazuwa gadatu, Falao kokwinula nakolawa mchinweng'ho na kukuhilusa kahi mli ulongozi louwele nawo. Koweza kahi kumha Falao chizombe mmoko kota vyowali uditu aho katali. ¹⁴ Ila dedede, uleche kusemwa ndiyago mhela mbuli hozikulu-tila goya, unhowanhile na kunyhema hali Falao nani ndawe amu mchinweng'ho. ¹⁵ Mina heni nyholigwa kuli isi ya Waebulaniya na hano Misili siditile choneche chindapa mbichigwe mchinweng'ho.”

¹⁶ Yula mgongomanya mibumunda mkulu, loyawene utang'huzi ula unoga, nakamlonjela Yusufu, “Na heni nandota, ndidwiche kumutwi nyhelo zidatu za mibumunda. ¹⁷ Kuli luhelo lwa kuchanya, mwali na vilyo vinji vitelechigwe kwa mbuli ya mnvina ya Falao. Ila videje vyali vidobola na kulya kuli luhelo alo naluwele kumutwi wa heni.” ¹⁸ Yusufu nakamlonjela, “Ulaguzi wa vyoulotile ndo awu, zila nyhelo zidatu ndo mazuwa gadatu. ¹⁹ Logopuluta mazuwa gadatu, Falao kokulavya mchinweng'ho, kowinula mutwi wa hegwe na kuniniza lukuli mchanya mli igodi, navyo videje vyolya lukuli lwako.”

²⁰ Kuli zuwa lya kadatu, iwele ndo zuwa lya mnvina ya kukumbuchila kupondigwa kwa Falao nakawawichila chilyo wakulu wa heye

weng'ha. Nakawalavya mchinweng'ho mlolela vyakunwa mkulu na mgongomanya mibumunda mkulu, nakawawika hali wakulu wani wa heye. ²¹ Hamba nakamhilusila ukulu yula mlolela vyakunwa, leka yamigalile Falao chizombe. ²² Ila yula mgongomanya mibumunda nakamniniza kuli igodi, kota Yusufu navyoyatang'ule kulota kwa hewo. ²³ Ahyo, yula mlolela vyakunwa nakamsemwa Yusufu, honhu ha kumkumbuka.

41

¹ Lojikwete miyaka mili, Falao nakalota, nake-wona yemile hafungo mwa lwanda lwa Naili, ² nakona misenga saba jinenehe na kunojeza jilawa mlwanda lwa Naili na kuya kulya mis-olo. ³ Hamba misenga jinji saba jigandile na jihile ng'hatu najilawa mlwanda lwa Naili, juya na kwima behi na jila misenga jinenehe ha-fungo mwa lwanda. ⁴ Ajo misenga jigandile lukami najiwalya jila misenga jinenehe, aho Falao nakalilimka. ⁵ Loyawasile kahi, nakalota lwa keli, nakona miso mikulu saba ja uhemba na ji-titime jizuchile mli ibeleje limwe. ⁶ Hamba lo-gakwete ago, miso jinji saba mizisili jikalile kwa ivuche lya mbeho kulawa kugunuche nalilaw-ila. ⁷ Ajo miso saba, najimela jila miso saba jitiliwale jinenehe na jiwele na nyhule nyinji. Falao loyalilimche, nakavizela kota nayali yolota. ⁸ Lokubwemwenzuche, Falao yawele na lunhwin-hwi lukami, nakawachema wahawi weng'ha wa Misili na wawele wasomile lukami na kuwalon-jela navyoyalotile, ila kuduhu ne yumwe yadahile kutang'ula vyoyalotile.

⁹ Ndo yula mlolela vyakunwa mkulu nakamlonjela Falao kata, “Lehano ndangukumbuchila hala londitile gehile ga heni. ¹⁰ Mhela wula loutuzudile hetwe vitumagwa wa Falao, heni na mgongomanya mibumunda, nakutuhindila mng’handamwa ngome ya mkulu wa chilundo cha wamizi. ¹¹ Nechilo imwe natulota, chila yumwe nakalota ilivinji na chila ulotezi nawali na utang’huzi ulivinji. ¹² Lelo msongolo yumwe Muebulaniya, chitumagwa wa mkulu wa wamizi, nayali hamwe na hetwe mchinweng’ho. Lotumsimile kulota kwa hetwe, na heye nakatutang’ulila chila yumwe wa hetwe choyalotile. ¹³ Na iwa kota vila vyoyatutang’ulile. Heni nanyiluswa kuli mijito ja heni na yula mgongomanya mibumunda nakaninizwa kuli igodi.”

¹⁴ Lelo Falao nakahilika wanhu, nakamchema Yusufu, nawamigala himahima kulawila kuchinweng’ho. Nakabeya mnvili na kuvala nguwo zinji na kwinjila kwa Falao. ¹⁵ Falao nakamlonjela Yusufu, “Ndota ila kuduhu munhu yadahile kutang’hula. Nanyhulika lutogo lwa hegwe kota wone munhu yakulonjele kulota kwa heye koweza kutang’hula.” ¹⁶ Yusufu nakamwidichila Falao, “Ndahela uwanzi awo, ila Nguluwi kokwidichila vitanganiche.” ¹⁷ Aho Falao nakamlonjela Yusufu, “Nandota kota nanyhima hafungo mwa lwanda lwa Naili, ¹⁸ nambona misenga saba jinojile na jinonile jilawa mlwanda lwa Naili na kulya misolo. ¹⁹ Awo nawawinzwa na misenga jinji saba jigandile lukami. Heni sinajona misenga jifandile kota ajo kuli isi ya Misili. ²⁰ Lelo jila misenga

jigandile lukami jiwadakula jila misenga saba jinenehe lukami. ²¹ Ila lojiwadakule jila misenga jinenehe, munhu yoneche howeza kuvizela kota najiwadakula jiyawo, kwa vila najali jigandile hihila kota mwaluko. Aho nandilimka kulawa kuli kuwasa. ²² Kahi nandota, mbona miso saba jimemile nyhule jitiliwale kuli ibeleje limwe. ²³ Hamba najiwinzigwa na miso minji saba jilihela chinhu, jigandile na jikalile kwa ivuche lya mbeho ya kugunuche. ²⁴ Jila mizuchila jigandile jimela jila mizuchila saba jitiliwale. Lelo heni nandiwalonjela wahawi kulota aku ila kuduhu munhu yadahile kundonjela goya.”

²⁵ Aho Yusufu nakamlonjela Falao, “Kulota kwa hegwe kweng’ha kwangulajila mana imwe. Nguluwi nakakugubulila mbuli zoyalingugana kudita behi hihi. ²⁶ Jila misenga saba jinonile, ndo miyaka saba, na jila mizuchila saba jinonile ndo miyaka saba kahi, kulota kwa hegwe kuna mana imwe. ²⁷ Jila misenga jigandile lukami, jiwadakule jila misenga jinonile, na jila miso saba jilihela chinhu jikalizwe na ivuche lya mbeho kula kugunuche, izeleche kota ndo miyaka saba ja nzala. ²⁸ Kota vyondikulonjele, hegwe Falao, Nguluwi nakakugubulila mbuli zoyalingugana kudita behi hihi. ²⁹ Kowa na miyaka saba ja kiguta kuli isi yeng’ha ya Misili. ³⁰ Ila hamba kowa na miyaka saba ja nzala, na kiguta kuleche kukumbuchilwa. Nzala ayo yoigaza isi ino. ³¹ Kiguta ako kuleche kukumbuchilwa ng’hatu kwa vila nzala yoikuya yowa ng’hulu lukami. ³² Kulota kwa hegwe nakuya mala mbili kwa nhelo mbili zilingiwhana kukulajila kota Nguluwi nakamula

kwa kukomya kudita ahyo, na heye kodita mbuli ayo behi hihi.

³³ “Lelo inoga sambi, hegwe Falao, umlajize munhu yawele na uwanzi na luhala, umhe mijiito na ludali lwa kuilolela isi yeng’ha ya Misili.

³⁴ Kahi, gwaa Falao, wahagule wamizi wani hano muisi, uwalonjele wakungajize chinhu chimwe kuli chila vinhu vihanu vya mbena yeng’ha ya Misili kuli mhela uno wa miyaka saba ya kiguta.

³⁵ Uwalonjele awo wamizi wakungajize chilyo cheng’ha kuli miyaka saba ilinguya ya mbena kwa winji. Nyhule azo ziwichigwe hali ludali lwa wamizi wa hegwe, gwaa Falao, iwe ng’hano ya chilyo kwa miji jeng’ha, nawo wailolele nyhule ayo. ³⁶ Chilyo acho chowa ng’hano ya hamba kwa isi ya Misili leka ileche kubagama kwa nzala ya miyaka saba ilinguya.”

Yusufu kangupegwa ukulu

³⁷ Kwamula koyamule Yusufu nakoneka kunoga hali Falao na wakulu wa heye weng’ha.

³⁸ Ahyo Falao nakawauza wakulu wa heye, “Munhu ayu kana muhe wa Nguluwi. Ndaze, towa na munhu yunji kahi kota ayu?” ³⁹ Hamba Falao nakamlonjela Yusufu, “Kwa vila Nguluwi nakakugubulila aga geng’ha, kuduha munhu yawele na luhala na nyhala kota hegwe. ⁴⁰ Hegwe

ndo munhu yailongoza isi ya heni, na wanhu wa heni weng’ha wowa hali ulongozi wa hegwe. Heni hela ndo mkulu kuleka hegwe kwa vila ndangukalisa hali chigoda cha undewa. ⁴¹ Lelo Yusufu ndangukuwika sambu uwe mkulu wa isi yeng’ha ya Misili.” ⁴² Aho Falao nakailavya

pete iwele ulajilo wa heye hali chidole cha heye na kumvika Yusufu, nakamvika na ivalo lya heye lya kitani inojile na ugasi wa dhahabu kuli singo ya heye. ⁴³ Falao nakamkwinhiza kuli mutuka ya heye ya keli ya falasi na wamizi nawelongoza kumwando kwa Yusufu wotowa iyowe na kulonga, “Mumfugamile!” Ahi ndo Falao vyoyampele Yusufu ulongozi mkulu hali isi yeng’ha ya Misili. ⁴⁴ Kupuluta kwa aga, Falao nakamlonjela Yusufu, “Heni ndo Falao. Ndangulonga, munhu yoneche hali isi yeng’ha ya Misili yaleche kudita chinhu choneche ne kukundizwa na hegwe.” ⁴⁵ Falao nakamgalila Yusufu itagwa lya Chimisili, Safenati-panya. Nakamhesela Asenati mhinza wa Potifela, mtambika wa muji wa Oni. Lelo Yusufu nakaluka kijendela isi yeng’ha ya Misili.

⁴⁶ Yusufu nayali na miyaka makumi gadatu loyaluche kumkolela mijito Falao, mndewa wa Misili. Nakalawa kaye kwa Falao na kuijendela isi yeng’ha ya Misili. ⁴⁷ Kuli miyaka ila saba ya kiguta, migunda ja Misili najilavya mbena nyinji lukami. ⁴⁸ Yusufu nakakungajiza chilyo cheng’ha mhela ula wa miyaka saba ya kiguta na kuwika ng’hano kuli miji ja Misili. Kuli chila muji nakawika ng’hano kulawa kuli migunda ja behi na muji awo. ⁴⁹ Yusufu nakawika nyhule mng’hano kwa winji ng’hatu naiwa nyinji kota sangalaza ya bahali, mbaka nailemwela kuwazika.

⁵⁰ Kung’hali kwaluka miyaka ja nzala, Yusufu nayali na wana walume weli kwa mchewake Asenati, mhinza wa Potifela, mtambika wa muji wa Oni. ⁵¹ Yusufu nakamchema wana wa heye

wa mwaluko Manase, yolonga, “Nguluwi nakan-dita ndisemwe kugaya kwa heni kweng’ha na wang’holoze mhaza wa heni.” ⁵² Mwana wa heye wa keli nakamchema Efulaimu, yolonga, “Ngu-luwi nakangalila mwana kuli isi ya kugaya kwa heni.”

⁵³ Miyaka jila saba ja kiguta hala Misili najikola. ⁵⁴ Najaluka miyaka saba ja nzala kota navyoyalonjile Yusufu hala hamwande. Isi zinji zeng’ha nazali na nzala, ila isi yeng’ha ya Misili nayali na chilyo. ⁵⁵ Wanhu wa Misili lowaluche kona nzala, nawamlilila Falao yawagalile chilyo. Na heye Falao nakawalonjela Wamisili weng’ha, “Mlute kwa Yusufu, loyawalonjelani mkole mumhulichize.” ⁵⁶ Nzala nailutilila kuwa ng’hulu na kwenela isi yeng’ha. Aho Yusufu nakachumula ng’hano zeng’ha, nakawaguzila Wamisili chilyo. ⁵⁷ Wanhu kulawa chila honhu muisi nawoya Misili kwa Yusufu kugula chilyo, kwa vila nzala nayali ng’hulu kuli isi yeng’ha.

42

¹ Yakobo naloyahuliche kota kwali na nyhule ako Misili, nakawalonjela wanage, “Lekachoni mwangikalisa mchilola hela? ² Nanyhulika kota Misili kuna nyhule. Mlute ako mkagule nyhule tuleche kubagama kwa nzala.” ³ Ahyo, wang’holoze kumi wa Yusufu nawaluta Misili kugula nyhule. ⁴ Ila Yakobo nahamlechile Ben-jamini mng’holoze Yusufu yalute hamwe na hewo mina nakadumba kota koweza kugazigwa. ⁵ Lelo wana wa Isilaeli nawafika Misili wawele na

wanhu wANJI walutIle kugula chIlyo, mina kuli isi ya Kanaani nako kwali na nzala.

⁶ Mhela awo Yusufu nayali ndo chilongozi ako Misili. Heye ndo yawele na ludali lwa kuwaguzila wanhu chIlyo. Wakulugwe nawoya kumwinamila mbaka hali magulu ga Yusufu kwa kufugama. ⁷ Yusufu loyawawene wakulugwe nakawazela, ila heye nakawadita kota wajenzi, nakalonga nawo aku yang'hang'hale. Nakawauza, “Mlawila kohi hemwe?” Nawamwidichila, “Tulawila isi ya Kanaani, tuya kugula chIlyo.” ⁸ Hanga Yusufu nakawazela wakulugwe, hewo nahawamzelele. ⁹ Yusufu nakakumbuchila navyoyalotile katali kwa mbuli ya wakulugwe, nakawalonjela, “Hemwe muya kutupugajiza. Muya kulola isi ya hetwe vyoiwele na kubowala” ¹⁰ Hewo wamwidichila, “Hebu, mkulu wa hetwe. Hetwe vitumagwa wa hegwe tuya kugula chIlyo. ¹¹ Hetwe twa lukolo, wana wa mhaza yumwe. Hetwe twa vitumagwa wa hegwe na twa wanhu tutanganiche, na hatuwele wapugajizi hebu.” ¹² Ila Yusufu nakalonga, “Hebu! Hemwe muya kulola kubowala kwa isi ya hetwe.” ¹³ Nawamlonjela, “Hetwe, vitumagwa wa hegwe, twa kumi na mbili, wana wa munhu yumwe, wenyeng'haye wa isi ya Kanaani. Mdodo wa hetwe nakapona na mhaza kaye, na mng'holozetu yunji kabagama.” ¹⁴ Ila Yusufu nakawalonjela, “Kota navyondonjile, hemwe mwa wapugajizi hela. ¹⁵ Ahi ndo vyomjezigwa, ndangilaha kwa itagwa Iya Falao, kota hamlawa aha mbaka mdodo wa hemwe hoyokuya. ¹⁶ Mumlajize yumwe wa hemwe yakamigale

ayo mng'holozenu mdodo, hanga wayenu wanji wombeteza mchinweng'ho. Aho ndo ulonzi wa hemwe wozeleka kukomya kokuli. Wone hebu, ndangilaha kwa itagwa Iya Falao kota hemwe mwa wapugajizi.” ¹⁷ Hamba nakawawika weng'ha mchinweng'ho kwa mhela wa mazuwa gadatu.

¹⁸ Zuwa Iya kadatu, Yusufu nakawalonjela, “Kwa vila heni ndangumdumba Nguluwi, mdite hino leka muwe wakomu. ¹⁹ Wone mkomya hemwe mtanganika, yumwe wa hemwe yapone mchinweng'ho na wanji wawegalile nyhule wang'holozenu wawele na nzala. ²⁰ Hamba mmigale kwa heni mdodo wa hemwe. Ayi yotawiza kukomya kwa ulonzi wa hemwe, namwe hamkopoligwa.” Lelo nawakunda kudita ahyo. ²¹ Hamba walongasa hewo kwa hewo, “Twangukomya hetwe tumditila vihi mng'holozetu. Hanga natumona yawele na ching'oni mnhumbula, hetwe nahatumhulichize hala nahoyatulandile. Ndo mina kugaya aku kweng'ha kutuyila.” ²² Lubeni nakawalonjela, “Ndaze, hemwe nasiwalonjelani tuleche kumditila gehile mng'holozetu? Ila hemwe nahamnyhulichize. Lelo twangugazigwa kwa mbuli ya danda ya heye.” ²³ Hewo nahawavizelele kota Yusufu nakavizela geng'ha ago gowalonjile, mina naloyalonjile na hewo nayali kwa nzila ya munhu yavizelele ulonzi ula. ²⁴ Yusufu nakaluta hafungo, nakaluka kulila. Loyanyamalile, nakahiluka kulongasa na hewo. Hamba nakamibata Simeoni na kumuwopa pingu hali meho ga hewo.

Wang'holoze Yusufu wanguhiluka kaye

²⁵ Yusufu nakalajiza mihako jawo jiwichigwe nyhule, chila yumwe yahilusilwe migwala ja heye mli mhako wa heye na wapegwe ndiya ya mnzila. Nawaditilwa mbuli azo zeng'ha.

²⁶ Wawadwika midogowi jawo mihako jawo ja nyhule na kuka. ²⁷ Naiwa lowafichile honhu ha kuwasa wajenzi ako kunzila, yumwe wa hewo nakagubula igunila lyake leka yalipe chilyo idogowi lyake, nakabubuwala kona migwala hamlomo mwa igunila. ²⁸ Nakawalonjela

wang'holoze, “Migwala ja heni jeng'ha jihiluswa. Azino hano hamlomo mwa igunila lyangu!” Lowahuliche ago, nawagozola. Nawelola aku wokakama na kiwuzo, “Ndo mbuli yachi ayi yatuditile Nguluwi?”

²⁹ Lowafichile isi ya Kanaani kwa mhaza wa hewo Yakobo, nawamsimila geng'ha gayawafichile nawamlonjela, ³⁰ “Mndewa wa isi ila nakalonga natwe kwa kung'hang'hala, na kijesa kota hetwe twangupugajiza gali mli isi ya heye. ³¹ Ila hetwe natumlonjela kota hetwe twa wanhu watanganiche na hatulingupugajiza isi ya wanhu. ³² Natumlonjela hetwe twa kumi na weli wa mhaza yumwe, na yumwe wa hetwe nakabagama na yula mdodo ka kaye kuli isi ya Kanaani hamwe na mhaza wa hetwe. ³³ Ndo chilongozi wa isi ila nakatulonjela, ‘Ahi ndo vyondiwazela kota hemwe mwangukomya kota mwa wanhu wa kukomya, mlecheni kwa heni yumwe wa hemwe, namwe mponile muhiliche chilyo kaye kwa wanhu wa hemwe wawele na nzala. ³⁴ Hamba mmigale kwa heni ayo

mdodo wa hemwe na aho ndovizela kota hemwe hamuwele wasunjilila wa isi ya wanhu ila mwa wanhu mtanganiche. Homdita ahyo ndomlechela mng'holozenu, namwe mokundigwa muwe mguza na kugula vinhu kuli isi ayi.' ”

³⁵ Lowali wojida nyhule mli migunila jawo, nawabubuwala kona chila yumwe wa hewo kahilusilwa mhako wa sendi mgati mwa igunila lya heye. Lowawene ago, weng'ha hamwe na mhaza wa hewo nawamema majesa. ³⁶ Mhaza wa hewo Yakobo, nakawalonjela, “Mwangumboka wana wa heni! Yusufu haduhu, Simeoni haduhu, sambu mwangugana kumhola Benjamini. Nongwa zeng'ha azo zifika heni!”

³⁷ Aho Lubeni nakamlonjela mhaza wa heye, “Wone ndemwele kumhilusa Benjamini, wakopole wana wa heni weli. Mleche Benjamini mmoko mwa heni, nani ndomlolela na kumhilusa kwa hegwe.” ³⁸ Ila mhaza wa heye nakamwidichila, “Mwana wa heni holuta na hemwe, mng'holoze mina nakabagama, na heye yeka ndo yaponile. Heni ndala ndina mbuliza hekwa, wone msongolo ayu yafichigwe na nongwa yoneche mlimajendo yomkwaluka, mweng'ha monyilika kuli isi ya wabagame mbele ng'hongoloka na mbuliza na memile masinzo.”

43

¹ Hamba nzala nailutilila kung'hang'hala ng'hatu kuli isi ila ya Kanaani. ² Chila chilyo nachowagulile kula Misili nalochimalile, Yakobo nakawalonjela wanage, “Mlute kahi Misili mkatugulile chilyo.” ³ Ila Yuda nakamlonjela

mhaza wa heye, “Yula munhu nakatulonjela yang'ang'ale yolonga, ‘Siwabochema wone hamuyile na mng'holozo mdodo.’” ⁴ Wone kokunda Benjamini tulutase, lelo toluta kukugulila chilyo. ⁵ Ila wone hulingukunda tulutase hamwe, hatuluta hebu ako, kwa vila yula munhu nakatulonjela hazelu, ‘Hammbona homkuya ne mdodowenu.’ ” ⁶ Isilaeli nakalonga, “Lekachoni mnyinjize kuli magazo kwa kumlonjela ayo munhu kota mwanaye mng'holozenu yunji?” ⁷ Nawamwidichila, “Yula munhu nakatuza yakangaze ng'hatu kwa mbuli ya ivyazi lya hetwe yolonga, ‘Ndaze, mhaza wa hemwe yang'hali mkomu? Ndaze, mwanaye mng'holozenu yunji?’ Ahyo natumwidichila kota vyoyatuuzile. Hatulinguvizela kota kotulonjela, ‘Mmigale mng'holozenu.’ ” ⁸ Yuda nakamlonjela, Yakobo mhaza wa heye, “Ung'hundize heni ndute na heye leka tuche himahima, tuche tukakugulile chilyo, tuleche bagama na nzala hamwe na hegwe na wana wa hetwe. ⁹ Nene baha ndowa mwamizi wa heye. Hegwe kondanda heni. Wone simhiluse umone kwa meho gako, nongwa yeng'ha iwe kwa heni mazuwa gose. ¹⁰ Wone nahatukawile, natwali tulutile na kuhiluka lwa keli.”

¹¹ Aho Yakobo mhaza wa hewo nakawalonjela, “Lelo, kwa yangulapigwa iwe ahyo, lelo mdite ahi, mhole gamwe ga chilyo cha isi ya hetwe mli mihako ja hemwe, mumhilichile ayo chilongozi ndolendole. Mumholele mafuta mado ga mkwaju na hanombwa nyindo na ifunyizi na manemane na kungu na ng'weme. ¹² Mhole na migwala mala ya keli na zila zilingulapigwa, kwa vila mwangu-

ganigwa kuhilusa migwala jila jiwichigwe mmi-gunila ja hemwe, hanji nazihiluswa ne kuvizela.

¹³ Mumhole na mng'holozenu mlutase kwa ayo munhu. ¹⁴ Mkulu Nguluwi Yawele na Mong'ho yawonele isungu hali munhu ayo yawalechele yula mng'holozenu yunji na Benjamini wahiluche hamwe na hemwe. Heni loindapa kifiligwa na wana wa heni ena.”

¹⁵ Aho nawahola zila ndolendole na migwala jonjezeche lwa keli, nawaluta Misili hamwe na mng'holozo Benjamini. Lowafichile nawaluta na kwima hali Yusufu. ¹⁶ Yusufu loyamuwene Benjamini hamwe na hewo, nakamlonjela chitumagwa wa ng'handu ya heye, “Wahiliche wanhu awa hakaye hangu, ukome igongolo limwe na kugongomanya goya, mina wanhu awa wolya chilyo cha nemisi hamwe na heni.”

¹⁷ Chitumagwa ayo nakadita kota navyoyalajizwe, nakawahilika wala wajenzi kaye kwa Yusufu.

¹⁸ Lowawene wahilikwe kuli ng'handu ya Yusufu nawamema majesa, nawalonga hewo kwa hewo, “Tigaligwa kuno kwa mbuli ya jila migwala jotuhilusilwe mli migunila ja hetwe nalotuyile hala ha mwaluko leka yawe na cha kusinjizila kututowa na kutusukula midogowi ja hetwe na kutudita wapogozi wa heye.” ¹⁹ Nawamhejelela yula mkola mijito wa kukundigwa wa ng'handu ya Yusufu, walongasa wawele mlwizi lwa ng'handu, ²⁰ nawamlonjela, “Dedede, mkulu. Hetwe natuya hano hamwaluko kugula chilyo. ²¹ Lotufichile honhu ha kuwasa wajenzi ako kunzila, natudohola migunila jetu, natububuwala kufika migwala ja chila yumwe

wa hetwe jali hamlomo mwa igunila lyake ne kudolizwa. Lelo tujihilusa migwala ajo. ²² Tigala na migwala jinji kugulila chilyo. Hatuvizelele yalikohi yawichile migwala ja hetwe mmigunila ja hetwe.” ²³ Yula chitumagwa nakawedichila, “Mikale goya, na mleche kudumba. Nguluwi wa hemwe, Nguluwi wa mhaza wa hemwe, ndo yawahilusile migwala mli migunila ja hemwe. Heni nambochela migwala ja hemwe.” Hamba nakawegalila Simeoni mng'holozawo. ²⁴ Ayo chitumagwa nakawabochela mng'handanda ya Yusufu, nakamha mazi ga kuhovuga magulu gawo, na midogowi jawo jipegwa chilyo. ²⁵ Nawo nawawika goya ndolendole za hewo za kumha Yusufu, kwa vila nawahulika kota wolya hamwe na heye nemisi yila.

²⁶ Yusufu loyoyile kaye, nawamigalila zila ndolendole nazowaweke nazo, nawamfugamila mbaka hanyi kumwando kwa heye.

²⁷ Nakawauza mbuli za hewo, nakalonga, “Namsimila mbuli za mhaza wa hemwe. Ndaze, kalamka? Yang'hali mkomu?”

²⁸ Nawamwidichila, “Chitumagwa wa hegwe, mhaza wa hetwe, kagoya yang'hali mkomu.” Nawenamiza na kumfugamila. ²⁹ Yusufu

naloyenule meho nakumona Benjamini, mng'holoze, mwana wa mayake, nakalonga, “Ayu ndo mng'holozenu mdodo namndonjele mbuli za heye? Nguluwi nayakuditile ganojile mwana wa heni!” ³⁰ Baho du Yusufu nakoka honhu aho, kwa vila mihozi najigana kumlawa kwa isungu lya mng'holoze, nakenjila mng'handanda na kulila. ³¹ Naloyehovuje kumeho, nakalawa

aku yochikangaza, nakalajiza ndiya igaligwe. ³² Yusufu nakawichilwa ndiya ya uyeka, na wang'holoze wawichilwa ha uyeka, hihyo na Wamisili wadile hamwe na heye, nawawichilwa kwa uyeka, kwa vila izudizo kwa Wamisili kulya hamwe na Waebulaniya. ³³ Wang'holoze Yusufu nawekala kumwando kwa heye kota vyoiwele ukulu wa chila yumwe, kwaluchila yapondigwe mwaluko, mbaka wa kuduma, wawa wochilola kwa kububuwala. ³⁴ Ndiya nayali iholigwa kulawila mchisaga cha Yusufu na kuhilikwa kwa hewo, ila Benjamini nakapegwa kahano mzidi wa chila chowapegwe wang'holoze. Nawanwa na kusangalala hamwe na heye.

44

¹ Hamba Yusufu nakamlajiza chitumagwa wa ng'handanda ya heye yolonga, “Uwiche chilyo mli migunila ja wanhu awa kota vyowohega kupika. Hamba, uwiche migwala ja chila yumwe ham-lomo mwa igunila lyake. ² Mli igunila lya yula mdodo kusinda weng'ha, uwiche chila chizombe cha heni chauyeng'ha, hamwe na migwala ja heye.” Ayo chitumagwa nakadita kota navy-oyalajizwe na Yusufu. ³ Lokuchele nawalon-jelwa kwaluka majendo hamwe na midogowi jawo. ⁴ Lowalutile honhu hado kulawila kuli muji, Yusufu nakamlajiza chitumagwa wa ng'handanda ya heye, “Himahima! Wawinze wala wanhu, na houwafika, uwauze, ‘Lekachoni mhilusa gehile kwa ganojile gomditilwe? ⁵ Lekachoni lomhizile chizombe cha mkulu wa heni, choyanwelaga na

kulagulila? Mdita wihe ng'hatu kwa kudita ahyo.’
”

⁶Yula chitumagwa naloyawafichile nakawalonjela ulonzi awu. ⁷Ila hewo nawamuuza, “Mkulu, iwa ndaze kutulonjela ulonzi kota awo? Hetwe vitumagwa wa hegwe, hatujeza kudita mbuli kota ayo! ⁸Ukumbuchile mkulu, migwala natujifichile mmilomo mwa migunila ja hetwe natujihilusa kuli isi ya Kanaani. Yowa ndaze kahi tuhize sendi ama zahabu mli ng'handa ya mkulu wa hegwe? ⁹Lelo wone yoneche yumwe wa hetwe kana chizombe acho yakopoligwe, na hetwe tweng'ha towa wapogozi wa hegwe.”

¹⁰Ayo mkulu nakalonga, “Goya, iwe kota vyoulonjile. Yoneche yokoneka na chizombe acho, kowa mpogozi wa heni, ila wanji weng'ha hamuwa na nongwa.” ¹¹Chila yumwe nakawika hanyi igunila lyake na kulidohola himahima. ¹²Yula chitumagwa nakapekulapekula migunila geng'ha yokwaluchila lya mkulu wawo na kumalila kwa mdodo ng'hatu. Chizombe nachoneka mli igunila lya Benjamini. ¹³Aho nawadadula nguwo za hewo kwa masinzo. Chila munhu nakawika igunila lyake mli idogowi na kuhiluka mujini.

¹⁴Yuda na wang'holoze nawafika kuli ng'handu ya Yusufu, nawamfika yang'hali baho haluga. Nawamfugamila chiundewa, ¹⁵na heye Yusufu nakawauza, “Lekachoni namdita ahyo? Ndaze hamvizelele kota heni ndina ludali lwa kulagula?” ¹⁶Yuda nakamwidichila, “Tukulonjele choni mkulu? Tulonje choni kulajila kota twahela wihe? Nguluwi nakawika hazelu wihe wa

hetwe, hetwe wapogoi wa hegwe, hamwe na yula yoneche na chizombe cha hegwe.” ¹⁷ Ila Yusufu nakalonga, “Hebu! Heni siweza kudita ahyo! Yula yoneche na chizombe cha heni ndo kowa chitumagwa wa heni. Hemwe wanji mhiluche goya kwa mhaza wa hemwe.”

Yuda kangumbela Benjamini

¹⁸ Ndo baho Yuda nakamhejelela Yusufu na kumlonjela, “Mkulu, ndangukulanda ung'hundize heni chitumagwa wa hegwe, ndigombe hali hegwe kwa ulonzi udo hela, dedede ndangukulanda uleche kuzudila, kwa vila hegwe ndo kota Falao yuye. ¹⁹ Mkulu, hegwe nakutuuza kota twanaye mhaza ama mng'holozetu, ²⁰ natwe natukulonjela kota twanaye mhaza, naye kalala, na twanaye mng'holozetu yunji mdodo yapondigwe mhela wa ulalilo wa mhaza wa hetwe. Mkulugwe ayo msongolo mina kabagama, na ayo mwana mdodo ndo yaponile wa mayake na mhaza wa heye kangumgana lukami msongolo ayo. ²¹ Mkulu, nakutulajiza hetwe vitumagwa wa hegwe kumigala mdodo wa hetwe leka umone. ²² Natukulonjela kota ayo msongolo hochileka na mhaza wa heye, kwa vila hoyodita ahyo, mhaza wa heye kobagama. ²³ Ila hegwe mkulu nakutulonjela wone hatuyile na mdodo wa hetwe hutubochela kahi.

²⁴ “Nalotuhiluche kaye kwa chitumagwa wa hegwe, mhaza wa hetwe, natumlonjela vyoutulajize mkulu. ²⁵ Na heye naloyatulonjele tuye kahi kuno kugula chilyo, ²⁶ natumlonjela,

‘Hatuluta, hanji wone mdodo wa hetwe koluta hamwe na hetwe, wone holuta hamwe na hetwe hatubocheligwa hebu na yula munhu.’

²⁷ Lelo mhaza wa hetwe chitumagwa wa hegwe, nakatulonjela, ‘Mvizela kota mchewangu Laheli nakamhondela wana weli. ²⁸ Yumwe nakaga,

nani nandongwa, ndangona kota kebatigwa na kudumulangwa viundeunde na igongolo lya kisolo, mina sinamona mbaka sambi.

²⁹ Lomumhola ayu kahi kulawa kwa heni, wone yafichigwe na nongwa, monyhilika kuli isi ya wanhu wabagame mbele ng'hongoloka na mbuliza na memile masinzo.’ ³⁰ Lelo mkulu,

hondihiluka kwa mhaza wa heni chitumagwa wa hegwe ne msongolo ayu, hanga ukomu wa mhaza wangitumbila ukomu wa msongolo yuno,

³¹ wone hambe yamone msongolo ayu hamwe na hetwe, kobagama. Lelo hino, hetwe vitumagwa wa hegwe, tomhilika mhaza wa hetwe kuli isi ya wanhu wabagame yawele ng'hongoloka na mbuliza nayamemile masinzo. ³² Kwa ago

geng'ha, heni baha nandilavya kuwa honhu ha msongolo ayu kwa mhaza wa heni, ndilonga, ‘Wone simhiluse Benjamini kwa hegwe, nongwa yeng'ha na iwe kwa heni mazuwa gose.’ ³³ Lelo

gwaa mkulu, ndangukudedeza, heni chitumagwa wa hegwe ndiwe mkomu, ndiwe chitumagwa wa hegwe honhu ha msongolo ayu. Mlechele heye yahiluche kaye hamwe na wang'holoze.

³⁴ Ndoweza ndaze kumhiluchila mhaza ne msongolo ayu? Sikwimilila kulola nongwa yoimfika mhaza wa heni.”

45

Yusufu kangizelesa

¹ Aho Yusufu nakalemwela kilemeza hali wanhu weng'ha wowawele hamwe na heye, nakalila. Hamba nakawalonjela walawe kunze. Ahyo Yusufu nayali yaliyeka loyawelengizelesa hali wang'holozake. ² Ila nakalila kwa lizi ng'hulu mbaka Wamisili nawamhulika, na wanhu wa kuli ng'handanda ya Falao kahi nawamhulika. ³ Yusufu nakawalonjela wang'holozake, “Heni nda Yusufu. Ndaze, mhaza wa heni yang'hali mkomu?” Ila wang'holozake nawabubuwa hali heye, mbaka nawalemwela kumwidichila. ⁴ Yusufu nakawalonjela wang'holozake, “Dedede, mhejele habehi na heni.” Lowamhejelele, nakawalonjela, “Heni nda mng'holozenu Yusufu, mumguzile Misili. ⁵ Ila sambu mleche kona soni ne kilonjeleza kwa kunguza heni. Nguluwi ndo yengalile heni kuno ndiwalongole, leka ndiulohole ukomu wa wanhu. ⁶ Awu ndo mwaka wa keli hela wa nzala muisi, ing'hali miyaka jihano jiyage aho wanhu howeza kulima ne kubeta mbena. ⁷ Nguluwi nakangala kuno ndiwalongoze leka nyamile ukomu wa hemwe mpone muwele wakomu muisi na kuwalohola kwa ulohozi ukulu. ⁸ Ahyo, hemwe hamingale heni kuno, ila ndo Nguluwi. Ndo yanditile kota mhaza kwa Falao, yalingulolela ng'handanda ya heye yeng'ha na chilongozi wa isi yeng'ha ya Misili. ⁹ Lelo mdite himahima, mlute kwa mhaza na kumlonjela, Yusufu, mwana wa hegwe, kangulonga, Nguluwi nakandita ndiwe mkulu wa isi yeng'ha ya Misili. Lelo mleche kukawa kuya kwa heni.

¹⁰ Kochikala habehi na heni honhu ha Gosheni, hegwe na wanago na wazukulu wa hegwe na migongolo ja hegwe na lufufu lwa hegwe lweng'ha. ¹¹ Louwa Gosheni, heni ndokulolela hegwe na wang'holozo hamwe na migongolo ja hegwe leka mleche kubagama kwa nzala, kwa vila jing'hali miyaka jihano jinji ja nzala.' ”
¹² Hamba Yusufu nakalonga, “Hemwe mwemwe namona kwa meho ga hemwe na mng'holozangu Benjamini kahi nakona kwa meho ga heye kota ndo heni Yusufu ndiwelengulongasa na hemwe.
¹³ Ingana ndimlonjele mhaza wa heni choni chondidayila kuno Misili na geng'ha gomgawene. Lelo mdite himahima mumgale mhaza wa heni kuno.” ¹⁴ Hamba Yusufu nakamnonela Benjamini mng'holoze, nakalila, na Benjamini na heye nakalila kuno wekumbatize. ¹⁵ Loyawele yang'hali yolila, Yusufu nakawakumbatiza wang'holozake na kuwanonela. Aho ndo wang'holozake waluka kudawala na heye.

Falao kangumlalika Yakobo yoye Misili

¹⁶ Mbuli ila loifichile hali ng'handanda ya Falao, kota wang'holoze Yusufu nawoya, Falao nakasangalala lukami na vitumagwa wa heye.
¹⁷ Ahyo, Falao nakamlonjela Yusufu, “Walonjele wang'holozo wajipiche mhomolo midogowi, wahluche mli isi ya Kanaani, ¹⁸ wamgale hano mhaza wa hewo na wang'holozawo weng'ha. Heni ndowagalila honhu hanojile ng'hatu ha isi ya Misili, ako wosangalala kwa chila chinhu cha isi ino namwe molya vihande vya mafuta ga isi. ¹⁹ Walonjele kahi wahole kulawa hano

mimutuka ja kukwejigwa ja kuvigala vyali vya hewo vyeng'ha na wadala wa hewo na wamgale mhazawo. ²⁰ Walonjele waleche kujesa lufufu lwa hewo mina honhu hanojile kusinda kweng'ha hali isi ya Misili yowa ya hewo.”

²¹ Lelo wanhu wa Isilaeli nawadita kota vy-owalajizwe. Yusufu nakawagalila mimutuka kota vyoyalajize Falao na chilyo cha mnzila.

²² Nakawagalila chila yumwe wa hewo nguwo za kugalula, ila nakamgalila Benjamini migwala miya zidatu na mivalo jihano ja kugalula. ²³ Kahi nakamgalila mhaza wa heye ndolendole zino kwa chiwalo cha majendo ga heye, midogowi kumi jipichile vinhu vinojile, midogowi midala kumi mbena zinojile za Misili na mibumunda na vilyo vinji. ²⁴ Lelo Yusufu nawelagana na wang'holoze. Lowaweke wokuka, nakawakanya yolonga, “Mleche kitwanza mzila.”

²⁵ Lelo nawalawa Misili na kuhiluka hakaye kwa mhaza wa hewo Yakobo, kuli isi ya Kanaani.

²⁶ Nawamlonjela mhaza wa hewo, “Yusufu ka mkomu. Heye ndo chilongozi wa isi yeng'ha ya Misili.” Aho mhaza wa hewo nakabubuwala, nahakundile ulonzi wa hewo. ²⁷ Ila, lowamsimile geng'ha gowalajizwe na Yusufu na loyajiweke mimutuka jila joyagalilwe na Yusufu leka jimhole, nhumbula ya heye naimema kusangalala lukami.

²⁸ Isilaeli nakalonga, “Lelo nang'hunda, mwana wa heni Yusufu kamkomu. Ndoluta ndikamone londiwele nding'hali kubagama.”

46

Yakobo kanguka Misili

¹ Lelo Isilaeli nakaluka majendo ga heye hamwe na lufufu lwa heye lweng'ha. Loyafichile Beeli-sheba, nakamlavila nhambiko Nguluwi wa Isaka, mhaza wa heye. ² Nguluwi nakalonga na Isilaeli kuli ulotezi nechilo, nakamchema, “Yakobo! Yakobo!” Yakobo nakedichila, “Ena ndanguhulichiza.” ³ Nguluwi nakamlonjela, “Heni ndo Nguluwi, Nguluwi wa mhaza wa hegwe. Uleche kudumba kuka Misili, louwa kuko, ndokudita uwe nhanzi ng'hulu. ⁴ Na heni ndokuka hamwe na hegwe kuko Misili na kukuhilula kuno. Loubagama, moko wa Yusufu ndo wokugosa.”

⁵ Lelo Yakobo nakoka Beeli-sheba. Wana wa heye nawamhola heye na vyali vya hewo hamwe na wadala wa hewo hali mimutuka jiwele Falao yajigale kumhola. ⁶ Nawahola kahi migongolo ja hewo na lufufu lwa hewo lweng'ha lowapatile kuli isi ya Kanaani, nawaluta Misili. Yakobo nakahola lukolo lwa heye lweng'ha. ⁷ Wana wa heye na wazukulu wa heye walume na wadala, weng'ha nakawagala Misili.

⁸ Walelwa wa Isilaeli nawalutile Misili hamwe na heye nawali Lubeni, mlelwa wa heye wa mwaluko ⁹ hamwe na wana wa Lubeni, Enoki na Palu na Hesiloni na Kalimi. ¹⁰ Simeoni na wanage, Yemueli na Yamini na Ohadi na Yakini na Sohali na Shauli nayapondigwe na mdala nayaweke Mkanaani. ¹¹ Lawi na wanage, Gelishoni na Kohati na Melali. ¹² Yuda na wanage, Eli na Onani na Shela na Pelesi na Sela, ila Eli na Onani nawabagama kuli isi ya Kanaani. Wana wa Pelesi nawali Hesiloni na Hamuli. ¹³ Isakali na

wanage, Tola na Puva na Yashubu na Shimuloni.

¹⁴ Sebuluni na wanage, Seledi na Eloni na Yaleeli.

¹⁵ Awo ndo wana Lea nayampondele Yakobo kula Padani-alamu, hamwe na Dina mhinza wa heye. Weng'ha wasongolo na wahinza wa heye nawali wanhu makumi gadatu na zidatu.

¹⁶ Gadi na wanage, Sifioni na Hagi na Shuni na Esiboni na Eli na Alodi na Aleli. ¹⁷ Asheli na wanage, Imuna na Ishiva na Ishivi na Belia na Sela na lumbuli yao. Belia na wanage, Hebeli na Malikieli.

¹⁸ Awa kumi na sita ndo wana wa Yakobo na Silipa, mpogozu yawele Labani nayampele Lea mhinza wa heye.

¹⁹ Laheli nakampondela Yakobo wana weli, Yusufu na Benjamini. ²⁰ Ako Misili, Asenati mhinza wa Potifela, nayawele mtambika wa muji wa Oni, nakampondela Yusufu wana weli, Manase na Efulaimu. ²¹ Wana wa Benjamini nawali, Bela na Bekeli na Ashibeli na Gela na Naamani na Ehi na Loshi na Mupimu na Hupimu na Alidi. ²² Wanhu awo kumi na wane ndo wana na wazukulu wa Yakobo na Laheli mchewake.

²³ Dani na Hushimu mwanage. ²⁴ Nafutali na wanage, Yaseeli na Guni na Yeseli na Shilemu.

²⁵ Awo saba ndo wana wa Yakobo na Biliha, mpogozu wa chidala yawele Labani nayampele mhinza wa heye Laheli.

²⁶ Weng'ha walelwa wa Yakobo nayalutile nawo Misili, ne kuwaza wadala wa wana wa heye, nawali makumi sita na sita. ²⁷ Ako kuli isi ya Misili Yusufu nayali yapatile wana weli. Ahyo, wanhu weng'ha wa lukolo lwa Yakobo nawali makumi saba.

Yakobo kangufika Misili

²⁸ Yakobo nakamlongola mwanage Yuda kwa Yusufu yomlanda wewone ako Gosheni, na hewo nawafika ako Gosheni. ²⁹ Yusufu nakakwina mutuka wa heye wa falasi, nakaluta kumbochela Isilaeli, mhaza wa heye ako Gosheni. Loyamfichile mhaza wa heye, nakamkumbatila na kulila hado hela. ³⁰ Isilaeli nakamlonjela Yusufu, “Wone mbagame sambi, haiwele chinhu, kwa vila ndikona na ndivizela kota kwa mkomu.” ³¹ Yusufu nakawalonjela wang'holoze na ivyazi lyeng'ha lya mhaza wa heye, “Ndanguluta kumlonjela Falao kota wang'holozangu na ivyazi lyeng'ha lya mhaza wa heni nawaweke ako Kanaani, woya kwa heni. ³² Ndomlonjela kota hemwe mwa wadimi kwa vila namwali mdima migongolo, muya hamwe na mhene na ming'holo na misenga na lufufu lwenu lweng'ha. ³³ Lelo wone Falao yowachema na kuwauza, ‘Mwangukola mijito yachi?’ ³⁴ Mlonje, ‘Mkulu, hetwe vitumagwa wa hegwe, hetwe twa wadimi kulawila lotuwele wana mbaka sambi, kwa vila ndo lowali wasekulu wa hetwe,’ mlonje ahyo leka mkundigwe kikala kuli honhu ha Gosheni, kwa vila kwa wanhu wa Misili, wadimi weng'ha wa ming'holo ndo izudizo.”

47

¹ Lelo Yusufu nakaluta kwa Falao, nakamlonjela, “Mhaza wa heni na wang'holozangu hamwe na ming'holo na misenga na lufufu lwao lweng'ha woya kuli isi ya Kanaani. Lelo wafichila ako Gosheni.” ² Yusufu nayali

yawaholile wang'holoze wahano yakamlajile Falao. ³ Falao nakawauza, “Mwangukola choni?” Nawamwidichila, “Mkulu hetwe vitumagwa wa hegwe twa wadimi, kota navyowawele wasekulu wa hetwe.” ⁴ Hamba nawamlonjela Falao, “Hetwe vitumagwa wa hegwe tuya kikala kota wajenzi kuli isi ayi, kwa vila hana nzala lukami ako Kanaani na kuduhuli honhu ha kudimila migongolo. Ahyo mkulu, hetwe twangulanda utukundize kikala ako Gosheni.” ⁵ Falao nakamlonjela Yusufu, “Mhaza wa hegwe na wang'holozo wakuyila hegwe. ⁶ Isi yeng'ha ya Misili ya hali ulongozi wa hegwe, wamhe mhaza na wang'holozo honhu hanojile kuli isi ayi. Wekale ako Gosheni. Na wone wamumo wanhu wawanzi wahagule wawe wololela migongolo ja heni.”

⁷ Hamba Yusufu nakamigala mhaza wa heye Yakobo yamlamse Falao, na heye Yakobo nakamtambichiza Falao. ⁸ Falao nakamuuza Yakobo, “Kuna miyaka jilinga?” ⁹ Yakobo nakamwidichila Falao, “Miyaka joyamhele Nguluwi kota mwinula majendo ndo miyaka miya imwe na makumi gdatu. Miyaka ajo ndo mido na imemile magazo, kahi haifichile kota miyaka najowekale wasekulu wa hetwe kota wanhu wawele kwina majendo.” ¹⁰ Hamba Yakobo nakamtambichiza Falao na kuka. ¹¹ Lelo Yusufu nakawapa mhaza wa heye na wang'holoze honhu ha Lamesesi liwele na mboto ng'hatu kuli isi ya Misili hawe honhu ha kikala hewo, na hewo nawahalila kota vyoyalajize Falao. ¹² Yusufu nayali yowapa chilyo mhaza wa heye na wang'holoze na ivyazi lyeng'ha lya mhaza wa

heye kota winji wa hewo vyouwele.

Ulongozi wa Yusufu

¹³ Hamba chilyo nachajilila ng'hatu kuli isi yeng'ha. Nzala naing'ang'ala ng'hatu mbaka iwa-dita wanhu weng'ha kuli isi ya Misili na Kanaani kuganda. ¹⁴ Yusufu nakakungajiza migwala jeng'ha ja isi ya Misili na Kanaani kwa chilyo choyaguzile na kuhilika migwala ajo kwa mn-dewa Falao. ¹⁵ Wanhu weng'ha wa isi ya Misili na Kanaani lowesilwe migwala jeng'ha, Wamisili weng'ha nawamuyila Yusufu na kumlonjela, “Tugalile hetwe chilyo. Lekachoni tubagame aku ulola? Uole migwala jeng'ha jimala.” ¹⁶ Yusufu nakamlonjela, “Wone migwala jeng'ha jimalile, lelo mungalile migongolo jenu nani ndowapa chilyo.” ¹⁷ Ndo baho wamigalila Yusufu migongolo jawo, falasi na misenga na ming'holo na mhene na midogowi kwa kugula chilyo. Mhela awo Yusufu nayali yowapa chilyo kwa kulavya migongolo.

¹⁸ Mhela uyage nawamuyila kahi na kumlonjela, “Mkulu, twangukomya kuta migwala ja hetwe jeng'ha jimala, na migongolo jeng'ha jiwa ja hegwe. Lelo mkulu, hetwe vitumagwa wa hegwe twahela chinhu chotuweza kukugalila, ila ng'huli za hetwe na migunda ja hetwe. ¹⁹ Ya choni hetwe kubagama aku hali hegwe na migunda ja hetwe jiwe vibibi? Utugule hetwe hamwe na migunda ja hetwe tuwe wapogozi wa Falao, leka tulye chilyo. Tugalile chilyo tuleche kubagama, tugalile na nyhadikwa kwa chiwalo cha kunyala kuli migunda ja hetwe.”

²⁰ Ahyo, Yusufu nakaigula isi yeng'ha ya Misili iwe ya Falao. Chila munhu yalingikala Misili, nakaganigwa kuguza mgunda wa heye kwa vila nzala navyoiwele ing'ang'ale. Ahyo, isi yeng'ha nayali ya Falao. ²¹ Yusufu nakawadita wanhu wawe wapogozi, kulawila nzingo imwe mbaka nzingo iyage ya isi ya Misili. ²² Migunda jiwele Yusufu hambe hagulile ndo jila najiwele ja watambika. Awo nawalajizwa waleche kuguza migunda jawo kwa vila hewo nawali wochikala kwa kupegwa chilyo na Falao. ²³ Hamba Yusufu nakawalonjela wanhu, "Lole, mina ndiwagula hemwe mweng'ha na migunda ja hemwe kuwa lufufu lwa Falao. Mopegwa nyhadikwa namwe monyala kuli migunda ja hemwe. ²⁴ Mhela wa mbena, imwe ya zihano za nyhadikwa momha Falao. Honhu hane hasigale, howa nyhadikwa na chilyo kwa ivyazi lya hemwe na wana wa hemwe." ²⁵ Nawamwidichila wata, "Mkulu, kulohola ukomu wa hetwe. Kwa vila kutulajila uganililo, hetwe towa wapogozi wa Falao." ²⁶ Ndo Yusufu nayawichile ilajizo limwe liwele lyabahalala mbaka lehano kuli isi ya Misili kota chila munhu yalavye honhu hamwe ha kahano ya mbena ya heye kwa Falao. Migunda ja watambika jiliyeka ndo hajiguligwe na kuditikwa jiwe ja Falao.

Ulonzi wa kuduma wa Yakobo

²⁷ Lelo wanhu wa Isilaeli nawekala ako Gosheni kuli isi ya Misili. Lowawele ako, nawawa na lufufu lwinji, kiponda na konjezeka lukami.

²⁸ Yakobo nakekala kuli isi ya Misili kwa miyaka

kumi na saba mbaka naloyawele na miyaka miya imwe na makumi gane na saba.

²⁹ Mhela wa kubagama kwa heye louwele habehi, Yakobo nakamchemama mwanage Yusufu nakamlonjela, “Lelo wone ukomya kuna igano lya kwimilila, uwiche moko wa hegwe mihaza jangu, na kilaha kota konditila goya na kondajila makundo, uleche kutila lukuli lwangu akuno Misili, ³⁰ ila ukatile lukuli lwangu kota vyoiwele kwa wasekulu wa heni. Uhole lukuli lwangu kulawa Misili na kuza kutila kuli vilaga vya hewo.” Yusufu nakamwidichila, “Ndodita kota vyoulonjile.” ³¹ Yakobo nakamlonjela, “Wilahe.” Yusufu nakelaha. Hamba Isilaeli nakafugama banzi ya kumitwi mwa chinanda cha heye na kuta malumbo Nguluwi.

48

¹ Logapulute ago, Yusufu nakalonjelwa kota mhaza wa heye kangutamika. Ahyo, nakawahola wanage weli, Manase na Efulaimu, nakaluta nawo kwa mhaza wa heye. ² Yakobo vyoyalonjelwe kota mwanage Yusufu koya kumlola, naketatamula kwinuka na kikalisa mchinanda. ³ Yakobo nakamlonjela Yusufu, “Nguluwi yawele na mong’ho nakandawila nalondali kula Lusu kuli isi ya Kanaani, nakanhambichiza. ⁴ Nakandonjela, ‘Ulole, ndokudita hegwe uwe na lulelo na lonjezeche, ndokudita uwe sekulu wa nhanzi nyinji ng’hulu. Isi ayi ndowapa lulelo lwa Waisilaeli weng’ha, waihalile mazuwa gose.’” ⁵ Yakobo nakalutilila kulonga, “Wanago weli uwapondile aha Misili mhela londing’hali kuya,

wowa wana wa heni. Manase na Efulaimu wowa wana wa heni kota vyowawele Lubeni na Simeoni. ⁶ Ila wana wouwaponda hamba wowa wa hegwe, kwa itagwa lya ivyazi lya hewo, wowa kuli uhalizi wa wang'holozawo. ⁷ Ndangwamula ahyo kwa chiwalo cha mayako, Laheli. Lombe ndihiluka, kulawila Padani heye nakabagama kuli isi ya Kanaani, lotuwele behi kufika Efulata, nakandechela masinzo. Lelo nandimtila baho du, ha-fungo mwa nzila ilinguluta Efulata, mina ndo Betelehemu.”

⁸ Isilaeli loyawawene wana wa Yusufu, nakawauza, “Awa wanhu wachi?” ⁹ Yusufu nakamwidichila mhaza wa heye, “Awa ndo wana wa heni woyamhele Nguluwi lombelele aku.” Isilaeli nakalonga, “Dedede, uwegale behi ndiwatambichize.” ¹⁰ Meho ga Isilaeli nagali hambe galole goya kwa chiwalo cha ulalilo. Lelo Yusufu nakawahejeza wanage behi nayekale mhaza wa heye, na heye nakawanonela na kuwakumbatila. ¹¹ Hamba Isilaeli nakamlonjela Yusufu, “Nasijesile kota ndokona kumeho kwa hegwe kahi, ila Nguluwi kamha utambichizo mbaka kuwona wana wa hegwe.” ¹² Aho Yusufu nakawosa wanage kuli mafugamilo ga mhaza wa heye, hamba nakenamiza kwa kuhulichiza. ¹³ Yusufu nakawenula wanage weli, Efulaimu kuli moko wa heye wa kudilo yomhinduchiza kuli moko wa kumoso wa mhaza wa heye na Manase kuli moko wa heye wa kumoso yomhinduliza kuli moko wa kudilo kwa mhaza wa heye Isilaeli, nakawahejeza kwa mhaza wa heye. ¹⁴ Ila Isilaeli nakaipinjiza moko kwa kuwika wa kudilo kawika

kuli mutwi wa Efulaimu hanga nayali mdodo na moko wa kumoso nakawika kuli mutwi wa Manase nayawe mlelwa wa mwaluko. ¹⁵ Hamba Isilaeli nakamtambichiza Yusufu yolongu,

“Nguluwi yawele wasekulu wa heni,

Abulahamu na Isaka nawali womhulichiza kuli ukomu wa hewo,

Nguluwi ndo mdimi wa heni mbaka lehanu,

¹⁶ na mhlisi nayawe yandohole kuli wihe weng’ha,

na yawatambichize wasongolo awa!

Wochemigwa wana wa heni

kwa lulelo lwa wasekulu wa heni Abulahamu na Isaka,

na hewo wonjezeche kwa winji muisi.”

¹⁷ Yusufu loyawene kota mhaza wa heye kawika moko wa heye wa kudilo kuli mutwi wa Efulaimu nahanojezwe hebu. Lelo nakebata moko wa mhaza wa heye yogana kusa kuli mutwi wa Efulaimu yawuche kuli mutwi wa Manase.

¹⁸ Yusufu nakamlonjela mhaza wa heye, “Haiwele ahyo mhaza. Ayu ahano ndo mlelwa wa mwaluko. Dedede, uwiche moko wa hegwe wa kudilo kuli mutwi wa heye.” ¹⁹ Ila mhaza wa heye nakalema yolongu, “Ndivizela mwanangu, ndivizela. Wana wa Manase kahi wowa nhanzi ng’hulu. Ila mng’holoze mdodo kowa mkulu kusinda heye na walelwa wa heye wowa nhanzi nyinji.” ²⁰ Lelo Isilaeli nakawatambichiza zuwa ahyo yolongu,

“Waisilaeli wowa wotambichiza kwa matagwa ga hemwe,

wolonga, ‘Nguluwi yakuditile ganojile kota Efulaimu na Manase.’ ”

Ndo Isilaeli navyoyamuwichile Efulaimu kumwando kwa Manase.

²¹ Hamba Isilaeli nakamlonjela Yusufu, “Kota vyoulingumbona heni, ndahabehi kubagama. Ahyo, Nguluwi kowa hamwe na hemwe na kuwahiluseni kuli isi ya wasekulu wa hemwe.

²² Mzidi wa ago, ndikupa hegwe uwele mkulu kusinda wang’holozo, honhu hakulu hachemigwe Shekemu. Hondiwasukule Waamoli kwa ipanga na upinde wa heni wa msale.”

49

¹ Yakobo nakawachema wanage, nakalonga, “Mikungajize hamwe ndiwalonjele mbuli ziwafika hamba.

² “Mikungajize mhulichize hemwe wana wa Yakobo, mnyhulichize heni Isilaeli mhaza wa hemwe.

³ “Hegwe Lubeni ndo mlelwa wa heni wa mwaluko,

ludali lwangu na ifuza lya usongolo wa heni.

Hegwe kuna ukulu na mong’ho ng’hatu.

⁴ Hegwe kwanguwifya kota mazi gamemile tendema.

Ila huwa wa mwaluko kahi,

kwa vila nakukwina mchinhanda cha heni mhaza wa hegwe,

hegwe nakuchidita chikokomoche kwa kuwasa na mchewangu,

ena, hegwe nakuchikwina!

⁵ “Simeoni na Lawi mwa lukolo,
wangukopola kwa migoha jawo,

⁶ ila heni sikunda kihanza na nongwa za hewo,
hegwe nhumbula ya heni, uleche kihanza mli
nhing'hano za hewo,
mina mli kuzudila kwa hewo, nawawakopola
wanhu,
kwa ujuvu wa hewo nawakanha idanha lya
isenga.

⁷ “Ndangupanjila kuzudila kwa Simeoni na Lawi,
mina ndo kung'ang'ala lukami,
na ng'alazi ya hewo yahela isungu.
Ndowasambalula kuli isi ya Yakobo,
ndoweneza kuli isi ya Isilaeli.

⁸ “Hegwe Yuda, wang'holozo wokutogola.
Wang'honyo wa hegwe kowadinga singo,
na wang'holozo wofugama kumwando kwa
hegwe.

⁹ Hegwe Yuda mwanangu ndo kota isimba,
yebatile igongolo na kukwina kuchanya.
Kota vila isimba lilingigolola na kuwasa hasi,
isimba liwele na mong'ho, yalikohi yojeza kulilil-
imla?

¹⁰ Idela lya undewa halikuka kwa Yuda,
ne ng'hweku ya ulongozi hali heye,
mbaka hoyofika yula yawichilwe,
yawele kohulichizwa na nhanzi zeng'ha.

¹¹ Kowa na zabibu nyinji, kolikowezeza idogowi
lya heye hali mzabibu,
na idogowi lyana kuli mzabibu unojile, leka jilye.
Kwa vila mzabibu naulela lukami,

kohovuga nguwo za heye mli divai,
na mivalo ja heye mli divai ndung'hu kota danda.

¹² Meho ga heye nagoneka ganoga kota divai ino-
jile,
mizino ja heye mizelu kota itombo.

¹³ “Sebuluni kochikala honhu haweke mwhani,
kumwhani kwa heye kowa honhu hakwimizila
meli.

Isi ya heye yobakana na Sidoni.

¹⁴ “Isakali ndo kota idogowi liwele na mong'ho,
lilinguwaswa hagati ha mitunyo ja heye.

¹⁵ “Nakona kota kambi inoga,
na kota isi ndo yakunojeza,
nakenamiza mhungo ya heye kupapa itunyo,
nakawa mpogozo kukola mijito kwa lupichi.

¹⁶ “Dani kowa mhanyisi wa wanhu wa heye,
kota yumwe wa lukolo lwa Isilaeli.

¹⁷ “Dani kowa kota izoka mnzila,
izoka liwele na dunga hafungo mwa nzila,
lilinguluma chisigino cha falasi,
na heye yakwinile falasi kangugwa lung'ata.

¹⁸ Hegwe Mkulu Nguluwi, ndangukubeteza undo-
hole.

¹⁹ “Gadi, kovadigwa na wabokaji,
ila heye kowawinza kumbele na kuwadumya.

²⁰ Isi ya Asheli yolavya mbena kwa winji,
na heye kolavya chilyo chinonile kwa mndewa.

21 “Nafutali ndo kota ibala lilejehe,
lilingulela wana wanojile.

22 “Yusufu ndo kota igodi lilingulela,
igodi lilingulela hafungo mwa nzasa,
nhagala za igodi zitanda mlukanzi.

23 Walasa misale nawamvada vibu ng'hatu,
wamtozela msale wogana kumgaza lukami.

24 Ila upinde wa heye ung'hali ukakamale,
na moko ga heye nagapegwa uwanzi,
kwa ludali lwa Nayawe na Mong'ho wa Yakobo,
kwa chiwalo cha Mdimi, Italawe lya Isilaeli,

25 kwa Nguluwi wa mhaza wa hegwe yokutanza,
kwa Nguluwi yawele na mong'ho yokutam-
bichiza,
uwe na utambichizo wa nhonya kulawa
kuchanya kilanga,
utambichizo wa kuli mazi menji gawelee hasi,
utambichizo wa lulelo lwa wachimai na
migongolo.

26 Utambichizo wa mhaza wa hegwe usumye
utambichizo wa vidunda vya mazuwa gose,
uwe unojile kusinda vidunda vya katali.
Utambichizo awo uwe mchanya mwa mutwi wa
Yusufu,
mli chihanga cha heye nayabaguligwe kota chi-
longozi kwa wang'holoze.

27 “Benjamini ndo libwa lya kisolo ling'ang'ale,
lufuku lyangulya lyolibate,
na matinazo kangugawa upelembi.”

28 Azo ndo nhanzi kumi na mbili za Isilaeli na
awo ndo ulonzi woyawalonjele mhaza wa hewo

loyawatambichize, chila yumwe wa hewo kota vyoyaganigwe.

Kubagama kwa Yakobo

²⁹ Hamba Isilaeli nakawalajiza wana wa heye ahi, “Heni ndahabehi kubagama na kilumba na wasekulu wa heni. Mkatile lukuli lwangu hamwe na wasekulu wa heni kuli chilaga chiwele kuli mgunda wa Efuloni Mhiti, ³⁰ kula Makipela, kolilawilaga isanya kwa Mamle kuli isi ya Kanaani. Abulahamu nakagula ipalika na mgunda awo kwa Efuloni Mhiti liwe lya heye kutilila wanhu wabagame. ³¹ Ako ndo kowatiligwe Abulahamu na mchewake Sala, ako ndo kowatiligwe Isaka na mchewake Lebeke na ako ndo kondimtilile Lea. ³² Ipalika alyo na mgunda wake naliguligwa kwa Wahiti.” ³³ Yakobo loyasindile kuwalajiza wange, nakahilusa magulu ga heye mchinhanda, muhe nauleka lukuli nakelumba na wasekulu wa heye.

50

¹ Aho Yusufu nakamkumbatila mhaza wa heye yolila na kumnonela. ² Hamba Yusufu nakawalajiza wateleka mikwandi wambakalize Isilaeli, mhaza wa heye mikwandi leka yaleche kola, na hewo nawadita hihyo. ³ Kota navyoiwele, mazuwa makumi gane nagaganigwa kwa kubakaliza mikwandi. Na hewo Wamisili nawalombocheza kubagama kwa Yakobo kwa mazuwa makumi saba.

⁴ Kulombocheza lokumalile, Yusufu nakawalonjela wakulu wa ng'handu ya Falao, “Wone ndiwe ng'undigwe hali hemwe, dedede,

mlonje na Falao kwa chiwalo cha igano lya heni,
⁵ kota mhaza wa heni navyoyanganile heni ndilahe, yolonga, ‘Heni ndahabehi kubagama. Yokugana kuza kutila lukuli lwa heni kuli chilaga nachonyongole kuli isi ya Kanaani.’ Lelo ndangumlanda yamhe mhumhu ndute ndikatile lukuli lwa mhaza wa heni, hamba ndohiluka.”
⁶ Falao nakedichila, “Ulute ukatile lukuli lwa mhaza wa hegwe kota navyoyakulahile.” ⁷ Lelo Yusufu nakoka kuza kumtila mhaza wa heye yelongoze na wakulu weng’ha wa Falao na wasekulu wa ng’handu ya Falao, hamwe na wasekulu wa isi yeng’ha ya Misili. ⁸ Hihyo du, Yusufu yelongoze na ivyazi lya heye lyeng’ha na wang’holoze na ivyazi lyeng’ha lya mhaza wa heye Yakobo. Kula Gosheni nawapona wana wa hewo yeng’ha hamwe na ming’holo na mhene na misenga ja hewo. ⁹ Kahi nawali hamwe na wakwina falasi na mutuka, nachali chilundo chikulu ng’hatu.

¹⁰ Lowafichile kuli luga lwa kupembulila nyhule lwa Atadi, kumwambu mwa lwanda lwa Yolodani, weng’ha nawalila kwa lizi na usungu ng’hatu. Yusufu nakamditila mhaza wa heye nhanga lukolo kwa mazuwa saba.
¹¹ Wakanaani wenyeng’haye wa isi ayo, lowawene kulombocheza kuditilwe kuli luga lwa kupembulila nyhule lwa Atadi, nawalonga, “Kulombocheza aku ndo kwa Wamisili, kukulu ng’hatu.” Ahyo, honhu hala nahachemigwa Abeli-misili, naho ha hamwambu mwa lwanda lwa Yolodani.

¹² Wana wa Yakobo nawamditila mhaza wa

hewo kota navyoyawalajize. ¹³ Nawamhola mbaka isi ya Kanaani, nawamtila kuli ipalika naliwele kuli mgunda kula Makipela, nzingo ya kolilawilaga isanya ya Mamle. Ipalika hamwe na mgunda awo Abulahamu nayali yagulile kwa Efuloni Mhiti, leka hawe honhu ha kutilila wanhu wa ivyazi lya heye. ¹⁴ Loyasindile kumtila mhaza wa heye, Yusufu nakahiluka Misili hamwe na wang'holoze na wanhu weng'ha nawelongoze na heye kuza kumtila mhaza wa heye.

Yusufu kanguwosela lunhwinhwi wang'holoze

¹⁵ Loyabagame mhaza wa hewo, wang'holoze Yusufu nawadogola, “Hanji Yusufu kotuzudila na kilipizila gehile geng'ha gotumditile.” ¹⁶ Ahyo, nawamuhilichila Yusufu usenga, wolonga, “Mhaza wa hegwe naloyang'hali kubagama, nakalajiza ahi, ¹⁷ ‘Umlonjele Yusufu kwa chiwalo cha heni, dedede, uwalechele wang'holozo gala gehile geng'ha gowakuditile.’ Lelo dedede utulechele wihe wotukuditile hetwe vitumagwa wa Nguluwi wa mhaza wa hegwe.” Yusufu loyahuliche usenga awu, nakalila. ¹⁸ Hamba wang'holoze nawamuyila, wenamiza hasi hali heye, nawalonga, “Ulole, hetwe twa vitumagwa wa hegwe.” ¹⁹ Ila Yusufu nakawalonjela, “Mleche kudumba, ndaze, heni nda honhu ha Nguluwi? ²⁰ Hemwe namgana kunditila vibi, ila Nguluwi nakagana ganojile, leka wanhu wenji wawe wakomu kota vyomlingona. ²¹ Lelo mleche kudumba. Heni ndowapani chilyo hamwe na wana wa hemwe.” Lelo nakawahembuliza na kulongasa na hewo goya.

Kubagama kwa Yusufu

²² Yusufu nakalutilila kikala kuli isi ya Misili hamwe na ivyazi lyeng'ha lya mhaza wa heye. Nakekala kwa miyaka miya imwe na kumi. ²³ Yusufu nakawona wana na wazukulu wa mwanage Efulaimu na kahi nakawabochela kota wanage wana wa Makili mwana wa Manase.

²⁴ Hamba Yusufu nakawalonjela wang'holoze, “Heni lelo ndahabehi kubagama. Ila Nguluwi kowajendela na kuwatanza. Kowalavya kuli isi ayi na kuwahilika kuli isi yawelahile Abulahamu na Isaka na Yakobo.” ²⁵ Hamba Yusufu nakawalajiza wana wa Isilaeli yochilaha na kulonga, “Nguluwi hoyokuya kuwatanza, mhole na mizeje ja lukuli lwangu kulawila aku.”

²⁶ Lelo Yusufu nakabagama kula Misili, yawele na miyaka miya imwe na kumi. Na hewo nawaubakaliza lukuli lwake mikwandi luleche kola, nawauwika mitusi kula Misili.

Ilagano Iya Katali, Ilagano Linyale kwa Wanhu Weng'ha The New Testament + Genesis in Vidunda

copyright © 2014 Pioneer Bible Translators

Language: Vidunda

Translation by: Pioneer Bible Translators

The New Testament in Vidunda

This translation, published by Pioneer Bible Translators and The Word for the World, was published in 2014.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact www.pioneerbible.org.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.

- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

c584e819-507e-56ab-bbd8-53371c39d20d